

REFERENS OCH ARTIKELBRUK PÅ OLIKA CEFR-NIVÅER HOS FINSKSPRÅKIGA
UNIVERSITETSSTUDENTER - EN JÄMFÖRELSE MELLAN SVENSKA OCH ENGELSKA

Pirjo Lehtonen

Magisteravhandling i
svenska
Institutionen för språk
Jyväskylä universitet
Våren 2015

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Pirjo Lehtonen	
Otsake: Referens och artikelbruk på olika CEFR-nivåer hos finskspråkiga universitetsstudenter – en jämförelse mellan svenska och engelska	
Aine: ruotsin kieli	Pro gradu –tutkielma
Vuosi: 2015	Sivumäärä: 139
<p>Tutkielmassani tarkastelen suomenkielisten yliopisto-opiskelijoiden kirjoitelmien nominilausekkeita. Selvitän, kuinka yliopisto-opiskelijat hallitsevat nominilausekkeiden referenssikategoriat ja artikkelit Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) eri taitotasolla ruotsin ja englannin kielessä. Otan selvää, mitkä referenssikategoriat ja artikkelit ovat vaikeita tai vastaavasti helppoja käyttää oikein EVK-tasoilla ja onko taitotasojen välillä tunnistettavissa tietty oppimispolku. Lisäksi tutkin mahdollisia samankaltaisuuksia ja eroja referenssikategorioissa ja artikkeleissa ruotsin ja englannin kielten välillä.</p> <p>Tutkielmani aineisto koostuu yliopisto-opiskelijoiden kirjoittamista 120 kirjoitelmasta, joista 60 on ruotsin- ja 60 englanninkielisiä. Jokainen kirjoitelma on arvioitu EVK-taitokuvaimien periaatteita hyödyntäen siten, että ruotsin kielen aineisto sisältää taitotasot A2–B2 ja englannin aineisto taitotasot B1–C1. Lähestyn tutkimusongelmaa nominilausekkeen semanttisesta näkökulmasta, ja metodina on performanssianalyysin funktio-muoto -analyysi.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sekä ruotsin- että englanninkielen oppijat pitivät geneerisiä ja epämääräisiä referenssikategorioita helpompina käyttää kuin määräisiä referenssejä. Artikkeleista selvästi helpoin oli nolla-artikkeli, ja määräisen ja epämääräisen artikkelin käyttö tuotti enemmän ongelmia taitotasosta riippumatta. Nominilausekkeen kompleksisuusaste vaikutti vain vähän artikkelien hallintaan. Analyysin perusteella referenssien ja artikkelien hallinnan tendenssit pysyivät suhteellisen samoina siirryttäessä taitotasolta toiselle, minkä takia selkeää oppimispolkua näille osa-alueille on EVK-tasoilta vaikea erottaa. On kuitenkin selvää, että referenssien ja artikkelien käyttö kehittyi siirryttäessä tasolta toiselle. Ruotsin ja englannin kielen vertailuanalyysi puolestaan osoitti, että kyseisten kielten referenssien ja artikkelien käytön tendenssit ovat suurimmaksi osaksi samanlaisia, vaikka eroja löytyi pienemmistä yksityiskohdista. Yleisesti voin todeta, että yliopisto-opiskelijat hallitsevat ruotsin ja englannin referenssikategoriat ja artikkelit suhteellisen hyvin taitotasosta riippumatta.</p>	
Avainsanat: referenssikategoria, artikkeli, EVK, oppijakieli, kielenoppiminen, kirjoitelma	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Aallon kirjasto	
Muita tietoja:	

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
DIAGRAMFÖRTECKNING.....	5
FIGURFÖRTECKNING.....	5
TABELLFÖRTECKNING	5
1 INLEDNING.....	7
2 ANDRASPRÅKSINLÄRNING	9
2.1 Centrala begrepp.....	9
2.2 Inlärarspråk.....	11
2.2.1 Typiska drag i inlärarspråk.....	12
2.2.2 Inlärningsgångar	18
3 CEFR OCH SPRÅKBEDÖMNING	21
3.1 CEFR-nivåskalan.....	21
3.2 Grammatiska deskriptorer i CEFR-skalan.....	23
3.3 Om bedömning av skrivande.....	24
4 ARTIKELBRUK VID OLIKA REFERENSKATEGORIER – BETYDELSE MÖTER FORM.....	26
4.1 Allmänt om nominalfras och form	27
4.1.1 Nominalfrasens struktur	27
4.1.2 Artikelsystem i svenska och engelska	28
4.2 Allmänt om nominalfras och referens	30
4.2.1 Definitioner	30
4.2.2 Olika referens kategorier	31
4.3 Icke-specifik referens i svenska och engelska.....	32
4.3.1 Referens kategorier vid icke-specifik referens	32
4.3.2 Artikelbruk vid icke-specifik referens.....	34
4.4 Specifik referens i svenska och engelska	35
4.4.1 Referens kategorier vid specifik referens	35
4.4.2 Artikelbruk vid specifik referens.....	39
4.5 Generell referens i svenska och engelska.....	40
4.5.1 Generell indefinit referens.....	41
4.5.2 Generell definit referens.....	42
4.5.3 Vagt generell referens	43
4.5.4 Icke-räknebar generell referens	44

5 FORSKNING KRING ARTIKELBRUK OCH REFERENSKATEGORIER I L2-SVENSKA OCH L2-ENGELSKA	45
5.1 Forskning i L2-svenska	45
5.2 Forskning i L2-engelska.....	51
6 SYFTE, MATERIAL OCH ANALYSMETOD	56
6.1 Syfte	56
6.2 Datainsamling och material.....	58
6.3 Analysmetod.....	59
7 ANALYS.....	62
7.1 Referens kategorier och artikelbruk i svenska.....	62
7.1.1 Icke-specifik referens på CEFR-nivåer i svenska.....	65
7.1.2 Specifik referens på CEFR-nivåer i svenska	69
7.1.3 Generell referens på CEFR-nivåer i svenska.....	76
7.2 Referens kategorier och artikelbruk i engelska	80
7.2.1 Icke-specifik referens på CEFR-nivåer i engelska	84
7.2.2 Specifik referens på CEFR-nivåer i engelska.....	88
7.2.3 Generell referens på CEFR-nivåer i engelska	94
7.3 Referens kategorier och artikelbruk på nivåerna B1 och B2 i svenska och engelska	99
7.3.1 Icke-specifik referens i svenska och engelska.....	101
7.3.2 Specifik referens i svenska och engelska	103
7.3.3 Generell referens i svenska och engelska.....	105
7.4 Diskussion	107
8 AVSLUTNING	125
LITTERATURFÖRTECKNING	129
BILAGOR	135

DIAGRAMFÖRTECKNING

Diagram 1 Relativa frekvenser för alla analyserade huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i svenska	62
Diagram 2 Relativa frekvenser för icke-specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i svenska	65
Diagram 3 Relativa frekvenser för specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i svenska	69
Diagram 4 Relativa frekvenser för generella subkategorier enligt CEFR-nivåer i svenska	76
Diagram 5 Relativa frekvenser för alla analyserade huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i engelska	81
Diagram 6 Relativa frekvenser för icke-specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i engelska	84
Diagram 7 Relativa frekvenser för specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i engelska	88
Diagram 8 Relativa frekvenser för generella subkategorier enligt CEFR-nivåer i engelska	94
Diagram 9 Relativa frekvenser för alla analyserade huvudreferens kategorier i svenska och engelska på B1- och B2-nivåer i jämförelse med varandra	99

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1 Taxonomi över variationstyper (enligt Ellis 1994, 134)	12
Figur 2 Sex huvudnivåer enligt CEFR (Council of Europe 2001, 23)	22
Figur 3 Betydelse hos obestämd artikel vid generell indefinit referens enligt Svartholm (1978, 48) ...	42
Figur 4 Betydelse hos bestämd artikel vid generell definit referens enligt Svartholm (1978, 48)	42
Figur 5 Betydelse hos obestämda pluralformer vid vagt generell referens baserad på Svartholms (1978, 59) tolkningar	44

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1 Sammanfattning av olika referens kategorier som undersöks i denna avhandling	32
Tabell 2 Nominalfrasens svårighetshierarki och de vanligaste avvikelsetyperna hos finska inlärare med låg kunskapsnivå (efter Axelsson 1994, 99-100)	46
Tabell 3 Sammanfattning av materialet i svenska och engelska	59
Tabell 4 Korrekthetsprocent för alla huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i svenska	63
Tabell 5 Korrekthetsprocent för icke-specifika subkategorier i hela materialet i svenska	66
Tabell 6 Korrekthetsprocent för icke-specifik definit referens enligt CEFR-nivåer i svenska	66
Tabell 7 Korrekthetsprocent för icke-specifik indefinit referens enligt CEFR-nivåer i svenska	67
Tabell 8 Korrekthetsprocent för specifika subkategorier i hela materialet i svenska	71
Tabell 9 Korrekthetsprocent för anaforsk referens enligt CEFR-nivåer i svenska	71
Tabell 10 Korrekthetsprocent för språklig referens enligt CEFR-nivåer i svenska	72
Tabell 11 Korrekthetsprocent för associativ referens enligt CEFR-nivåer i svenska	73
Tabell 12 Korrekthetsprocent för deiktisk referens enligt CEFR-nivåer i svenska	75
Tabell 13 Korrekthetsprocent för generella subkategorier i hela materialet i svenska	77
Tabell 14 Korrekthetsprocent för generell indefinit referens enligt CEFR-nivåer i svenska	78
Tabell 15 Korrekthetsprocent för vagt generell referens enligt CEFR-nivåer i svenska	78
Tabell 16 Korrekthetsprocent för icke-räknebar generell referens enligt CEFR-nivåer i svenska	79
Tabell 17 Korrekthetsprocent för generell definit referens enligt CEFR-nivåer i svenska	80
Tabell 18 Korrekthetsprocent för alla huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i engelska	82
Tabell 19 Korrekthetsprocent för icke-specifika subkategorier i hela materialet i engelska	84
Tabell 20 Korrekthetsprocent för icke-specifik definit referens enligt CEFR-nivåer i engelska	85

Tabell 21 Korrekthetsprocent för icke-specifik indefinit referens enligt CEFR-nivåer i engelska	86
Tabell 22 Korrekthetsprocent för specifika subkategorier i hela materialet i engelska	89
Tabell 23 Korrekthetsprocent för deiktisk referens enligt CEFR-nivåer i engelska	90
Tabell 24 Korrekthetsprocent för språklig referens enligt CEFR-nivåer i engelska	91
Tabell 25 Korrekthetsprocent för associativ referens enligt CEFR-nivåer i engelska	92
Tabell 26 Korrekthetsprocent för anaforisk referens enligt CEFR-nivåer i engelska	93
Tabell 27 Korrekthetsprocent för generella subkategorier i hela materialet i engelska	95
Tabell 28 Korrekthetsprocent för generell indefinit referens enligt CEFR-nivåer i engelska.....	96
Tabell 29 Korrekthetsprocent för vagt generell referens enligt CEFR-nivåer i engelska	96
Tabell 30 Korrekthetsprocent för icke-räknebar generell referens enligt CEFR-nivåer i engelska	97
Tabell 31 Korrekthetsprocent för generell definit referens enligt CEFR-nivåer i engelska.....	98
Tabell 32 Korrekthetsprocent för alla huvudreferenskategorierna enligt B1- och B2-nivåer i svenska och engelska.....	100
Tabell 33 Korrekthetsprocent för icke-specifik referens enligt B1- och B2-nivåer i svenska och engelska.....	101
Tabell 34 Korrekthetsprocent för specifik referens enligt B1- och B2-nivåer i svenska och engelska.....	103
Tabell 35 Korrekthetsprocent för generell referens på B1- och B2-nivåer i svenska och engelska.....	105
Tabell 36 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för samtliga referenskategorierna enligt CEFR-nivåer i svenska	107
Tabell 37 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för artikelbruket i svenska	110
Tabell 38 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för samtliga referenskategorierna enligt CEFR-nivåer i engelska.....	113
Tabell 39 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för artikelbruket i engelska.....	116
Tabell 40 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för samtliga referenskategorierna enligt B1- och B2-nivå i svenska och engelska.....	119
Tabell 41 Svårighetshierarki för artikelbruket enligt B1- och B2-nivå i svenska och engelska	121

1 INLEDNING

I denna magisteravhandling studerar jag finskspråkiga universitetsstudenters användning av referens kategorier och artiklar på olika CEFR-nivåer i svenska och engelska. Nominalfrasen i vilket som språk helst har både betydelse- och formsida vars invecklade förhållande kan vara problematiskt ur andraspråksperspektiv (Wijk-Andersson 1994, 380). Flera studier har visat att situationen är särskilt utmanande för andraspråksinlärare vars *förstaspråk* (i fortsättningen L1) saknar artiklar, såsom finskan (se t.ex. Pitkänen 1982, Ericksson & Wijk-Andersson 1988, Thomas 1989, Axelsson 1994, Tryzna 2009, Ekiert 2013). Då måste inlärare först analysera vilken typ av referens det är fråga om och därtill avgöra vilken artikel de måste använda för att realisera betydelseinnehållet. Tidigare studier (se t.ex. Herranen 1978, Sajavaara 1983, Axelsson 1994, Sundman 1995, Nyqvist 2013) och mina egna erfarenheter som språklärare talar också om att artikelbruket i svenskan och engelskan tycks bereda vissa svårigheter oavsett vilken färdighetsnivå inlärare befinner sig på och hur gamla de är. För att kunna ta hänsyn till de eventuella svårigheterna som inlärare stöter på vid referenser och i artikelbruket i själva undervisningen samt förutspå hur dessa delområden utvecklas från en färdighetsnivå till en annan anser jag att det är viktigt att studera referens kategorier och artikelbruket i mera detalj. Det är motiverat att ta både svenska och engelska med till undersökningen eftersom artikelbruket vållar ungefär lika mycket problem för båda språken. Därtill är svenska och engelska obligatoriska ämnen i skolan i Finland och således en central del av undervisningen och språkbedömningen (Utbildningsstyrelsen 2003).

Eftersom dessa referens kategorier och artiklar är mera eller mindre utmanande för alla färdighetsnivåer måste de studeras med någon typ av nivåskala som grund. Nivåskalorna i *Common European Framework of Reference for Languages* (i fortsättningen CEFR) är ett naturligt val eftersom de används och tillämpas mycket i språkundervisningen och språkbedömningen i hela Europa (för vidare detaljer, se Council of Europe 2001). Referens kategorier och artiklar samt deras inlärningsgångar har inte förut studerats med hjälp av CEFR-nivåer eftersom tidigare studier (se t.ex. Nyqvist 2013 och Ekiert 2013) mestadels har byggt på longitudinella data från individer. Nya perspektiv behövs. Därför är det värt att genomföra en studie med en nivåskala som utgångspunkt för undersökning av inlärningsgångar. Behovet av denna typ av studie kan också motiveras med att CEFR-skalorna inte omfattar så detaljerade nivåbeskrivningar för grammatiska enheter såsom artiklar (Council of Europe 2001, 113-114). Resultaten om behärsknigen av referens kategorierna och artiklarna på CEFR-

nivåerna skulle alltså kunna ge mera detaljerade språkspecifika beskrivningar för CEFR-nivåskalan.

Syftet med denna avhandling är att utreda hur finskspråkiga universitetsstudenter använder svenskans och engelskans referens kategorier och artiklar i dem på olika CEFR-nivåer. Närmare bestämt undersöker jag vilka referens kategorier och artiklar som tycks vara lätta respektive svåra att använda korrekt i svenskan och engelskan och om det går att identifiera någon inlärningsgång från en CEFR-nivå till en annan. Därtill undersöker jag eventuella likheter och skillnader som kan finnas i användningen av svenskans och engelskans referens kategorier och artikelbruket i dem.

Materialet som jag analyserar i föreliggande studie består av 120 uppsatser (60 på svenska och 60 på engelska) skrivna av finska universitetsstudenter. Uppsatserna har bedömts enligt principerna i CEFR-skalan och omfattar nivåerna A2 till C1 (A2–B2 för de svenska uppsatserna respektive B1–C1 för de engelska; för vidare detaljer, se kapitel 6). Analysen utgår från nominalfrasens semantiska sida varför de analyserade referenserna är fördelade i subkategorier efter betydelse i stället för form. Metoden som används i avhandlingen är *funktion-form analys* (Ellis & Barkhuizen 2005, 73).

Avhandlingen börjar med en teoretisk bakgrund för undersökningen där jag behandlar andraspråksinläring och dess drag, CEFR och språkbedömning samt svenskans och engelskans referens kategorier och artiklar. Sist i teoridelen ger jag en överblick till tidigare studier i svenskan och engelskan som gjorts om ämnet i fråga. Analysdelen inleds med genomgången av svenskans referens kategorier och artikelbruket i dem på de analyserade CEFR-nivåerna. Detta följs av en likadan analys med engelskans material och sedan en jämförelse mellan svenskans och engelskans resultat i referens kategorierna och artikelbruket på B1- och B2-nivån. I slutet av analysdelen diskuterar jag fynden i avhandlingen i mera detalj.

2 ANDRASPRÅKSINLÄRNING

Diskussionen i detta kapitel fokuserar på andraspråksinläring. Den börjar med definitionen av några centrala begrepp inom andraspråksinläring och går sedan över till att granska inlärarespråket, dess egenskaper och inlärningsgångar i mera detalj.

2.1 Centrala begrepp

En central distinktion som brukar göras i språkforskningen är den mellan *förstaspråk* (eng. *first language* eller *native language*) och *andraspråk* (eng. *second language*). Ett förstaspråk (i fortsättningen L1) är enligt Gass & Selinker (1994, 4) det första språket som ett barn tillägnar sig i sin barndom, t.ex. finska hos ett finskt barn. Ett andraspråk (i fortsättningen L2) är i sin tur ett språk som lärs in efter L1 har etablerat sig. Termen L2 används ofta när språket får en funktion som motsvarar förstaspråkets funktion, såsom i fallet där invandrare lär sig svenska i Sverige för att kunna kommunicera i det vardagliga livet. Denna L2-definition följs av en annan viktig distinktion som handlar om skillnaden mellan ett L2 och ett *främmandespråk* (eng. *foreign language*). Ett främmandespråk (i fortsättningen FL) definieras som ett språk som lärs in efter tillägnandet av L1 i en miljö där språket inte fungerar som huvudsakligt kommunikationsspråk (Abrahamsson 2009, 14). Den svenska som exempelvis tysktalande studerar på ett universitet i Tyskland skulle då vara ett exempel på ett FL. Föregående distinktion mellan L2 och FL är ändå inte vattentät, för många forskare (se t.ex. Hyltenstam 1981, 14 och Abrahamsson 2009, 13) menar att termen L2 är en paraplyterm för varje språk som individen har lärt sig efter L1. För enkelhetens skull kommer jag att använda denna bredare definition av L2 genomgående i denna avhandling så att den även täcker termen FL. Svenska och engelska som används av finskspråkiga språkinlärare kan således betraktas som L2-språk i denna studie.

När det gäller språk och deras inläring är det viktigt att definiera ytterligare två termer. Den första termen *målspråk* (eng. *target language*) kan enligt bl.a. Gass & Selinker (1994, 4) definieras som det språk som är målet för inläringen. Den andra och samtidigt den mest grundläggande termen är *interimspråk* (eng. *interlanguage*) som lanserades av Selinker (1972). Termen *inlärarespråk* (eng. *learner language*) används synonymt med interimspråk men kan tolkas som mer teorineutral (Hammarberg 2004, 27). I fortsättningen ska jag använda termen inlärarespråk för detta centrala begrepp. Såsom namnet redan illustrerar är det fråga om ett språk

som är varken inlärarens L1 eller målspråket utan inlärarens eget språk i ett givet läge och i utveckling i riktning mot målspråket (Hammarberg 2004, 28). Alla mina informanter har alltså sitt eget inlärarspråk som utvecklas mot målspråket, d.v.s. svenska eller engelska i denna studie. Denna utvecklingssynvinkel har identifierats av ett antal språkforskare, bl.a. Kotsinas (2005, 15), Norrby & Håkansson (2007, 69) och Abrahamsson (2009, 14). Vidare pekar Norrby & Håkansson (2007, 69) på att inläraren bygger upp en egen övergångsgrammatik som används innan målspråksnormen har nåtts. Enligt dem lärs denna grammatik in successivt, i en specifik inlärningsordning (se vidare avsnitt 2.2.2). Vissa studier har kunnat påvisa en sådan allmän L2-inlärningsordning när det gäller inläringen av olika grammatiska strukturer i ett visst språk (se t.ex. Dulay & Burt 1974, Krashen 1977 och Pienemann 1998), medan andra studier har visat inlärningsordningen varierar från språk till språk (se t.ex. Erickson & Wijk-Andersson 1988 och Axelsson 1994). Det råder alltså olika åsikter om inläringsgångarnas universalitet. Därför kan t.ex. inläringsgångarna i svenska och engelska vad gäller artikelbruk vara liknande eller divergera.

Begreppet *språkinläring* (eng. *language learning*) hänger vidare samman med medveten och artificiell inläring av ett språk i oftast styrda inläringssituationer, t.ex. språkundervisning i klassrummet (se t.ex. Larsen-Freeman & Long 1991, 6, Abrahamsson 2009, 15). Språkinläring kan vidare indelas i *informell språkinläring* som sker på egen hand genom språkliga kontakter i det vardagliga livet och *formell språkinläring* som betyder styrd inläring genom undervisning. Baserat på detta lär finskspråkiga i Finland in svenska och engelska först och främst genom formell inläring, men det sker även informell inläring, speciellt i engelskan. Utöver dessa indelningar görs ibland även skillnad mellan *andraspråksinläring* (eng. *second language acquisition*) och *främmandespråksinläring* (eng. *foreign language learning*) var den förstnämnda termen betyder att språket lärs in i målspråksmiljön, och inläraren socialiseras in i språket, och den sistnämnda termen innebär att språkinläringen sker utanför målspråksmiljön, typiskt i skolan. Följaktligen skulle det antas att det rör sig om främmandespråksinläring när finskspråkiga lär in svenska eller engelska i Finland. Ellis (1985, 5-6) och Gass & Selinker (1994, 4) konstaterar ändå att andraspråksinläring (i fortsättningen L2-inläring) också kan fungera som överordnande term som innehåller både andraspråksinläring och främmandespråksinläring. Denna paraplyterm skulle alltså kunna definieras kort som inläring av ett annat språk än L1. Tack vare sin enkelhet kommer den här definitionen av L2-inläring att användas i detta arbete. Det handlar alltså om L2-inläring när finskspråkiga universitetsstudenters inläring av svenska eller engelska diskuteras.

2.2 Inlärarspråk

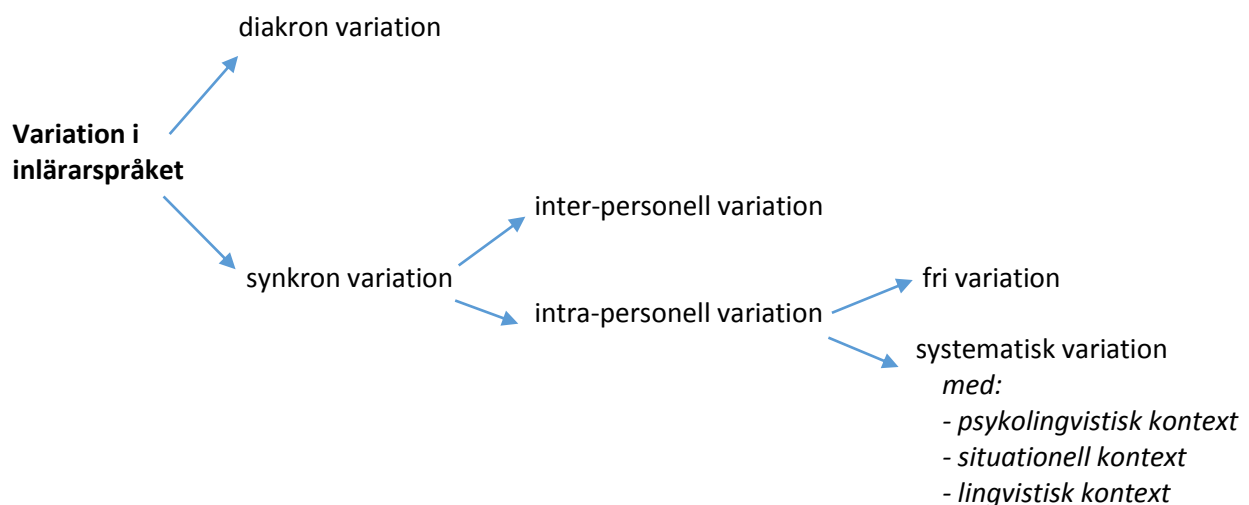
Inlärarspråket är således ett självständigt system som inläraren själv successivt utvecklar i riktning mot målspråket. Inlärarspråket kunde härmed beskrivas som utvecklingskontinuum med sina egna regelbundenheter och drag (Hammarberg 2004, 27). Under årens lopp har många språkforskare presenterat sina egna tolkningar av inlärarspråket och dess egenskaper. En tolkning presenteras av Ellis & Barkhuizen (2005, 54-55) som är av den åsikten att inlärarspråket är inlärarens eget regelbundna system som kan uppfattas som variabelt, genomträngligt och ständigt omvandlande. Inlärarspråket kan alltså dynamiskt bearbetas och omstruktureras genom en mängd olika universella eller språkspecifika stadier som inläraren på ett eller annat sätt passerar på väg mot målspråket. Utöver dessa drag bildas inlärarspråket av olika inlärningsstrategier, såsom förenkling och övergeneralisering, och det kan även fossiliseras, vilket betyder att inläraren aldrig når infödd kompetens i målspråket. Dessa egenskaper tyder också på att det finns systematik i inlärarspråket, d.v.s. språkanvändningen är snarare baserad på regler än slumpmässiga språkliga val (Ellis 1985, 50-51).

En annan tolkning av inlärarspråkets drag ges av Selinker (1972). Enligt honom opereras inlärarspråket av fem väsentliga processer som har likheter med Ellis & Barkhuizens ovannämnda egenskaper. Inlärarspråket kännetecknas av språktransfer, transfer av träning, t.ex. inläring av regler genom undervisning, och övergeneralisering av målspråkets regler. Strategier av L2-inläring och L2-kommunikation inkluderas också i Selinkers tolkning. Norrby & Håkansson (2007, 69) listar däremot ut helfraser samt transfer, förenkling, övergeneralisering och undvikande av vissa strukturer från målspråket som inlärarspråkets typiska kännetecken. Vibergs (1987, 30) lista innefattar i stort sett samma drag som den sistnämnda listan men benämner transfer som ”element från andra språk än målspråket” och lägger till innovationer och kompensatoriska uttryck, såsom omskrivningar, som en ytterligare egenskap. Avslutningsvis kan man konstatera att alla tolkningar av inlärarspråkets typiska egenskaper skiljer sig lite från varandra. För att kunna tolka inlärnarnas olika språkliga val är det ändå viktigt att veta lite mera om några av de mest generella egenskaperna i deras inlärarspråk. Baserat på de ovannämnda tolkningarna kommer följande typiska drag att behandlas i mera detalj i följande avsnitt: variation, helfraser, d.v.s. helsekvenser, samt transfer och dess manifestationer. Information om dessa drag hjälper i själva analysdelen när tendenser och speciellt avvikelser i artikelbruket och referens kategorier förklaras och diskuteras närmare.

2.2.1 Typiska drag i inlärarspråk

2.2.1.1 Variation i inlärarspråk

Inlärarspråket karaktäriseras av stor variation. Med *variation* avses att inläraren använder en viss målspråkstruktur icke-normenligt i några fall och korrekt i några andra (Ellis 1985, 119), och denna variation kan delas in i olika typer. Såsom det framgår nedan kan termerna för olika variationstyper variera en hel del fast innebörden av typerna oftast är likadan. Romaine (2003, 410-422) skiljer mellan systematisk och osystematisk variation, intern och extern variation samt stilvariation. Viberg (1987, 57-61) använder andra termer och skiljer mellan sociolingvistisk variation, fri variation och kapacitetsbetingad variation som vidare kan underindelas i kontextuell och uppgiftsbetingad variation. Ellis (se t.ex. 1985 och 1994) har behandlat inlärarspråkets variation mycket detaljerat och utarbetat en omfattande taxonomi över variationstyper som kommer att diskuteras närmare i figur 1 och följande avsnitt.

Figur 1 Taxonomi över variationstyper (enligt Ellis 1994, 134)

Figur 1 visar att den första indelningen som Ellis (1994, 134) gör är den mellan *diakron* (*vertikal*) och *synkron* (*horisontell*) variation. Det förstnämnda syftar på variationen som sker från en tidpunkt till en annan, d.v.s. beskriver hur vissa element eller delområden i inlärarspråket förändras över tid. I diakron variation är det alltså fråga om inlärningsgångar av språkets strukturer som jag kommer att granska närmare i avsnitt 2.2.2 Det sistnämnda, d.v.s. synkron variation, syftar i sin tur på variationen som sker vid samma tidpunkt i inlärarens utveckling. Då kan inläraren t.ex. korrekt förse en nominalfras med bestämd artikel men felaktigt utelämna denna artikel i en annan nominalfras i samma uppsats. Tyngdpunkten i denna studie ligger vid diakron variation eftersom jag studerar hur användningen av svenskans och

engelskans referens kategorier och artiklar utvecklas från en CEFR-nivå till en annan. CEFR-nivåerna kan anses som en typ av inlärningsgång där de enskilda nivåerna representerar ett visst stadium i inlärarespråket. Synkron variation spelar också en viss roll i undersökningen eftersom den kan hjälpa förklara några av inlärarespråkets avvikelser vad det gäller artikelbruket. Därför behandlas synkron variation närmare nedan.

Den andra distinktionen i figur 1 görs under synkron variation där *inter-personell variation*, d.v.s. variation mellan olika individer, skiljs från *intra-personell variation*, d.v.s. variation hos en och samma individ (Abrahamsson 2009, 92). Under intra-personell variation skiljer taxonomin vidare mellan *fri variation* (också osystematisk variation) och *systematisk variation*. Ellis (1994, 136) förklarar att det rör sig om fri variation när två eller flera former förekommer helt slumpmässigt i samma kontext i inlärarespråket och utför samma språkliga funktion. Inlärarespråket kan till exempel utan någon systematik använda två olika negationsformer för att uttrycka samma betydelse: *No look my card och *Don't look my card* (Ellis 1985, 84).

I systematisk variation tillämpar inlärarespråket konsekvent och i enlighet med sin egen mentala grammatik. Då styrs inlärarespråket av konsekventa regler. Detta uppenbarar sig t.ex. i fall där en struktur används oftare i vissa kontexter än i andra. (Larsen-Freeman & Long 1991, 83, Abrahamsson 2009, 84, 91.) Inlärarespråket kan exempelvis använda obestämd artikel konsekvent i enkla nominalfraser, t.ex. *Jag såg en hund*, men utelämnat artikeln i komplexa nominalfraser som innehåller framförställda attribut, t.ex. * *Jag såg stor konstig hund*. Ellis (1994, 135) poängterar att olika slags psykolingvistiska, situationella och lingvistiska kontexter påverkar systematisk variation.

Variation med psykolingvistisk kontext går ut på sådana faktorer som stress-, hälso- och humörfaktorer i inlärarespråket (Ellis 1994, 135 och Abrahamsson 2009, 96). I *variation med situationell kontext* varierar inlärarespråksformer på ett systematiskt sätt beroende på situationen som inlärarespråket befinner sig i (Ellis 1994, 143). Den grundläggande faktorn i denna variation är mängden uppmärksamhet som krävs av inlärarespråket när han eller hon producerar något på L2. Situationer där inlärarespråket fokuserar på formen i stället för betydelsen och har tid att planera resulterar i mera målspråksenlig performans än situationer där fokus ligger på betydelsesidan och spontan kommunikation. (Romaine 2003, 409, 422.) Denna princip gäller även olika typer av uppgifter. Det skulle m.a.o. kunna antas att fria produktionsuppgifter, t.ex. oplanerat tal eller fria uppsatser, skulle leda till mera avvikelser i t.ex. artikelbruket än formella grammatikalitetsbedömningstest.

Den lingvistiska kontexten, d.v.s. den fonetiska, grammatiska eller semantiska omgivningen, kan också ge upphov till variation, då det är fråga om *variation med lingvistisk kontext* (se figur 1 och Abrahamsson 2009, 96). På det morfologiska planet berättar bl.a. Romaine (2003, 411) att denna typ av variation kan manifesteras sig genom utelämnning av böjningsändelser i en sats och korrekt användning av dem i någon annan sats. I Ellis (1994, 143) exempel markerar inläraren pluraländelsen *-s* i engelskan i kontexter som saknar någon annan markör för numerus, t.ex. *cars*, men tenderar att utelämna ändelsen om t.ex. kvantitativa pronomen som ”many” finns med: * *many car*. Abrahamsson (2009, 99) poängterar att systematisk variation utifrån lingvistisk kontext också kan förekomma på det syntaktiska planet. Hyltenstam (1977) har till exempel kommit fram till att negationsplaceringen i svenska varierar enligt satstyp. Som visats är variationen ett betydande och omfattande drag i inlärarspråket men inte det enda. Nedan kommer jag att granska ytterligare typiska drag av inlärarspråket mera djupgående.

2.2.1.2 Helsekvensinläring

Färdiga språkliga helheter utgör en stor del av språkbrukares produktion (Nattinger 1980, 341). Så är också fallet hos L2-inlärare. Ett typiskt drag i vilket som helst inlärarspråk är förekomsten av helsekvensinläring (se t.ex. Axelsson 1988 och Bolander 1989). Nyqvist (2013, 53) definierar *helsekvensinläring* som inläring där ”...inläraren tillägnar sig färdiga uttryck som oanalyserade helheter och använder dem i den form som han eller hon lärt sig dem”. Här används termen helsekvens eftersom den beskriver bättre än termen helfras att ett inlärt uttryck kan antingen bestå av ett enda ord eller flera (jfr Nyqvist 2013, 54).

Helsekvensinläring sker på många språkliga nivåer och kännetecknas av vissa typiska drag. Vibergs (1987, 37) beskrivning av typiska drag går ut på att inläraren förstår vad helsekvensen betyder när han eller hon använder den, men det går inte att variera strukturen som sekvensen består av, d.v.s. den används alltid i samma form utan uppfattning om dess struktur. Nyqvist (2013, 56) lägger till att helsekvenser kan identifieras genom att de är strukturellt mer komplexa och korrekta än annat språk som inläraren producerar. Genom användning av helsekvenser kan inläraren sålunda ge ett intryck han eller hon behärskar målspråket bättre än i verkligheten (Viberg 1987, 37). Vissa forskares slutsatser (se t.ex. Heikkilä 2007, 28) angående detta är att helsekvenser, särskilt om de är avancerade, inte nödvändigtvis tyder på att regler bakom strukturerna i fråga ännu lärts in. Fall av kreativa yttranden av samma strukturer skulle troligtvis resultera i avvikelser vid detta skede. Exempelvis kan inläraren använda helsekvenser som *familjen* och *Hur går det* helt utan problem men misslyckas att uttrycka någon annan bestämd

nominalfras eller bilda en fråga. Nyqvist (2013, 55-56) menar ändå att inläraren så småningom börjar uppfatta vilka element som helsekvensen består av och härmed variera former och senare kreativt tillämpa reglerna bakom formerna. Det är helt möjligt att informanterna i min studie också tillämpar principer om helsekvensinläring i sitt artikelbruk. Informanter på lägre CEFR-nivåer kan exempelvis använda korrekta helsekvenser, såsom *Jag spelar piano*, mera i sina uppsatser än avancerade studenter men också samtidigt göra mera fel när de tillämpar oanalyserade strukturer till andra nominalfraser, t.ex. **Vi bar piano till klassrummet*.

2.2.1.3 Transfer och dess manifestationer

I L2-inläring försöker inläraren ständigt finna samband mellan målspråket och andra språk som han eller hon behärskar för att kunna underlätta inläringen (Jarvis & Ringbom 2009, 106). Tidigare språkkunskaper spelar alltså en betydelsefull roll i L2-inläring, och följaktligen även transfer blir ett centralt fenomen. Å ena sidan beror transferbarheten av olika språkliga strukturer på deras markeringsgrad, d.v.s. hur markerade (komplexa och lågfrekventa) eller omarkerade (enkla och frekventa) strukturerna är, och å andra sidan på likhetsgraden och det lingvistiska avståndet mellan målspråket och inlärarens andra språk (för vidare detaljer se t.ex. Eckman 1977, 321, Ellis 1994, 319-320, 327, Ringbom 2007, 5-7 och Abrahamsson 2009, 245-247). Termen *transfer* kan definieras som det inflytande som härstammar från likheterna och skillnaderna mellan målspråket och vilket annat språk som helst som lärts in eller tillägnats tidigare (Odlin 1989, 27). Med andra ord överför inläraren språkliga element från andra språk till målspråkets olika plan såsom det syntaktiska, morfologiska eller fonetiska. Här drar Ellis (1994, 341) slutsatsen att paraplytermen transfer omfattar inverkan av både L1 och andra inlärd språk, t.ex. andraspråksinflytande på ett tredjespråk som lärs in.

Transfer manifesterar sig i olika former i inlärarspråket beroende på relationen mellan målspråket och inlärarens andra språk. Den brukar indelas i två huvudtyper som är *negativ transfer* (interferens) och *positiv transfer* (facilitering) där det förstnämnda resulterar i något icke-normenligt och det sistnämnda i något korrekt (Gass & Selinker 1994, 55). Jag förväntar att negativ transfer är ett allmänt fenomen i mina informanters artikelbruk i L2-svenska och L2-engelska. Det lingvistiska avståndet mellan finska och de studerade språken är relativt stort när det gäller artiklar eftersom finskan helt saknar artikelsystemet, medan svenskan och engelskan har ett sådant (se vidare avsnitt 4.1.2). För att kunna förklara informanternas avvikelser i artikelbruket bättre är det värt att granska transfer närmare. Baserat på olika indelningar (se t.ex. Odlin 1993, 36, Ellis 1994, 302-303 och Hammarberg 2004, 34) kommer följande

manifestationer av transfer att diskuteras närmare i det följande: negativ transfer som utgörs av förenkling av strukturer, undvikande av strukturer (underproduktion) och övergeneralisering (överproduktion) samt positiv transfer.

Förenkling förekommer på många olika plan i språket. Enligt Norrby & Håkansson (2007, 69) yttrar sig förenklingen mestadels genom utelämnningar av olika slag som oftast leder till avvikelser. Viberg (1987, 32-33) förklarar olika fall av förenklingar vidare och skiljer morfologisk, syntaktisk och lexikal förenkling samt utelämnning av grammatiska formord. Ur artiklarnas synvinkel är morfologisk förenkling och utelämnning av grammatiska formord mest intressanta och därför behandlas närmare. Det är fråga om *morfologisk förenkling* om inläraren utelämnar böjningsändelser i sitt L2, såsom i följande exempel: **Jag träffa president* (*Jag träffade presidenten*) och **I talk to my two friend* (*I talked to my two friends*). Inläraren kan också ha lärt in böjningsändelser i oanalyserad form, som helsekvenser (Viberg 1987, 32). Han eller hon använder dem sedan som om de var grundformer och förenklar sitt inlärarspråk på så sätt, t.ex. **Min katten heter Nestori* (*Min katt heter Nestori*). Såsom exemplen ovan visar sker morfologisk förenkling gällande artiklar oftast genom utelämnning av den bestämda slutartikeln i svenskan. Denna typ av förenkling förekommer inte i engelskan eftersom böjningsändelser inte används som artiklar i detta språk (se avsnitt 4.1.2) *Förenkling genom utelämnning* kan hävdas vara vanligast hos olika obligatoriska grammatiska formord såsom artiklar, prepositioner, hjälpverb och pronomen. Viberg (1987, 32) förklarar att sådana formord oftast innehåller lite information och är relativt förutsägbara i den kontext där de används. Ett exempel på förenkling genom utelämnning skulle kunna vara bortfallet av den bestämda artikeln i engelskan i satsen **I saw president on TV yesterday* (*I saw the president on TV yesterday*). Oavsett på vilket plan i språket förenklingar förekommer är det nästan alltid så att de avviker från målspråksnormen och betraktas som felaktiga såsom Ellis (1994, 18) konstaterar.

När det gäller undvikande fokuserar man inte på vad inläraren gör i sitt inlärarspråk utan vad han eller hon utelämnar helt, d.v.s. undviker. Här är det enligt Abrahamsson (2009, 237) viktigt att skilja mellan oavsiktlig underproduktion och avsiktligt undvikande. I *underproduktion* rör det sig om inlärarens bristande språkkunskaper som gör att inläraren producerar mycket få eller inga alls exempel på någon målspråksstruktur eftersom han eller hon inte vet om strukturen. Ellis (1994, 304-305; se även Kellerman 1992) poängterar att i fall av *undvikande* väljer inläraren medvetet att inte använda någon struktur, på grund av t.ex. strukturens svårighetsgrad eller sin egen osäkerhet. Om finskspråkiga inlärare exempelvis inte är säkra på i vilka fall bestämd artikel används i engelskan kan de välja att undvika artikeln helt och hållet i sådana

fall. Forskningar visar ändå att inläraren inte behöver vara osäker på något element för att bestämma att undvika det. T.ex. Odlin (2003, 445) har diskuterat ett fall där japanska och kinesiska inlärares undvikande av engelska relativsatser kan förklaras med att relativsatser i inlärares L1 avvek mycket från engelskans motsvarighet och gjorde det lingvistiska anståndet mellan språken långt. Skillnader mellan målspråket och inlärarens andra språk kan alltså också vara anledningen till undvikande (Ellis 1985, 7). Finskspråkiga universitetsstudenter i denna studie skulle alltså också kunna undvika artiklar i svenska eller engelska därför att deras L1 avviker rejält från målspråket vad det gäller artikelsystem.

Om något element i målspråket undviks eller används i betydligt mindre utsträckning är det sannolikt att något annat element överanvänds eller övergeneraliseras (Ellis 1994, 305). Abrahamsson (2009, 238) beskriver *överanvändning* som ett fenomen där inläraren använder ett målspråksenligt element mer frekvent än infödda talare skulle använda det. I det ovannämnda exemplet av finskspråkiga inlärare av engelska skulle undvikande av engelskans bestämda artikel förmodligen resultera i högre frekvens av t.ex. olika slags pronomen (t.ex. *my studies, this course*) som kompenserar de saknade artiklarna (t.ex. *the studies, the course*). I *övergeneralisering* förekommer också något element mer frekvent än normalt, men det är vanligtvis en regel som tillämpas för generellt och därför orsakar avvikande målspråksformer. (Viberg 1987, 33-34.) Inlärare av svenska kan t.ex. övergeneralisera användningen av den fristående bestämda artikeln att gälla alla enkla nominalfraser (t.ex. **Det studiestödet är för litet*) fast den oftast används med framförställda attribut (t.ex. *Jag köpte den svarta fina bilen.*). Viberg påpekar att övergeneraliseringen också kan klassificeras som en typ av förenkling av vanliga regler. I denna avhandling hålls den som ett separat drag i inlärarspråket.

Det tycks ofta vara så att inlärarens överföring av språkliga element från andra språk resulterar i avvikande målspråksstrukturer. Enligt t.ex. Hammarberg (2004, 31) kan tidigare språkkunskaper i vissa fall stödja L2-inläringen i stället för att förhindra den. Stödet realiserar i form av korrekta, målspråksenliga yttranden och kallas för *positiv transfer (facilitering)*. Corder (1992, 29) förklarar att i sådana fall upplever inläraren denna målspråksstruktur som likadan jämfört med t.ex. sitt L1 och härmed också lätt. Det är exempelvis lättare för svenskspråkiga att lära sig engelska än för finskspråkiga tack vare likheter mellan engelska och svenska i t.ex. just artikelbruket (se t.ex. Ringbom 1987 och Ringbom 2007). Ju mera likartad struktur desto större är den faciliterande effekten på L2-inläringen. Kännetecknande för positiv transfer är att antalet avvikelser minskar och L2-inläringen framskrider snabbare.

Denna typ av transfer spelar alltså onekligen en inflytelserik roll i L2-inläringen, och därför är det bra att hålla den isär från interferensfall (Odlin 2003, 439).

I nästa avsnitt tas inlärningsgångar under närmare granskning eftersom CEFR-nivåer som undersöks i denna avhandling också kan ses som en viss typ av inlärningskontinuum där olika kunskapsnivåer kan antas representera olika stadier i inlärningsordningen.

2.2.2 Inlärningsgångar

Inlärarspråket är i ständig förändring. Å ena sidan varierar det mellan individer och hos en och samma individ i olika situationer och kontexter (jfr avsnitt 2.2.1.1), och å andra sidan förändras det över tid då inläraren genomgår olika stadier ett efter annat och utvecklar sina språkkunskaper mot L2-normen. När det gäller studier av inlärningsgångar urskiljer Abrahamsson (2009, 61) två forskningsgrenar: inlärningsgången olika strukturer emellan och den inom en och samma struktur. Man talar om *inlärningsordning* (eng. *acquisition order*) när olika strukturer – såsom olika morfem, satstyper eller regeltyper – lärs in i en viss ordning. Om det däremot rör sig om enskilda språkliga element som lärs in genom olika stadier är det fråga om *utvecklingssekvens* eller *inlärningssekvens* (eng. *developmental sequence*). (Larsen-Freeman & Long 1991, 73.) Exempel på utvecklingssekvenser är bl.a. utvecklingen av artiklar, inversion, negation eller bisatsstrukturer i svenska (se t.ex. Axelsson 1988, Bolander 1988 och Viberg 1990). Abrahamssons (2009, 260) term *inlärningsgång* (eng. *route of acquisition*) kunde betraktas som övergripande term för båda ovannämnda termerna eftersom den hänvisar till allmängiltiga utvecklingsstadier som alla inlärare genomgår på väg mot L2. Jag kommer fortsättningsvis alltså att använda termen inlärningsgång för att omfatta både inlärningsordning av olika strukturer (såsom artiklar, verbböjning, ordföljd och negation) och utvecklingssekvens av en viss struktur, såsom artiklar (för en mer djupgående diskussion om inlärningsgångar i grammatiken, se följande avsnitt). I denna studie undersöker jag inlärningsgången av olika referens kategorier samt obestämd, bestämd och noll-artikel.

Inlärningsgångar gällande olika grammatiska strukturer har studerats mycket genom s.k. morfemstudier. Först handlade det om inlärningsgångar vid L1-inläring (se t.ex. Dulay & Burt 1973, 1974), men senare utvidgades undersökningen att gälla även L2-inläring (se t.ex. Larsen-Freeman 1975 och Krashen 1977). Utgångspunkten i morfemstudierna var att rangordna morfemen enligt deras korrekthetsprocent och således utreda inlärningsgången. Ellis & Barkhuizen (2005, 77) konstaterar att det centrala antagandet här var att korrekthetsprocenten av morfemen under granskning visar graden av inläringen, d.v.s. ett högt procenttal innebär

en tidig inläring av dessa morfem. Abrahamsson (2009, 57) listar tre viktiga resultat som kan ges tack vare morfemstudierna. Som följd av studierna uppstod $L2=L1$ –hypotesen som går ut på att L1- och L2-inläring delar samma inlärningsprocesser och universella principer. Det andra resultatet var att inlärningsordningen är identisk hos inlärare av samma L1 oavsett deras sociala eller personliga bakgrund. Det kunde ytterligare konstateras att t.o.m. inlärare med olika modersmål och bakgrunder i stort sett följer samma inlärningsgångar i L2-inläringen (se t.ex. Dulay & Burt 1974, 24). Inlärares L1 spelar alltså inte så stor roll i detta, varför det skulle kunna antas att transfers roll inte heller är så betydande.

Transfer kan ändå påverka inlärningsgångar i viss utsträckning. Då är det enligt t.ex. Abrahamsson (2009, 240) vanligtvis inlärares L1 som har antingen positiv eller negativ inverkan på innehållet av utvecklingsstadier. Axelsson (1994) ger ett exempel där just L1 avgör om inlärares först lär in nominalfrasens obestämda eller bestämda form i singularis. Finnar i Axelssons undersökning tenderade att lära sig den bestämda formen före den obestämda eftersom deras L1 har ändelser, medan spanskspråkiga informanter lärde in formerna i motsatt ordning därför att spanskan har obestämd artikel. Detta fynd är intressant även för denna studie. Transfer spelar också en viss roll i en så kallad u-formad utveckling.

Corder (1992, 23) beskriver utvecklingsprocessen i inlärarespråket som en kurva som utgår från ett modersmålsliknande stadium och resulterar i målspråksenlighet. Inlärningsgången följer då en u-formad utvecklingsgång där andelen avvikelser i olika strukturer varierar i olika stadier (Ellis 1994, 77). Bl.a. Abrahamsson (2009, 243-244) förklarar att förekomsten av transferfall är störst vid tidiga inlärningsstadier då framförallt positiv transfer bidrar till ett högt antal målspråksenliga strukturer om L1 och L2 är strukturellt likadana. Näst ersätts dessa transferformer i regel av målspråksavvikande utvecklingsformer som gör att antalet avvikelser är relativt hög och olika avvikelse typer kan förekomma och även förändras. När inläringen fortskrider upptäcker inlärares ändå att några av hans eller hennes utvecklingsformer inte stämmer överens med L2-inflödet och regler. Enligt Ellis (1994, 77) ersätter inlärares då några av dessa former med mera målspråksenliga varianter, och i slutändan av inläringen producerar han eller hon enbart normenliga former. Abrahamsson (2009, 244) påpekar att det totala antalet avvikelser, både transfer- och utvecklingsavvikelser, minskar mot slutet av utvecklingen.

En av dagens mest kända kognitiva teori om inlärningsgångar har utarbetats av Pienemann (1998). Denna processbarhetsteori syftar på att beskriva hur grammatiska strukturer utvecklas stegvis f.r.o.m. nybörjarstadiet, och den består av procedurer som används för att processa språket. Procedurerna i sin tur bildar en hierarki där varje steg bygger på det föregående.

Inläraren måste alltså behärska procedurerna, t.ex. vissa strukturer, på de lägre nivåerna innan han eller hon kan lära sig strukturer på nästa nivå. (Pienemann 1998, 3-6.) Håkansson (2004, 155) har tillämpat Pienemanns (1998, 8-9) processbarhetsteori till svenskans strukturer och sammanfattar nivåerna med följande nyckelbegrepp:

- **Nivå 1:** oböjda former och helsekvenser (*bok, min bästa vän*)
- **Nivå 2:** böjningsmorfologi (*boken, böcker, böckerna, läser*)
- **Nivå 3:** överföring av grammatisk information inom en fras, t.ex. attributiv kongruens (*en tjock bok*)
- **Nivå 4:** överföring av grammatisk information mellan fraser inom en sats, t.ex. predikativ kongruens (*boken är tjock, böckerna är tjocka*)
- **Nivå 5:** överföring av grammatisk information mellan satser och meningar, t.ex. bisatsordföljden (*Jag läser en bok som inte är tjock*)

Nyqvist (2013, 61-62) diskuterar också processbarhetsteorin och tillämpar den till inlärningsgången av bestämdhet och artikelbruk i svenska. Hon tillägger ändå att teorin inte tar hänsyn till betydelsesidan av strukturerna utan endast behandlar formsidan. Därför är teorin inte så passande för min studie av referens kategorier och artikelbruk eftersom samspelet mellan form och betydelse är mycket mångfasetterat bland dessa fenomen.

De inlärningsgångar som hittills diskuterats handlar om longitudinella data insamlade hos individuella språkinlärare vars språkkunskaper utvecklas. Ett annat perspektiv är tvärsnittsstudier där L2-utveckling följs över olika färdighetsnivåer och där en viss nivå kan antas representera ett visst stadium i inlärarspråket. Bl.a. projekten *Cefling* och *Topling* (*Inlärningsgångar i andraspråket*), som båda var forskningsprojekt vid Institutionen för språk och Centrum för tillämpad språkvetenskap vid Jyväskylä universitet, har tillämpat en sådan här synvinkel i sin forskning av skriftliga L2-färdigheter. Cefling-projektet, där finska respektive engelska studerades som L2, antog att språkutvecklingen kan beskrivas som nivåer, och att vissa språkliga särdrag i inlärarspråket är typiska för varje nivå. Projektet utredde med hjälp av tvärsnittsdata på vilken nivå ett visst språkligt drag i inlärarspråket uppenbarar sig för första gången och hur det utvecklar sig från en nivå till en annan. (Cefling 28.04.2015.) Nivåerna i Cefling var CEFR-nivåerna som diskuteras närmare i kapitel 3. CEFR-nivåerna stod också i fokus i projektet Topling vars syfte var att undersöka utvecklingen av skriftliga färdigheter hos individuella L2-inlärare i longitudinella data och jämföra denna utveckling med resultaten från tvärsnittsstudierna i Cefling-projektet (Topling 28.04.2015). Projektet strävade också efter att försöka kombinera tre olika approacher till L2-inläring i en sk. DEMfad –modell. Approacherna omfattade lingvistisk (utvecklingen av grammatiska strukturer och ordförråd), färdighetsbaserad (CEFR-nivåerna) och performansbaserad synvinkel. Som vi ser spelade

granskningen av förhållandet mellan CEFR-nivåerna och L2-utveckling en ganska central roll i båda ovannämnda projekten. Detta förhållande har en stor betydelse även i denna avhandling eftersom ett av syftena är att undersöka om CEFR-nivåerna representerar någon sorts inlärningsgång vad det gäller behärskningen av referens kategorier och artikelbruket i dem. I följande kapitel kommer jag att beskriva CEFR-ramverket i mer detalj.

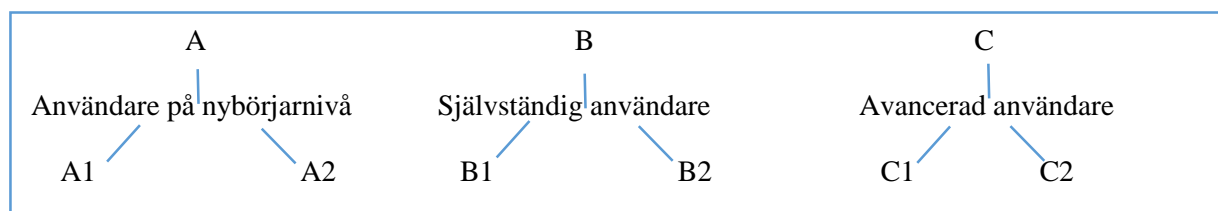
3 CEFR OCH SPRÅKBEDÖMNING

Centralt för studien av artikelbruk hos finskspråkiga universitetsstudenter i denna avhandling är informanternas färdighetsnivåer. Bedömningsskalan som användes baserar sig på CEFR-skalan. I det följande presenterar jag såväl referensramen som dess bedömningsskala. Efter det diskuterar jag grammatiska deskriptorer i CEFR och därefter bedömningen av inlärares skriftliga performans med speciellt fokus på de uppgifter och skalor som används i bedömningen av skriftliga färdigheter i allmänhet.

3.1 CEFR-nivåskalan

I syfte att stärka språkinläringen och –undervisningen i EU-länderna och främja livslång inläring har Europarådet utarbetat en gemensam referensram som kallas för *Common European Framework of Reference for Languages* (CEFR) (Council of Europe 2001, 5). CEFR används huvudsakligen för att planera språkutbildning, språkcertifiering samt självständigt lärande (Council of Europe 2001, 6). De tre viktigaste användningsområden anses ändå vara att specificera innehållet i prov och examina, beskriva färdighetsnivåerna i dem och fastställa kriterier för bedömningen av språkkunskaper. För att möjliggöra dessa användningsområden definierar ramen mycket djupgående å ena sidan de kunskaper och färdigheter som en språkinlärare måste lära in innan han eller hon kan kommunicera flytande på ett språk, och å andra sidan de färdighetsnivåer och kriterier som fungerar som hjälpmedel när inlärares språkliga framsteg mäts i olika sammanhang. (Council of Europe 2001, 19.)

Vad gäller färdighetsnivåerna identifierar CEFR en grov referensram med sex huvudnivåer som täcker alla relevanta språkkunskaper och komponenter i kommunikativ kompetens hos språkinläraren. Dessa huvudnivåer kan användas och presenteras på flera olika sätt och med varierande detaljrikedom (Council of Europe 2001, 36). Figur 2 nedan presenterar den grova nivåindelningen i CEFR.

Figur 2 Sex huvudnivåer enligt CEFR (Council of Europe 2001, 23)

Såsom det framgår av figuren utgår indelningen från tre breda referensnivåer A, B och C som kan direkt jämföras med olika utvecklingsstadier i språkinläringen. Nivå A (*användare på nybörjarnivå*) representerar nybörjarnivån, nivå B (*självständig användare*) mellannivån, medan nivå C (*avancerad användare*) kan betraktas som den avancerade nivån i språkfärdigheter (Council of Europe 2001, 23). Dessa tre referensnivåer är emellertid överordnade nivåer för de sex huvudnivåerna som CEFR baserar sig på. Den lägsta och samtidigt första huvudnivån är A1 (*Breakthrough*) som är begränsad till att inläraren kan utföra enkla och enstaka språkliga uppgifter utan att alltid ty sig till användningen av oanalyserade helsekvenser. Den andra huvudnivån A2 (*Waystage*) kännetecknas av olika deskriptorer som behandlar sociala funktioner såsom vardagsfraser. Nästa nivå B1 (*Threshold*) avses som tröskelnivå för en självständig språkanvändare där inläraren redan kan upprätthålla kommunikation och lösa språkproblem i vardagliga situationer. Nivå B2 (*Vantage*) betraktas däremot som nivå för begränsad självständig språkanvändning där inläraren har förmågan att reagera tillräckligt bra på situationer som han eller hon normalt stöter på i kommunikationen och vara språkligt medveten, d.v.s. korrigera sina fel. På nivå C1 (*Effective Operational Proficiency*) är tyngdpunkten på ett mer flytande samt spontant och varierande språk. C1 följs av C2 (*Mastery*) som kännetecknas av en hög grad av precision, stilsäkerhet och ledighet men inte av modersmålskompetens. CEFR-nivåerna är nämligen inte planerade att beskriva språkfärdigheter på modersmålsnivå. (Council of Europe 2001, 33-36.) Det som också är viktigt att komma ihåg enligt Council of Europe (2001, 36) är att varje ovannämnd huvudnivå omfattar de nivåer som ligger under den på nivåskalan. Exempelvis en inlärare som befinner sig på nivå B2 antas behärska alla deskriptorer på nivåerna A1-B1. På grund av detta tankesätt är det inte nödvändigt att upprepa alla nivåbeskrivningar från föregående nivåer på nästa nivå. I stället fokuseras det på att beskriva vad som är nytt eller framträdande på varje nivå.

CEFR-nivåerna kan betraktas som en flexibel förgreningsmodell. Council of Europe (2001, 31) förtydligar att de ovannämnda sex huvudnivåerna kan uppdelas vidare till så många underliggande nivåer som dess användare, t.ex. utbildningsinstitutioner, anser lämpligt (se också North 2002, 96). Antalet nivåer borde alltid vara adekvat för att visa på inlärarens

utveckling inom olika språkområden (Council of Europe 2001, 31). Till exempel har Utbildningsstyrelsen (2003) i Finland använt Europarådets förgreningsmodell i planeringen av sina läroplaner, sin språkundervisning samt språkbedömning och vidareutvecklat grenen ”Användare på nybörjarnivå” och ”Självständiga användare”. Detta har resulterat i en nivåskala på tio språkfärdighetsnivåer som börjar med A1.1 och slutar till C1.1.

CEFR-nivåskalan är flexibel också i den mån att antalet deskriptorer på varje nivå inte är fastställt. CEFR innehåller självklart nivåplacerade holistiska deskriptorer för lingvistisk, sociolingvistisk och pragmatisk kompetens, men de går att varieras enligt behov såsom Council of Europe (2001, 30) och North (2002, 101) framhäver. I vissa sammanhang räcker en holistisk beskrivning av språkkunskaper på var och en av nivåerna, medan i några andra situationer krävs en lite mera detaljerad översikt med de viktigaste delkunskaperna, såsom hörförståelse och muntlig produktion, representerade på varje nivå i en tablå. Ifall fokus endast ligger på t.ex. en delkunskap eller kategori, såsom inlärares skriftliga kompetens, är det berättigat att lägga till fler detaljer i form av mer nyanserade nivåer och kategorier, t.ex. precision, flyt och koherens, till nivåbeskrivningar. (Council of Europe 2001, 24-25.) Om grammatisk korrekthet är meningsfull att granskas närmare angående inlärares precision är det möjligt att lägga till deskriptorer för grammatisk kompetens. Grammatiska deskriptorer diskuteras närmare i nästa avsnitt.

3.2 Grammatiska deskriptorer i CEFR-skalan

CEFR delar lingvistisk kompetens in i ett antal subkategorier som omfattar kompetenser med grammatiska fenomen (Council of Europe 2001, 109). Grammatisk kompetens är uppenbarast av dessa kompetenser. Den kan definieras som kunskap om och förmåga att använda något språks strukturer. Vidare kan den beskrivas som färdighet att förstå och uttrycka betydelser i språklig produktion. (Council of Europe 2001, 112-113.) Eftersom olika grammatiker har sin egen uppfattning om vad grammatik innehåller identifierar Europarådet endast de allmännaste grammatiska kategorierna som använts i grammatiska beskrivningar och således specificerar bl.a. element (såsom morfem), kategorier (såsom genus och numerus), klasser (såsom öppna och bundna ordklasser) och strukturer (såsom nominalfraser och satser). Fristående artiklar (*den/det/de* och *en/ett* i svenskan samt *the* och *a/an* i engelskan) tillhör bundna ordklasser där de klassificeras till grammatiska enheter. (Council of Europe 2001 111-113.) Svenskans bestämda slutartikel skulle i sin tur placeras under morfem i grammatisk kompetens. Kunskap

om artiklarnas semantiska innebörd, d.v.s. betydelsida, kategoriseras till pragmatisk kompetens i CEFR (Council of Europe 2001, 116).

Även om Europarådet specificerar grammatisk kompetens och dess delområden ger det inte några detaljerade grammatiska deskriptorer för exempelvis artikelbruket. Världens språk divergerar från varandra så mycket att det inte går att utforma en allmängiltig skala för att mäta framsteg i någon viss struktur, t.ex. obestämd artikel (Council of Europe 2001, 113). Därför beskriver Europarådet grammatisk korrekthet på A1-C2 nivåerna endast holistiskt utan att syfta på vissa grammatiska enheter. Följaktligen är grammatiska deskriptorer i nivåskalan mycket allmänna och icke-språkspecifika. (Council of Europe 2001, 114.) Mera djupgående och språkspecifika grammatiska deskriptorer på olika nivåer i CEFR skulle säkert hjälpa språkbedömare och språkbrukare att kartlägga språkfärdigheter mera effektivt och skulle således bidra till en mera detaljerad uppfattning om språkkunskaper. Ur denna synpunkt är det relevant att studera grammatiska enheter, t.ex. artiklar, mera på CEFR-nivåer. Min undersökning kan ge ny information om hur svenskans och engelskans artiklar och referenser behärskas på olika CEFR-nivåer och vad inlärare betraktar som utmanande i artikelbruket på en viss nivå. Denna information kan vara nyttig om språkspecifika grammatiska deskriptorer planeras att använda i t.ex. analytiska bedömningsskalor i framtiden. Synvinkeln flyttas nu från CEFR-egenskaper till språkbedömningen i CEFR sedan bedömning av skrivandet.

3.3 Om bedömning av skrivande

Flera studier (se t.ex. Kaftandjieva & Takala 2002, Forsberg & Bartning 2010, Carlsen 2010 och Huhta *et. al.* 2014) har visat att omodifierade samt modifierade CEFR-skalor t.ex. för skrivandet fungerar tillräckligt bra för bedömningsändamål. Det är förmodligen därför som bedömning är ett av de huvudanvändningsområdena av CEFR-skalor. CEFR använder termen *bedömning* i betydelsen bedömning av språkfärdigheter (Council of Europe 2001, 177). Såsom Harsch & Martin (2012, 242) kom fram till i sin studie är det viktiga i användningen av CEFR-skalor i färdighetsbedömning att modifiera och finjustera skalorna så att de motsvarar bedömningens syften. Om en bedömare vill få fram vilken färdighetsnivå inläraren har uppnått i ett skriftligt test rekommenderas det inte till exempel att använda deskriptorer för kommunikativa aktiviteter i kriterierna (Council of Europe 2001, 180). Med andra ord fungerar en sammansättning av deskriptorer för lingvistisk, sociolingvistisk och pragmatisk kompetens i sådana fall bättre. Vid CEFR-bedömningen kan deskriptorer t.ex. presenteras i form av en tablå med utvalda kategorier då parallella skalor sätts upp för olika kategorier. Denna tablå med

de relevanta kategorierna måste givetvis också omfatta de nivåer som behövs vid bedömningen, t.ex. nivåerna A1-C2. När skalan är färdig görs bedömningen direkt mot de utvalda nivåerna. (Council of Europe 2001, 181.) Allt som allt kan CEFR-skalorna tillämpas bra i bedömningen av inlärares kunskaper, och de även duger för bedömningen av skrivandet som kommer att behandlas vidare i det följande.

Skrivandet spelar en allt mer växande roll i L2-undervisning på olika utbildningsnivåer, varför allt fler reliabla och valida vägar att testa det krävs på L2-området (Weigle 2005, 1). Weigle (2005, 2) poängterar att ett antal centrala frågor måste iakttas innan beslut beträffande planeringen av bedömningsuppgifter samt betygsättningsprocesser kan fattas. Nedan följer en mera detaljerad genomgång av olika typer av test och bedömningsskalor som kan användas i bedömningsändamål.

Den viktigaste egenskapen för planeringen av ett test för skrivandet är enligt Bachman & Palmer (1996, 17) testets användningsområde. Med detta som utgångspunkt kan ett antal olika sorts test planeras för att mäta inlärares skriftliga kunskaper. Weigle (2005, 58-59) gör skillnad mellan *direkta* och *indirekta test*. I ett direkt test producerar inlärare i en viss tid åtminstone en sammanhängande text, normalvis en uppsats, om ett förut okänt ämne. Motsatsen till det direkta testet är det indirekta testet baserat på flervalstuppgifter (White 1985, 67). Det är värt att betona att dessa två testtyper också kan användas utanför testförhållanden. Weigle (2005, 59) lägger till en ytterligare men lite olik testtyp, *portfoliobedömning*, där skribenter producerar flera skriftliga uppgifter över en längre tidsperiod. Skrivandet kan testas med dessa testtyper i en mängd olika testsituationer, såsom performanstest, placeringstest, prestationstest och diagnostiska test (för mera detaljer se t.ex. Knoch 2009, 19, Hamp-Lyons 2011, 3).

Såsom Skehan (1998, 177) konstaterar påverkar valet av bedömningskala i hög grad hela bedömningsprocessen och det slutliga betyget inlärares får. I valet av skala är det viktigt att fundera om skalan tänks tillämpas i bara en specifik uppgift eller generaliseras till en grupp uppgifter samt om ett eller flera betyg ska ges per en text (Weigle 2005, 109). På basis av detta kommer två av de allmännaste bedömningsskalorna i skriftlig produktion att presenteras i det följande (se t.ex. Hyland 2003 och Knoch 2009).

Den första, mycket populära skalan kallas för *holistisk bedömningskala*. Enligt Knoch (2009, 39) är grunden för en holistisk skala ett enda integrerat betyg som återspeglar skribentens skriftliga färdigheter. Här är det meningen att bedömaren koncentrerar sig på det allmänna intryck som texten ger vid första genomläsningen. Följaktligen ligger fokuset på skrivandet

som helhet, vilket leder till att den holistiska bedömningskalan har tyngdpunkten på inlärarens styrkor och globala kunskaper i stället för svagheter och specifika kompetenser, såsom grammatik (Weigle 2005, 112). Knoch (2009, 39) poängterar ändå att ett enda betyg inte kan ge tillräckligt med diagnostisk information om inlärarens skriftliga kompetens, vilket är en nackdel i holistiska skalor. Trots detta används holistiska skalor bl.a. i TOEFL (sex nivåer), IELTS (nio nivåer) och FCE (sex nivåer) som t.ex. Weigle (2005, 142, 148, 155) och Knoch (2009, 18-19) diskuterar närmare.

Den andra skalan är *analytisk bedömningskala* som till skillnad från den holistiska skalan utgår från flera separata bedömningskategorier varav varje beskriver olika delkompetenser av skrivandet, t.ex. ordförråd, innehåll och grammatik (Knoch 2009, 40). I analytisk bedömning analyserar bedömaren inlärarens skriftliga prestation med utgångspunkt i dessa kategorier och betygsätter prestationen för varje enskild kategori, vilket resulterar i ökad reliabilitet och först och främst i en mera detaljerad uppfattning om skribentens färdigheter på olika delområden i skrivandet (Weigle 2005, 114, 120). Council of Europe (2001, 190) erbjuder ytterligare en annan synvinkel till analytiska skalor. Efter analyseringen av olika kategorier på skalan är det också möjligt för bedömaren att göra ett allmänt intryck av inlärarens produktion och sedan komma fram till en övergripande holistisk bedömning, d.v.s. en viss färdighetsnivå på skalan eller ett visst betyg. Tack vare sina fördelar används holistiska och analytiska bedömningsskalor mycket i L2-bedömning (Knoch 2009, 41). Både holistiska och analytiska skalor är möjliga i CEFR.

4 ARTIKELBRUK VID OLIKA REFERENSKATEGORIER – BETYDELSE MÖTER FORM

Både svenskan och engelskan är språk som har sitt eget särpräglade artikelsystem. Före produktionen av en färdig nominalfras, såsom *den långa resan / the long journey*, ställs en språkanvändare inför flera val. Dessa val blir automatiska för en infödd språkanvändare, men för en L2-inlärare kan artikelvalsprocessen vara krävande, särskilt om inlärarens L1 saknar artiklar. Enligt Lahtinen (1993, 85) måste inläraren ta ställning till både nominalfrasens betydelse och form och härmed avgöra vilken typ av referenskategori (se vidare avsnitt 4.2.2) det är frågan om samt vilken artikel denna referens kräver. För att kunna förstå inlärarens artikelval i svenskan och engelskan är det viktigt att få mera information om nominalfrasens betydelse- och formsida samt deras förhållande till varandra. Detta kapitel börjar med att

kortfattat presentera nominalfrasen samt svenskans och engelskans artikelsystem. Denna presentation följs av definitionen av några viktiga begrepp och en djupgående genomgång av icke-specifika, specifika och generella referens kategorier i svenskan och engelskan. I diskussionen hålls nominalfrasens formsida isär från dess betydelsesida eftersom en viss betydelse, t.ex. specifik, inte alltid står i en-till-en relation med en viss artikel, t.ex. bestämd artikel (för mera detaljer, se t.ex. Brown 1973, 340). Därför behandlas artikelbruket i svenskan och engelskan separat i varje referenskategori.

4.1 Allmänt om nominalfras och form

4.1.1 Nominalfrasens struktur

Detta avsnitt utgår från att definiera en av grammatikens viktigaste byggstenar, begreppet *nominalfras*. Många grammatiker, t.ex. Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 11), har konstaterat att nominalfrasen är ett centralt begrepp i modern grammatik. Hultman (2003, 204) betraktar nominalfrasen som ”den sammanfattande termen för konstruktioner som fungerar på samma sätt som ett ensamt substantiv i syntaktiskt avseende”, medan Boström & Josefsson (2006, 170) har definierat begreppet som substantiv eller pronomen med eventuella bestämmningar. Quirk *et.al.*(1985, 62) definierar nominalfrasen på ett likartat sätt, m.a.o. som element med obligatoriska eller icke-obligatoriska modifierande bestämmningar. Gemensamt för alla definitioner är att nominalfrasen förstås vara en grammatisk konstruktion som utgörs av ett huvudord och eventuella bestämmningar av olika slag. I det följande presenteras nominalfrasens allmänna struktur och betydelse kortfattat, vilket följs av en mera detaljerad genomgång av form- och betydelsesidan av strukturen i fråga.

I typfallet är huvudordet i nominalfrasen ett substantiv, men det finns också andra, med substantiv jämförbara ord som kan spela huvudroll i nominalfrasen. Vad det beträffar olika typer av huvudord i svenska och engelska kan man dra slutsatsen att skillnader är obefintliga. Svenska och engelska grammatiker (se t.ex. Quirk *et.al.* 1985, 245, Payne & Huddleston 2002, 326-327 och Hultman 2003, 204, 217) listar följande typer av huvudord i nominalfrasen: substantiv, t.ex. *flickan, the girl*, substantiviska pronomen som ersätter substantiv, t.ex. *hon, she*, vissa konstruktioner som saknar ett substantiviskt huvudord, t.ex. *det goda, den andre, the rich* och konstruktioner där ett substantiviskt huvudord är underförstått, t.ex. *den minsta (valpen), many*.

Exemplen ovan kan klassificeras som *enkla nominalfraser*, d.v.s. huvudordet står ensamt med en eventuell artikel eller liknande struktur. *Komplexa nominalfraser* utgörs däremot av ett huvudord och en eller flera bestämningar. (Quirk *et.al.* 1985, 1350-1351.) Enligt Boström & Josefsson (2006, 170) är bestämningarnas funktion att ge ytterligare information om huvudordet. De preciserar alltså vad huvudordet betecknar och sålunda hjälper mottagaren att förstå vad talaren/skribenten syftar på. Dahl (2003, 37) och Hultman (2003, 206), för att nämna ett par exempel, kallar nominalfrasens bestämningar för *attribut*, och denna term kommer att användas även i denna avhandling. Huvudordet i komplexa nominalfraser kan föregås av ett eller flera *framförställda attribut*, t.ex. adjektivattribut, genitivattribut eller pronominella attribut, eller följas av ett eller flera *efterställda attribut*, t.ex. prepositionsattribut, infinitivattribut, adverbattribut eller relativa bisatser. Det är inte heller ovanligt att en komplex nominalfras bestäms av både framförställda och efterställda attribut. Svenska och engelska skiljer sig lite åt när det gäller vilka slags framförställda och efterställda attribut som förekommer i nominalfraser (se t.ex. Quirk *et.al.* 1985, 1323-1337, Hultman 2003, 207-208) men eventuella skillnader kommer inte att behandlas närmare eftersom de inte spelar någon avgörande roll i denna avhandling. En central struktur i nominalfrasen är emellertid artiklar.

4.1.2 Artikelsystem i svenska och engelska

När nominalfraserna betraktas från en strukturell synvinkel delas de framför allt in i *definita* och *indefinita nominalfraser*, fortsättningsvis *bestämda* och *obestämda nominalfraser*. Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 14) identifierar även andra strukturella typer av nominalfraser, t.ex. interrogativa, expressiva och relativa nominalfraser. Deras funktion är ändå mera speciell varför de uteslutas från närmare betraktelse här. Enligt Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 14) kännetecknas bestämda nominalfraser av att de har åtminstone en markör för definithet. *Definitheten* eller *bestämmdheten* i svenska och engelska kan markeras med hjälp av olika definita attribut, t.ex. definita pronomen, och/eller en bestämd artikel. *Indefinitheten* eller *obestämdheten* anges däremot med indefinita attribut eller en obestämd artikel, och härmed saknar obestämda nominalfraser markörer för bestämdhet. Tyngdpunkten i avhandlingen ligger på artiklar, varför jag inte behandlar svenskans och engelskans pronomen här.

Såsom Payne & Huddleston (2002, 368) konstaterar, är artiklarna ofta det vanligaste sättet att uttrycka obestämdhet och bestämdhet. Följaktligen kan artiklarna också anses spela en central roll i nominalfrasens struktur. Om språket saknar artikelsystemet måste obestämdhet och

bestämmdhet uttryckas med andra medel. I finskan görs detta t.ex. med hjälp av ordföljd, kasus, kontext eller några lexikala medel som pronomina (se vidare Vilkuna 1992 och Hakulinen 2000). Både svenska och engelska har däremot ett artikelsystem som innehåller markörer för obestämda och bestämda strukturer, men systemen är annorlunda på formsidan. Nedan presenteras kortfattat denna formsida, d.v.s. engelskans och svenskans artikelsystem, och olika termer introduceras.

Artiklarna i engelskan klassificeras till så kallade centrala determinanter (eng. *central determiners*) som också innehåller demonstrativa pronomen, t.ex. *this*, och possessiva pronomen, t.ex. *my* (Biber *et.al.* 1999, 258). De flesta grammatikerna i engelskan identifierar minst tre olika typer av artiklar:

- den obestämda artikeln ”a” eller ”an”, t.ex. *a cat*, *an apple*
- den bestämda artikeln ”the”, t.ex. *the cat*, *the boys*
- noll-artikeln, t.ex. *cats*, *butter*.

Den obestämda artikeln har två varianter varav varianten ”a” används före ord som börjar med konsonanter i uttalet och varianten ”an” före ord som börjar med vokaler i uttalet. Den obestämda artikeln förekommer bara med singulara nominalfraser och kan inte kombineras med plurala former. (Payne & Huddleston 2002, 371.) Engelskans bestämda artikel ”the” kan däremot användas med både singulara och plurala nominalfraser, och den böjs inte. Förutom den obestämda och bestämda artikeln innehåller engelskans artikelsystem också en så kallad noll-artikel som mestadels förekommer med plurala och icke-räknebara nominalfraser. (se t.ex. Quirk, *et.al.* 1985.) Engelska grammatiker är ändå inte alldeles eniga om vad som klassificeras till klassen artiklar. Bland annat Chesterman (1991, 48) har kommit fram till att artikelstatus är svår att definiera, och därför kan gränsen mellan t.ex. artiklar och pronomen bli lite oklar. Som följd av detta betraktas pronomenet ”some” som obetonad artikel av några grammatiker (se t.ex. Yotsukura 1970, 50 och Chesterman 1991, 48).

Svenskans artikelsystem är onekligen mera komplicerat än engelskans system. Artiklarnas subklasser är ändå direkt jämförbara i båda språken. Såsom fallen nedan visar har svenskan samma huvudindelningar i sitt artikelsystem som engelskan (Hultman 2003, 123):

- den obestämda artikeln ”en” eller ”ett”, t.ex. *en katt*, *ett äpple*
- den bestämda artikeln: den bestämda slutartikeln och den fristående artikeln ”de, det, de”, t.ex. *katten*, *den långa resan*
- noll-artikeln, t.ex. *katter*, *smör*

På samma sätt som engelskans artiklar ”a” och ”an” förekommer svenskans obestämda artikel ”en” och ”ett” i sin centrala användning bara i singularis (Hultman 2003, 124). Den kongruensböjs ändå med sitt huvudord i utrum och neutrum, vilket skiljer den från engelskans obestämda artikel. Liksom engelskans noll-artikel används svenskans motsvarande artikel med pluralformer och icke-räknebara nominalfraser.

Svenskans och engelskans artikelsystem har hitintills varit ganska lätt jämförbara. Det är först när den bestämda artikeln i svenskan närmare granskas som skillnader på formsidan blir fler. Som förklarats tidigare räcker det i engelskan att använda artikeln ”the” när man vill syfta på något bestämt. Det svenska sättet att markera bestämdhet är mera invecklat än i engelskan, såsom t.ex. Svenska språknämnden (2005, 113) har konstaterat. Bestämdheten kan markeras upp till tre gånger i en och samma nominalfras (Bolander 2001, 98). I de flesta fall anges bestämdheten med bestämd form på huvudordet, t.ex. *katten*, *huset*. Här är huvudordet försett med ett böjningssuffix som har hakats på i slutet av huvudordet. Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 66) kallar det här suffixet för *bestämd artikel*, medan några andra (se t.ex. Thorell 1973, 29) har valt att använda termen *bestämd slutartikel* som används i fortsättningen. Förutom den bestämda slutartikeln har svenskan *den fristående bestämda artikeln* ”den, det, de” som används mest i bestämda nominalfraser som innehåller framförställda attribut, t.ex. adjektivattribut. Denna artikel står närmast den engelska motsvarigheten ”the”. När svenskans artikelsystem granskas måste även termen *dubbel bestämdhet* introduceras. Det är frågan om dubbel bestämdhet när bestämdhet uttrycks med både en fristående bestämd artikel och bestämd slutartikel, t.ex. *den långa resan*. Enligt Andersson (1993, 163) klassificeras dubbel bestämdhet till ett sällsynt drag i världens språk. Detsamma gäller även den bestämda slutartikeln, vilket gör svenskans artikelsystem unikt och på samma gång svårt för språkinlärare att tillägna sig. Allt som allt har den föregående diskussionen om engelskans och svenskans artiklar visat att formsidan i språken är lite annorlunda. Fast formerna skiljer sig på ett visst sätt är artiklarnas betydelsesida i engelska och svenska i stort sett identisk såsom följande avsnitt bevisar.

4.2 Allmänt om nominalfras och referens

4.2.1 Definitioner

Varje nominalfras har både form- och betydelsesida. Beträffande betydelsesidan, d.v.s. den semantiska sidan, är termerna *referens* och *referent* ytterst centrala. Föremål som talaren eller skribenten refererar till kallas för referenter, medan referens syftar på själva

refereringsprocessen (Dirven 1989, 357). *Referentialitet* är också en term som förekommer när man behandlar nominalfrasens betydelsesida. Enligt Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 150) betyder referentialitet förhållandet mellan nominalfrasen och dess referent.

Såsom artiklarna på formsidan kan referenter, referens och referentialitet klassificeras till olika kategorier vars benämningar och antal förstås varierar en aning i olika grammatiker. Till exempel, Brown (1973, 340) gör skillnad mellan termerna *indefinit* och *definit* samt *icke-specifik* och *specifik*. Anledningen till detta är att indefinit och definit har att göra med grammatiska former och artikelbruket medan icke-specifik och specifik förekommer på betydelsesidan och används även i detta pro-graduarbete. Enligt Greenbaum (1996, 244) används termen icke-specifik referens när något okänt och främmande refereras till och termen specifik referens däremot när referens görs till något känt och specifikt föremål. Referensen kan också vara *generell* eller *svagt referentiell*. I det förstnämnda handlar det om referens till klasser av olika typer i stället för individer och i det sistnämnda får betydelseinnehållet mera betoning än själva referensen. (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 175.)

4.2.2 Olika referens kategorier

Utgångspunkten i artikelvalet är talarens bedömning av mottagarens kännedom om innehållet talaren vill referera till (Brown 1974, 340). Såsom bl.a. Dirven (1989, 357) har konstaterat är talarens och mottagarens bakgrunder delvis desamma och delvis olika. De kan t.ex. dela en hel del gemensam information som alla känner till, eller det kan hända att talarens och mottagarens bakgrunder har något gemensamt på en personlig nivå. Principen om talarens bedömning av mottagarens kunskaper kan betraktas som grundsten för nominalfrasens olika referens kategorier. Kategorierna är ändå inte helt fastslagna utan har tolkats på lite olika sätt av olika grammatiker (se t.ex. Brown 1973, Svartholm 1978, Bickerton 1981, Quirk *et.al.* 1985 och Teleman, Hellberg & Andersson 1999). Trots lite olika synvinklar till referens kategorier i svenska och engelska är nominalfrasens betydelsesida inte så språkspecifik såsom formsidan som behandlades tidigare. Fast terminologin för olika referenser samt underindelningen i olika kategorier kan variera en hel del från grammatik till grammatik är huvudtankarna bakom nominalfrasens semantiska betydelse nästan desamma. Nästan varje grammatik identifierar någon sorts specifik, icke-specifik och generell referens och har någon kategori för svagt referentiella betydelser.

Granskningen av olika referens kategorier, deras likheter och skillnader bidrar till att skapa en egen kategorisering av nominalfrasens semantiska sida. Kategoriseringen baserar sig på

Svartholms (1978), Quirks *et.als* (1985) och Telemans, Hellbergs & Anderssons (1999) beskrivningar av referenssystemet, och den koncentrerar sig på att diskutera referens i skrivet språk därför att undersökningsfokusen ligger på referenser i textuell kontext. I nedanstående tabell 1 presenteras den här kategoriseringen i sin helhet. Varje huvudkategori och dess underkategorier förklaras i mera detalj i följande tre avsnitt. Svagt referentiell referens har uteslutits från närmare granskning eftersom dess fokus är på betydelseinnehållet snarare än referens och referenter.

Tabell 1 *Sammanfattning av olika referens kategorier som undersöks i denna avhandling*

REFERENS TILL INDIVIDER		ICKE-INDIVIDUELL REFERENS
A. ICKE-SPECIFIK REFERENS	B. SPECIFIK REFERENS	C. GENERELL REFERENS
1. ICKE-SPECIFIK DEFINIT REFERENS: <i>t.ex. Jag såg <u>en konstig hund</u>.</i>	1. Deiktisk referens <i>t.ex. <u>Solen</u> skiner.</i> <i>t.ex. Jag talade med <u>chefen</u> i morse.</i>	1. Generell indefinit referens <i>t.ex. <u>En student</u> har inte så mycket pengar.</i>
	2. Anaforisk referens <i>t.ex. Jag såg en hund igår. <u>Hunden</u> var brun.</i>	2. Generell definit referens <i>t.ex. <u>Bilen</u> har fyra hjul.</i>
2. ICKE-SPECIFIK INDEFINIT REFERENS <i>t.ex. Jag vill gifta mig med <u>en prins</u>.</i>	3. Associativ referens <i>t.ex. Jag cyklade till jobbet och fick punktering på <u>bakhjulet</u>.</i>	3. Vagt generell referens <i>t.ex. <u>Hundar</u> är trevliga.</i>
	4. Språklig referens <i>t.ex. Jag läste <u>den bästa boken i världen</u>.</i>	4. Icke-räknebar generell referens ämnesord, kollektiva och abstrakta ord <i>t.ex. <u>Frihet</u> är bättre än <u>skönhet</u>.</i>

4.3 Icke-specifik referens i svenska och engelska

4.3.1 Referens kategorier vid icke-specifik referens

Den första referens kategorin i tabell 1 som behandlar referens till individer i stället för icke-individuella referenter är *icke-specifik referens*. Bolander (2001, 101) förklarar att icke-specifik referens vanligtvis realiserar när talaren utgår ifrån att mottagaren inte kan identifiera den avsedda referenten. Här måste talaren alltså bedöma mottagarens kännedom av referenten och bli medveten om att hans eller hennes och mottagarens referensramar beträffande referenten avviker från varandra (Brown 1973, 341). Icke-specifik referens i skriftliga kontexter kan delas

in i två subkategorier: icke-specifik definit referens respektive icke-specifik indefinit referens. Subkategorierna och artikelbruket i dem diskuteras i mer detalj i följande avsnitt.

4.3.1.1 Icke-specifik definit referens

Till den första underkategorin i tabell 1, *icke-specifik definit referens*, inkluderas nominalfraser vars betydelse är specifik för talaren men icke-specifik för mottagaren. Svartholm (1978, 37) har sammanfattat huvudinnebörden vid icke-specifik definit referens mycket bra. Enligt henne är betydelsen vid denna referens ”en viss/ vissa”. Hultman (2001, 125) tydliggör denna idé och berättar att talaren har en viss specifik referent i tankarna som han emellertid antar vara okänd för mottagaren. På grund av detta antagande måste talaren först introducera referenten som icke-specifik för mottagaren innan han kan använda specifik syftning senare i diskursen. Den viktigaste förutsättningen vid denna referens är att referenten på något sätt är känd och identifierbar i talarens referensram. Svartholms (1978, 36) exempel *Jag såg en konstig hund i dag/I saw a funny-looking dog today* åskådliggör just detta. Här tänker talaren på en specifik hund som han vet ganska mycket om. Talaren förmodar ändå att mottagaren inte har sett hunden i fråga, vilket leder till icke-specifik syftning.

Sett ur mottagarens synvinkel kan talarens syftningar vid icke-specifik referens faktiskt vara semantiskt dubbeltydiga. Brown (1973, 343-344) illustrerar detta med exemplet *Jag sökte ett hus i går/I was looking for a house yesterday* där talaren kan mena att han har sökt ett visst hus (icke-specifikt definit) eller ett hus i allmänhet (icke-specifikt indefinit). Om referens görs i sådana fall med hjälp av obestämda artiklar beror mottagarens tolkning i stort sett på kontexten som följer. Om talaren fortsätter *Jag hittade ett/I found one* är det fråga om ett icke-specifikt indefinit fall, men om fortsättningen är *Jag hittade det/I found it* handlar det om ett icke-specifikt definit fall från talarens sida. Kontexten kan följaktligen antas spela en stor roll vid tolkningen av icke-specifik referens.

4.3.1.2 Icke-specifik indefinit referens

I Browns sista exempelsatser ovan var det också möjligt att tolka syftningen som icke-specifik från båda samtalspartnarnas sida. Då rör det sig om *icke-specifik indefinit referens* som bildar den andra subkategorin vid icke-specifik referens (se tabell 1). Enligt Svartholm (1978, 41) står betydelsen vid denna referensklass nära ”någon” och ”en eller annan”, d.v.s. referenten i talarens tankar kan vara en eller annan klassmedlem som stämmer in på referentens beskrivning. Quirk *et.al.*(1985, 272) ger följande exempel på icke-specifik indefinit referens: *An intruder*

has stolen a vase. Här nämns referenten ”intruder” för första gången, och den anses vara okänd för både talaren och mottagaren. Talaren vet alltså att någon tjuv har stulit vassen, men han har ingen viss tjuv i tankarna.

Dirvens (1989, 366) exempel *I may go to a theatre this afternoon* förklarar också den här andra subkategorin mycket bra. I detta exempel måste talaren ännu välja vilken teater han eller hon ska besöka, m.a.o. måste han eller hon välja mellan flera referenter som ännu är oidentifierade för både talaren och mottagaren. Dirvens exempel representerar en konstruktion som anger möjlighet. Det framgår av följande exempel *Om vi ändå hade en video* och *Jag hoppas jag får en fisk* att referens också kan göras till modala konstruktioner som anger bl.a. vilja eller önskingar (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 169). Talaren önskar en medlem från klass video och fisk, och det är likgiltigt vilken medlem som åsyftas. Sammanfattningsvis konstaterar Dirven (1989, 366) att konstruktioner som anger möjlighet eller någon sorts modalitet förekommer ytterst ofta vid referenser av den här typen.

4.3.2 Artikelbruk vid icke-specifik referens

Artikelbruket vid icke-specifik referens i svenskan är relativt okomplicerat. Om talaren vill uttrycka något icke-specifikt måste han eller hon välja syntaktiskt obestämd nominalfras som referent (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 150). Han eller hon har ett antal olika indefinita och kvantitativa pronomen att välja emellan, men oftast plockar han eller hon den obestämda artikeln för att markera icke-specifik referens. Hultman (2003, 218) betonar att den obestämda artikeln är obligatorisk om referens görs till icke-specifik räknebar nominalfras i singularis och något annat kvantitetsattribut saknas. Följaktligen skulle satsen *Jag såg en konstig hund* accepteras, medan **Jag såg konstig hund* skulle vara ogrammatisk. Enligt Svenska Språknämnden (2005, 114) kan kravet på en utsatt obestämd artikel gälla i vissa fall också för kollektiva och abstrakta referenter om de behandlas på ett mera avgränsad sätt. Exemplet *Sverige har därmed fått en mer ansvarstagande adel* illustrerar ett sådant här fall.

Det andra alternativet vad det gäller artiklar vid icke-specifik referens är noll-artikel. Den kombineras med plurala nominalfraser som inte föregås av något indefinit pronomen, t.ex. *Vi köpte ballonger på ICA*. Satsen skulle också kunna uttryckas på följande sätt: *Vi köpte några ballonger på ICA*. Detta exempel visar att det går att tillägga pronomenet ”några” eller ”någon” i singularis till nominalfrasen som fungerar på ett likartat sätt som den obestämda artikeln i singularis. (Svenska Språknämnden 2005, 114.) Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 218)

poängterar att nakna singulara nominalfraser med räknebar betydelse också är möjliga, men då handlar det om svagt referentiell betydelse där referens inte görs till icke-specifika referenter, t.ex. *Jag är lärare, Jag köpte biljett och åkte båt.* I analysen av icke-specifika syftningar är det ytterst viktigt att hålla svagt referentiella fall isär från icke-specifika.

Vad det gäller artikelbruket i engelskan realiserar icke-specifika referenser på samma sätt som i svenskan. Den obestämda artikeln "a/an" används med icke-specifika nominalfraser i singularis, medan noll-artikeln förekommer i syftning till referenter i pluralis, t.ex. *I saw a young boy yesterday* och *I saw young boys yesterday* (se t.ex. Quirk *et.al.* 1985, 274 och Sinclair 1990, 54-55). Utöver singulara nominalfraser kan den obestämda artikeln även kombineras med icke-räknebara nominalfraser om de är preciserade med attribut, t.ex. *She has an eagerness for life*, eller betraktas som enheter i stället för icke-räknebart ämne, t.ex. *I had a coffee this morning*. Vid icke-specifik definit referens är det också möjligt att i stället för den obestämda artikeln förse nominalfrasen med det obestämda pronomenet "some" eller dess negativa motsvarighet "any". Den här typen av ersättning framgår av Quirks *et.als.* (1985, 274) exempel: *I've bought some melons* och *I haven't got any books*. Man kunde tolka pronomenet "some" som pluralens motsvarighet till artiklarna "a" eller "an". Enligt Dirven (1989, 368) både den obestämda artikeln och det betonade pronomenet "some" kan syfta på betydelse "en eller annan".

4.4 Specifik referens i svenska och engelska

4.4.1 Referens kategorier vid specifik referens

Utgångspunkten vid specifik referens är att både talaren och mottagaren känner till referenten som åsyftas. Brown (1974, 340) poängterar att talaren tänker på ett visst specifikt fall eller vissa specifika fall i stället för vilket fall som helst när han väljer att använda specifik referens. Enligt Hellberg (1987, 34) skulle betydelsen vid denna referenskategori sammanfattas ur talarens synvinkel med "Du vet vilken jag menar." Ett visst specifikt fall är ändå inte en tillräcklig motivation till valet av specifik referens. Talaren måste också bedöma mottagarens kännedom av referenten. Om talaren kommer fram till att mottagaren av någon anledning kan identifiera den antydda referenten är specifik åsyftning acceptabel. I det här avsnittet behandlar jag närmare fyra olika subkategorier av specifik referens som alla baserar sig på talarens och mottagarens delade kunskap av referenten. Subkategorierna är deiktisk referens, anaforisk referens, associativ referens och språklig referens (se även tabell 1).

4.4.1.1 Deiktisk referens

I den första subkategorin i tabell 1 ovan handlar det om talarens och mottagarens delade referensram som kan uppfattas både bredare och snävare. Den deiktiska referensen är unik om det är fråga om den bredaste uppfattningen om referensramen. Vid unik referens kan det tas för givet att vilken som helst mottagare i världen känner till den avsedda referenten. Svartholm (1978, 14) förklarar att detta beror på att referenten förekommer i ett enda exemplar och är därför specifik i sin betydelse. Om talaren till exempel pratar om *solen* kan han eller hon vara säker på att varje mottagare vet vad som menas med den. Fast det finns många solar i universumet är det vanligtvis just den sol som man ser uppe på himlen som är specifik för alla människor. Några andra exempel på referenter som anses vara unika för alla är *himlen/the sky*, *horisonten/the horizon*, *pyramiderna/the Pyramids*, *påven/the Pope*. Exempelen visar att unik referens kan syfta på person, sak/föremål eller någon sorts grupp (Sinclair 1990, 44). Det är också uppenbart att betydelsen i unika fall är mycket likadan med betydelse hos egennamn, men dessa två kategorier hålls ändå isär i den här tolkningen liksom i många andra grammatiker (se t.ex. Quirk *et.al.* 1985, 288-296).

Om unika fall representerar den bredaste ändan av referensramen vid deiktisk referens ligger specifika referenter för en viss grupp någonstans i mitten av den deiktiska referensramen. Specifik referens för en viss social grupp bygger på sociala grupper av olika slag. Den gemensamma faktorn för alla sociala grupper är, enligt Brown (1973, 346), att deras medlemmar delar information som alla i gruppen känner till. Följaktligen skapar det här medlemskapet såväl gemensamma erfarenheter som en delad referensram för samtalspartnerna och således möjliggör användningen av specifik referens. Svartholm (1978, 15) poängterar att varje individ ingår i ett antal sociala grupperingar, och grupperna varierar från språksituation till språksituation beroende på vem individen talar med. Före artikelvalet måste talaren alltså avgöra om mottagaren ingår i samma sociala grupp och genom den delar samma referensram som talaren.

Enligt Andersson (1993, 63) varierar storleken av en social grupp mycket. Som störst kan den omfatta nästan hela världen och minskas ända till en grupp på två individer. Som exempel på sociala grupper nämner Brown (1973, 346) familj, arbetsgrupp eller någon annan organisation och nationalitet. Svartholm (1978, 15) tar medborgare av en stat som exempel när hon behandlar specifik referens hos sociala grupper. Referens till samhällsliga institutioner såsom *kungen* eller *kyrkan* tolkas som Sveriges kung och kyrka i Sverige. På samma sätt menar en britt ekonomin i Storbritannien om han syftar på *the economy* när han talar med någon från denna samma

sociala grupp av nationalitet (Sinclair 1990, 44). Den gemensamma referensramen av en viss social grupp gäller även för händelser eller fenomen som just har slutat eller fortfarande pågår under samtalssituationen. Christophersen & Sandved (1980, 181) säger att det är t.ex. naturligt för medborgare i ett visst land att prata om *kriget/ the war* utan några bestämmingar om ett krig just har slutat i deras land.

De flesta av de sociala grupperingarna är mindre i omfattning än t.ex. alla medborgare av en stat. Sinclair (1990, 44) ger ett exempel på en invånare av en stad som pratar om *the station/stationen* och menar stadens station. Likaså kan medarbetare på ett företag referera till *the boss/chefen* eller *the canteen/kafeterian* på arbetsplatsen utan att några missförstånd uppstår. I ett av Dirvéns (1989, 360) exempel diskuterar två kvinnor som känner varandra ett evenemang och en av dem säger *We're looking forward to Bonfire Night, at least the children are*. Här antar talaren att åhöraren vet att det är fråga om hennes barn, inte någon annans, och hon väljer att använda specifik referens. I det ovannämnda exemplet har nominalfrasen ”barnen/the children” en viss specifik betydelse i en familjekrets, men samma bestämda nominalfras kan syfta på några andra barn i någon annan social grupp, t.ex. i en grupp av lärare. För en tredje grupp betyder referenten ”barnen/the children” kanske ingenting specifikt och därför förekommer i obestämd form. Som de föregående exemplen visar är det viktigt för talaren att ta hänsyn till om mottagaren delar samma referensram som talaren.

4.4.1.2 Lingvistiska referens kategorier

Den andra subkategorin och den första lingvistiska subkategorin vid specifik referens är *anatorisk referens*. Enligt Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 162) får nominalfraser sin specifika betydelse vid anatorisk referens ur den språkliga kontexten, t.ex. texten. Talaren kan introducera en nominalfras i ett samtal eller en text och senare referera till samma nominalfras genom att använda bestämd form. Anatorisk referens gäller alltså när nominalfrasen har tidigare förekommit i diskursen och sedan nämns igen (Svartholm 1978, 27). Huddleston (1984, 250) förklarar denna referens med hjälp av följande exempel: *A man and a woman got on the bus. The man was carrying a heavy suitcase*. Några grammatiker (se t.ex. Quirk *et.al.* 1999, 267) gör skillnad mellan direkt och indirekt anatorisk referens. När samma nominalfras omnämns för andra gången vid anatorisk referens är det fråga om *direkt anatorisk referens* såsom i exemplet ovan. Såsom Biber *et. al.* (1999, 263) betonar är det ändå relativt vanligt att den anatoriska referensen förverkligas genom andra nominalfraser i stället för upprepning av samma referent. Den här typen av referens kallas för *indirekt anatorisk referens*. Teleman, Hellberg &

Andersson (1999, 165) definierar den på följande sätt: ”När en referent A står i en entydig relation till en textuellt unikt identifierbart referent B blir referent A unikt identifierbar...”

Indirekt anaforisk referens står nära den tredje subkategorin *associativ referens* varför det oftast är mycket svårt att hålla isär dessa två klassifikationer (Svartholm 1978, 31). Följaktligen behandlas dessa två tillsammans under associativ referens. Om referenten görs specifik genom association är det oftast fråga om helheter och dess delar, som Brown (1973, 347) konstaterar. Till exempel är det naturligt att referera till *bruden/the bride* om man pratar om *ett bröllop/a wedding* eller *bilratten/the steering wheel* när en bil har nämnts tidigare. (Hawkins 1978, 124). Brown (1974, 346) tillägger att associativ referens också kan omfatta referens till utrustning eller tillbehör som är vanlig i en viss situation, t.ex. *en bagare – ugnen*, eller företeelser som har olika slags samband, t.ex. *en buss – hållplatsen*. I dessa exempel har den föregående referenten nämnts explicit, men det är ändå inte nödvändigt att göra så. Den föregående referenten kan också vara underförstådd i kontexten såsom i Svartholms följande (1978, 25) exempel: *Jag cyklade till jobbet och fick punktering på bakhjulet*. Även om cykeln inte har omnämnts tidigare i diskursen kan mottagaren identifiera referenten ”bakhjulet” utan några problem eftersom han eller hon associerar det med cykling som i sin tur förutsätter en cykel.

Ibland kan det hända att varken situation, social grupp eller språklig kontext specificerar referenten tillräckligt. Då kan talaren med språkets hjälp lägga ytterligare information till referenten så att mottagaren förstår vilken referent det är fråga om. Sådana här fall utgör den fjärde subkategorin, *språklig referens*. Som namnet på kategorin berättar får nominalfraser sin specifika betydelse genom språkliga attribut (Brown 1973, 345). Svartholm (1978, 32) sammanfattar att specificering av referenten kan äga rum med framförställda och/eller efterställda attribut. Beträffande framförställda attribut konstaterar bl.a. Hawkins (1978, 120) att några ord i sig har restriktiv betydelse som nästan alltid associeras med unikheter. Sådana logiskt unika ord är enligt Quirk *et al.* (1985, 270) t.ex. ordningstal: *den första filmen, the second season*; superlativ: *den bästa boken, the highest mountain*; följande ord i engelskan: *next, last, same, only, sole*, t.ex. *Adam and I have the same hobby*. Det framförställda attributet behöver ändå inte vara unikt i sin betydelse för att kunna användas vid språklig referens. Om det exempelvis finns flera jackor i olika färger kan talaren utpeka den avsedda referenten genom att använda ett särskiljande attribut och säga *Jag tycker att du ska ta den röda jackan i dag* (Hellberg 1987, 36).

Likaväl som framförställda attribut kan också efterställda attribut av en nominalfras göra referenten semantiskt entydig för mottagaren. Några grammatiker (se t.ex. Quirk *et al.* 1985,

268 och Downing & Locke 2006, 419) har valt att använda termen *kataforisk referens* när referensen syftar framåt i texten eller i samtalet, d.v.s. när nominalfrasen följs av ett attribut av något slag. I denna avhandling behandlas kataforiska referenser dock under språklig referens. Huddleston (1984, 251) illustrerar kataforisk referens med följande exempel på engelska: *Why is John looking so miserable? The girl he was going out with has just phoned to say she doesn't want to see him again.* Utöver relativsatser är olika prepositionsfraser, såsom *vägen till Flottsund* och genitivkonstruktioner, t.ex. *the hope of a new day*, samt infinitivfraser, t.ex. *möjligheten att åka utomlands* och *the person being interviewed*, mycket vanliga specificerande attribut vid språklig referens (Thorell 1973, 33 och Biber *et. al.* 1999, 264). I princip spelar det ändå ingen roll vilken typ av attribut som föregår eller följer nominalfrasen utan det centralaste är att attributet begränsar nominalfrasens referens så pass mycket att mottagaren vet vad som åsyftas.

4.4.2 Artikelbruk vid specifik referens

Specifika referenser i svenskan kan realiseras genom tre olika artikelval. Enligt Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 13) är det mest typiska fallet att kombinera en bestämd slutartikel till den specifika nominalfrasen, såsom i följande exempel *Var parkerade du bilen.* Pettersson (1976, 134) konstaterar att namnliknande specifika referenter som består av ett adjektivattribut och substantiv bildas endast med slutartikel utan fristående artikel. Uttryck som *gula febern*, *svenska kusten*, *vita duken* åskådliggör detta. Tendensen att utelämna den fristående artikeln är också ganska stark när nominalfrasen föregås av ett ordningstal eller ett superlativ. Därför är nominalfraser som *tredje försöket* och *lägsta priset* helt acceptabla i svenskan (Hultman 2003, 213).

Det andra valet beträffande artikelbruket som talaren kan göra är att använda både den fristående bestämda artikeln ”den/det/de” och slutartikeln i nominalfrasen. Enligt Boström & Josefsson (2006, 163) tillåts dubbel bestämdhet när den specifika nominalfrasen förekommer med framförställda attribut, t.ex. *den svarta katten*, *de fyra männen*. Till denna regel finns ändå några undantag vid språklig referens. Såsom Pettersson (1976, 136) berättar är det möjligt att stryka slutartikeln men låta den fristående artikeln kvarstå i fall av absolut superlativ, t.ex. *de bästa vänner*. Detsamma gäller även för restriktiva relativsatser av följande typ: *de gästade båtar som inte får plats i småhamnen får förtöja i storhamnen*. I exemplet har den fristående artikeln framåtsyftande determinativ betydelse som möjliggör uteslutningen av slutartikeln. (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 106.)

Sist behandlas noll-artikel vid specifik referens i svenskan. Vid språklig referens är nominalfraser med ordningstal eller superlativ mycket flexibla vad gäller deras form. Bland annat Hultman (2003, 214) listar ut sådana nominalfraser även till fall med naken form: *tredje plats, största försiktighet*. Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 22-23) fortsätter listan och inkluderar singulara appositioner (t.ex. *doktor Beck*), substantiv som betecknar en släkting i tidigare generation (t.ex. *mamma, morfar*) och personbeteckningar i vokativfraser (t.ex. *kom hit, karl*) till specialanvändningar av noll-artikel vid specifik referens. Listan omfattar också veckodagsnamn, högtider samt namn på månader som liknar egennamn, men de utesluts från denna undersökning eftersom de betraktas som egennamn i engelskan och är därför inte jämförbara.

Såsom i svenskan kan specifik referens i engelskan förverkligas med hjälp av ett antal olika lingvistiska medel. Det vanligaste sättet att hänvisa till en för både talaren och mottagaren specifik referent är att förse nominalfrasen med den bestämda artikeln "the" som kan användas i alla referenskategori av specifik referens. Enligt Biber *et. al.* (1999, 261) finns det ändå några specifika referenser där bestämd artikel inte ens behövs. Quirk *et. al.* (1985, 277) hänvisar till sådana fall med termen *sporadisk referens*. Noll-artikeln förekommer särskilt vid deiktisk referens och realiseras i bl.a. följande fall: referens till olika sociala institutioner, t.ex. *university, college, hospital, church* och *prison*, årstider, t.ex. *(The) winter is coming*, tider på dagen, t.ex. *When (the) evening comes*, sjukdomar, t.ex. *I have mumps*, rubriker i tidningar, t.ex. *Fire kills teenager after hoax*. och tilltal, t.ex. *I'll see you later, mate* (Quirk *et. al.* 1985, 277-279, Biber *et.al.* 1999, 261-263). I sådana fall som exemplen presenterar är referentens bestämdhet så fullständig att den inte behöver markeras med någon artikel alls. Både talaren och mottagaren vet t.o.m. utan någon artikel vad som åsyftas.

4.5 Generell referens i svenska och engelska

Den tredje och sista huvudkategorin under närmare granskning är *generell referens* (se tabell 1). Denna kategori avviker betydelsemässigt ganska mycket från specifik och icke-specifik referens som diskuterades ovan. Fast några forskare (se t.ex. Chesterman 1991, 32 och Huddleston 1984, 255) ifrågasätter vattentäta regler angående generell referens och tar upp tolkningssvårigheter mellan generella och icke-specifika eller specifika fall kan man ändå hitta ganska tydliga regelmässigheter i semantiken av generell referens.

Såsom Biber *et.al.* (1999, 265) poängterar avser en generisk nominalfras inte någon specifik individ eller sak utan refererar till hela klassen till vilken nominalfrasen i fråga hör. Vid generell referens är det fråga om icke-individuell syftning till klasser där draget specifik/icke-specifik inte alls är relevant (Svartholm 1978, 45-48). Det viktiga är däremot att en klass ses som enhet som är avgränsad från alla andra klasser och består av en rad beståndsdelar, d.v.s. medlemmar. Skillnaden mellan individuell och icke-individuell referens visar sig tydligt i exemplet som Quirk *et.al.* (1985, 265) ger: *A lion and two tigers are sleeping in the cage* och *Tigers are dangerous animals*. I det första exemplet handlar det om icke-specifik definit referens där talaren har vissa representanter av klassen ”lejon” och ”tiger” i tankarna. Det andra exemplet i sin tur framställer ett generiskt fall där talaren refererar till hela klassen ”tiger” utan att peka ut en viss tiger.

När talaren refererar till en klass i stället för en klassmedlem har han eller hon många referensmöjligheter att välja emellan. Svartholm (1978, 45) listar obestämd och bestämd artikel samt noll-artikel som olika uttryckssätt vid generell referens i svenskan. Quirk *et.al.* (1985, 281) gör samma indelning i engelskan. I båda språken bär en viss typ av artikel samma generiska betydelse, vilket tyder på att generell referens till största delen delar både den formella och semantiska sidan över språkgränser i svenska och engelska. Det är också värt att märka att form- och betydelsesidan går hand i hand i generiska syftningar, för artikelvalet styrs enligt Svartholm (1978, 51) av hur talaren uppfattar den avsedda klassen. Därför görs indelning i olika generella referenskategorierna i denna avhandling på basis av artikelbruket i dem. På så sätt kan fyra olika subkategorier särskiljas:

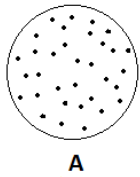
1. Generell indefinit referens, artikelbruk: obestämd artikel (t.ex. *En student har inte så mycket pengar*)
2. Generell definit referens, artikelbruk: bestämd artikel (t.ex. *Bilen har fyra hjul*)
3. Vagt generell referens, artikelbruk: noll-artikel i pluralformer (t.ex. *Hundar är trevliga*)
4. Icke-räknebar generell referens, artikelbruk: noll-artikel hos icke-räknebara ord (t.ex. *Frihet är bättre än skönhet*)

Subkategoriernas form- och betydelsesida betecknas närmare i följande avsnitt.

4.5.1 Generell indefinit referens

Den första subkategorin vid generell referens, *generell indefinit referens*, utgörs av singulara nominalfraser med obestämd artikel ”en/ett” i svenskan och ”a/an” i engelskan. Grammatiker i båda språken (se t.ex. Hultman 2003, 67, Downing & Locke 2006, 421) är eniga om att den

obestämd artikeln vid generell referens syftar på vilken medlem som helst i den avsedda klassen. Följande figur åskådliggör den semantiska sidan av generell referens av denna typ.

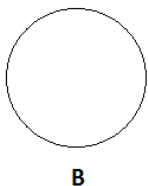

Figur 3 Betydelse hos obestämd artikel vid generell indefinit referens enligt Svartholm (1978, 48)

Cirkeln i bilden står för klassen och de små prickarna inne i cirkeln är beståndsdelar av klassen, d.v.s. klassmedlemmar. I Telemans, Hellbergs & Anderssons (1999, 174) exempel *En persondator kostar inte längre särskilt mycket* skulle cirkeln stå för klassen ”persondator”, och prickarna skulle vara representanter i klassen, alltså persondatorer. Man kan välja vilken persondator som helst eller flera av dem från cirkeln och komma fram till att ingendera datorn kostar så mycket nuförtiden. Detta bevisar att vilken som helst av beståndsdelarna duger som representant för klassen i fråga. Denna betydelse som utgångspunkt kan generell indefinit referens användas i syftningar som t.ex. beskriver allmängiltiga förhållanden, såsom exemplet på persondatorn ovan. Från Telemans (1969, 40) exempel *En bil har fyra hjul* och *En häst gillar havre* kan man däremot dra slutsatsen att denna referens används för att förklara vad som är typiskt för en klassmedlem, exempelvis hur en typisk representant betar sig eller ser ut.

4.5.2 Generell definit referens

Den andra subkategorin vid generell referens, *generell definit referens*, skulle kunna beskrivas som motsats till den första kategorin. För det första uttrycks referenserna i kategorin genom bestämd artikel i stället för obestämd artikel. För det andra omfattar denna kategori generella referenser som avser hela klassen som avgränsad enhet men inte nödvändigtvis varje medlem inom klassen (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 161 och Downing & Locke 2006, 421). Figur 4 nedan konkretiserar huvudtanken bakom den här underkategorin.

Figur 4 Betydelse hos bestämd artikel vid generell definit referens enligt Svartholm (1978, 48)

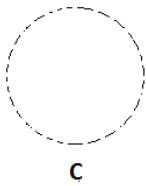
I figur 4 kan den avsedda klassen, d.v.s. cirkeln, betraktas som en enhet utan någon direkt fokusering på dess klassmedlemmar eftersom några enskilda representanter inte har markerats inom cirkeln såsom var fallet i den första underkategorin. I Quirks *et. als.* (1985, 282) exempel *No one knows precisely when the wheel was invented* refererar talaren med “the wheel” till hela klassen som en enhet. Detsamma gäller för Svartholms (1978, 51) exempelmening *Vildsvinet utrotades här mycket tidigt och Mjölken är en viktig proteinkälla*. När det gäller några icke-räknebara generella definitiva referenter i engelskan kan även naken form accepteras (för mera detaljer, se t.ex. Quirk *et. al.* 1985, 283). Teleman, Hellberg & Andersson (1999, 161-162) och Biber *et. al.* (1999, 119) presenterar en ytterligare synvinkel ur vilken denna referensklass kan granskas. Enligt dem kan den bestämda nominalfrasen vid generell referens vara en prototypisk representant för hela klassen, d.v.s. den kan allena beskriva något typiskt eller kännetecknande om hela klassen, t.ex. *Mammuten/Mammutarna hade två rätt långa betar*. Det kan också vara så att tidliga och rumsliga begränsningar kan påverka den generella syftningen på så sätt att den bara gäller en del av klassens medlemmar. Så är fallet i följande exempel: *Svenskarna fick det bättre under efterkrigstiden* (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 162).

Det är värt att nämna att det finns några begränsningar i den här underkategorin vad gäller referensens karaktär. Svartholm (1978, 60) tar upp problematiken med plurala nominalfraser till vilka talaren skulle vilja referera med bestämd form. Om talaren upplever klassmedlemmarna eller underklasserna i den avsedda klassen som disparata är det bättre att använda obestämd form i pluralis, t.ex. *stövlar* och *möbler*. I engelskan är användningen av plurala bestämda nominalfraser vid generell referens mera begränsad än i svenskan. Bl.a. Quirk *et. al.* (1985, 283) accepterar bara nominalfraser med nationalitetsord, t.ex. *the Finns, the English*, och kollektiva adjektiv såsom *the rich, the unemployed* som fall som kan stå i bestämd form i pluralis och bära generell referens. Från den här diskussionen om pluralformer vid generell referens är det lätt att övergå till den tredje subkategorin som också behandlar pluralformer.

4.5.3 Vagt generell referens

I stället för bestämda nominalfraser pluralis innehåller den tredje subkategorin vid generell referens, *vagt generell referens*, obestämda nominalfraser i plural form. Enligt Svartholm (1978, 59) uttrycker den obestämda pluralen alltså en vagare uppfattning om klassen i fråga, men referensen görs ändå till klassen, inte till några icke-specifika medlemmar inom den. Betydelsen måste således hållas isär från betydelsen hos icke-specifika pluralformer som skulle

sammanfattas som ”några icke-specifika individer eller saker”. I figur 5 beskrivs en vag uppfattning om klassen.

Figur 5 Betydelse hos obestämda pluralformer vid vagt generell referens baserad på Svartholms (1978, 59) tolkningar

Cirkeln i figur 5 är suddig och vag, vilket tyder på att klassen inte är klart avgränsad. Om talaren använder obestämda pluralformer i generell syftning vill han eller hon inte tydligt markera gränserna av den avsedda klassen och inte heller avgränsa den mot andra klasser omkring såsom i fallet av bestämda pluralformer. I sitt exempel *Hundar är trevliga djur* vill Svartholm (1978, 60) tydliggöra just denna situation. I exemplet har talaren valt att inte markera den exakta ramen för klassen ”hund” eftersom han vet att alla hundar inte är trevliga, och vill framhäva detta i sin utsaga. Exemplet är jämförbart med Bibers *et. als.* (1999, 265) sats *Roses are red, and violets are blue*. Man kunde således konstatera att den här typen av referens betecknar alla eller flesta referenter som stämmer med beskrivningen gjord (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 174). Huvudsyftet är att hänvisa till någon klass i allmänhet och eventuellt berätta någonting kännetecknande om klassen.

4.5.4 Icke-räknebar generell referens

Av generella referenskategorierna återstår bara en att behandla, *icke-räknebar generell referens*. Bland annat Biber *et. al.* (1999, 265) och Svartholm (1978, 58) menar att nominalfraser med icke-räknebar betydelse och noll-artikel kan klassificeras till denna subkategori, m.a.o. icke-räknebara abstrakter och kollektiver samt ämnesnamn. Som exempel på abstrakter presenterar Quirk *et. al.* (1985, 282) följande mening: *Hunger and violence will continue to mark the future of humankind*. I Thorells exempel (1973, 35) är det däremot fråga om ett kollektivt ord som används generiskt: *Har du fått så mycket fisk?* När man vill generellt hänvisa till ämnesnamn kan man t.ex. säga *Hydrogen is lighter than oxygen* eller *Senap är gott*. Biber *et. al.* (1999, 265) påpekar här att referensen kan betraktas som generisk till och med om nominalfrasen skulle förses med ett framförställt attribut, t.ex. *In Ghana coconut wine is not as popular and common as palm wine*. Preciseringsen kan ändå inte gå för långt eftersom då skulle betydelse förändras från generell till specifik.

Den nakna formen av det icke-räknebara substantivet vid generell referens används för att syfta på klassen i största allmänhet. Då vill talaren inte hänvisa till några representanter inom klassen utan han eller hon vill tala om klassen som en enhet för att skapa en allmänföreställning om nominalfrasen han eller hon syftar på. Icke-räknebara ord med noll-artikel uttrycker i regel något som kan uppfattas som abstrakt, oavgränsat och icke-individuellt i sin betydelse (Svartholm 1978, 68). Denna subkategori liknar följaktligen också den föregående kategorin eftersom klasserna den refererar till har obegränsade och vaga gränser.

Detta kapitel har gett en detaljerad inblick till svenskans och engelskans artikelsystem från både deras betydelse- och formsida. Presentationen av olika referens kategorier har bevisat att svenskan och engelskan är semantiskt likadana vad det gäller nominalfraser. Båda språken identifierar icke-specifik, specifik och generell referens och är eniga om deras subkategorier. Även artikelbruket i dessa referens kategorier följer i stort sett samma principer i båda språken. Beträffande formsidan kan man konstatera att svenskans artiklar är betydligt mera invecklade än engelskans motsvarigheter. Efter denna semantiska och formella presentation av svenskans och engelskans artikelsystem kvarstår det ännu behovet av en mera detaljerad granskning av hur inlärare gör referenser och använder artiklar i sina L2 samt hur de utvecklas. I det följande kommer även den synvinkeln att behandlas när relevanta undersökningar inom forskningsområden diskuteras.

5 FORSKNING KRING ARTIKELBRUK OCH REFERENSKATEGORIER I L2-SVENSKA OCH L2-ENGELSKA

För att få mera teoretisk grund för artikelbruket och referens kategorierna i svenska och engelska är det centralt att sammanfatta några av de mest relevanta undersökningarna som gjorts inom ämnet i fråga. Fokuset i de diskuterade studierna ligger på L2-inlärare som är antingen finskspråkiga inlärare eller inlärare med ett L1 som liknar finskan med avseende på artikelsystemet. Undersökningar granskar artiklar eller referens kategorier eller både och. Utvecklingsperspektivet diskuteras också i några studier. Först behandlas svenskans undersökningar, och sedan står engelskans undersökningar under granskning.

5.1 Forskning i L2-svenska

I sin doktorsavhandling undersökte Axelsson (1994) utvecklingen av svenskans obestämda och bestämda nominalfraser i muntlig produktion. Hennes studie gick ut på att bl.a. utreda hurdana

nominalfraser vuxna inlärare av svenska som andraspråk använder på olika stadier i utvecklingen och hurdana avvikelser som uppstår. Informanterna i Axelssons studie var indelade i sex grupper efter sitt L1 (finska, polska och spanska) och kunskaper i svenska (låg eller hög kunskapsnivå). Materialet i undersökningen utgjordes i sin tur av intervjuer som utfördes i början och slutet av en femmånaderskurs som informanterna deltog i. (Axelsson 1994, 5-7, 29-30.) För att analysera informanternas nominalfraser i mera detalj utarbetade Axelsson (1994, 30, 99-100) en svårighetshierarki som består av nio nominalfrastyper och varav tre olika nivåer kan utskiljas enligt korrekthets- och frekvensprocenten. Tabell 2 presenterar Axelssons hierarki samt sammanfattar de vanligaste avvikelserna som finska informanter med låg kunskapsnivå gjorde i sin produktion av varje nominalfrastyp.

Tabell 2 *Nominalfrasens svårighetshierarki och de vanligaste avvikelsetyperna hos finska inlärare med låg kunskapsnivå (efter Axelsson 1994, 99-100)*

Nivå 1:	Exempel	De vanligaste avvikelsetyperna hos finska inlärare med låg kunskapsnivå
egennamn	<i>Gunvald</i>	
substantiv med indefinit attribut	<i>varje bok, många/tre böcker</i>	<i>*varje boken, *två personen, *många frisörsalongerna</i>
nakna former	<i>bok</i>	<i>*prata med folket, *få en praktik på restaurang</i>
substantiv med ett possessivpronomen	<i>min bok</i>	<i>*sin boken</i>
Nivå 2:		
bestämda substantiv med bestämda attribut	<i>hela boken, den här boken</i>	<i>*den här bok</i>
obestämda substantiv i singularis	<i>en bok</i>	<i>du har *kompis, *en flickan, om jag går *den barnskötarekurs, *boken</i>
bestämda substantiv i singularis	<i>boken</i>	<i>*på eftermiddag, *en flickan, *de grammatik är svår, *en bok</i>
Nivå 3:		
obestämda substantiv med adjektivattribut	<i>en tjock bok</i>	<i>*ny arbetsplats, *en bra huset</i>
bestämda substantiv med adjektivattribut	<i>den tjocka boken</i>	<i>*stora skogen, *den stor vacker stad, den * liten firma</i>

Resultatet i Axelssons studie visade att L2-inlärare av svenska, oavsett sitt L1, i stort sett följde den svårighetshierarki som Axelsson presenterade när de lärde in svenskans nominalfraser (Axelsson 1995, 17). Den första nivån i hierarkin behärskades mycket väl eftersom minst 90,0 % av inlärarna i alla informantgrupper använde nominalfrastyperna korrekt på denna nivå.

Detta gällde även för finska inlärare (se tabell 2). Hos finska inlärare med lägre kunskapsnivå var det substantiv med indefinita eller possessiva attribut som verkade vålla mest problem. Då var den vanligaste avvikelsetypen överanvändning av bestämd form, t.ex. **sin språket*. (Axelsson 1994, 35, 49.) Detta var också fallet med obestämda former i pluralis, t.ex. **två personen*, **många frisörsalongerna*. Beträffande nakna former var den mest frekventa avvikelsetypen hos finnar obestämd eller bestämd form i stället för naken form, såsom **prata med folket*, **få en praktik på restaurang*. (Axelsson 1994, 74-75, 77, 79-80.)

Enligt Axelsson (1994, 99-100) är frastyperna på nivå 2 däremot redan lite svårare och mindre använda jämfört med den första nivån. Därför visade de avancerade informanterna bättre behärskning av dem än de mindre avancerade. Korrekthetsprocenten (ca 60,0 %) för dessa nominalfraser stöder på detta antagande. Såsom tabell 2 visar brukade finska inlärare använda naken form av nominalfrasen i fall där de borde använda antingen obestämd eller bestämd form, t.ex. *du har *kompis*, **på eftermiddag*. I sådana här fall förekom det också avvikelsetyper med bestämd fristående artikel + naken form, t.ex. **de grammatik*, eller s.k. hybridformer, t.ex. **en flickan*. Utöver detta kunde finska informanter även ersätta bestämda former med obestämda och tvärtom. (Axelsson 1994, 43-45, 86-89.) När det gäller bestämda substantiv med bestämda attribut berättar Axelsson (1994, 57) att substantiv i naken form bildade den mest frekventa avvikelsetypen, exempelvis **den här bok*.

Allra mest krävande och minst frekventa var komplexa nominalfraser som tillhör den sista alltså den tredje nivån (se tabell 2). Axelsson (1994, 99-100) konstaterar att bara 33,5 % av den obestämda nominalfrastypen och 21,7 % av den bestämda frastypen var normenliga. Hos de finska informanterna var fallet ändå tvärtom, d.v.s. de behärskade komplexa bestämda nominalfraser bättre än den obestämda varianten (Axelsson 1994, 63). Avvikelsetypexemplen på denna nivå i tabell 2 handlar alla om förenkling. I stället för att bilda en komplex bestämd nominalfras kunde finska inlärare antingen ta bort den fristående bestämda artikeln (t.ex. **_stora skogen*), slutartikeln (t.ex. **den stor vacker stad*) eller adjektivets bestämdhetsändelse (t.ex. **den liten firma*). Bortfallet av obestämd artikel (t.ex. **ny arbetsplats*) eller hybridformer (t.ex. ** en bra huset*) var typiska avvikelsetyper i fråga om komplexa obestämda nominalfraser på nivå 3. (Axelsson 1994, 66-68, 90-93.) Det framgår av tabell 2 att Axelsson har utelämnat några nominalfrastyper från sin analys. Sådana typer är bestämda plurala nominalfraser samt dubbel bestämdhet hos plurala former, t.ex. *de tjocka böckerna*.

Artikelproblematiken stod i fokus även i Pitkänens (1982) artikel som behandlar bl.a. referens- och artikelavvikelser i finska och sverigefinska elevers uppsatser. De finska informanterna gick

i grundskolan (årskurs 7 eller 9) eller gymnasiet (1a eller 2a årskursen), medan de sverigefinska eleverna gick i svensk grundskola (årskurserna 5, 7 och 9) och hade bott i Sverige i ca åtta år (Pitkänen 1982, 277-278). Baserat på resultaten kunde Pitkänen (1982, 283) konstatera att andelen artikel- och referensavvikelser hos de finska eleverna var dubbel jämfört med de sverigefinska, vilket troligen berodde på skillnader i det språkliga inflödet som var betydligt starkare hos de sverigefinska. Fyra avvikelsetyper påträffades hos både de finska och yngre sverigefinska informanterna (Pitkänen 1982, 283-285). Båda informantgrupperna använde naken form i stället för obestämda och bestämda former i singularis ("pidginspecies"), t.ex. *gubbe i stället för *en gubbe* eller *gubben*, samt bestämd form singularis i stället för obestämd form singularis och tvärtom. För det tredje kombinerade informanterna också obestämda och bestämda artiklar och obestämda och bestämda former av substantiv och adjektiv på ett slumpmässigt sätt ("banditspecies"). Därtill brukade de använda "hybridformer", d.v.s. nominalfraser som innehåller både obestämda och bestämda drag, t.ex. *en gubben som också förekommer på nivåer 2 och 3 i Axelssons svårighetshierarki. Dessa avvikelsetyper representerar typiska drag hos finska svenskinlärare som också har bekräftats av andra L2-undersökningar i svenska (se t.ex. Axelsson 1994).

Erickson och Wijk-Andersson (1988) undersökte utbytesstudenter för att utreda hur de använder artiklar och referens kategorier i sin skriftliga produktion av svenska. Informantgrupperna bestod av 10 polska, 10 tyska universitetsstudenter samt en svensk kontrollgrupp på 10 gymnasister. (Ericksson & Wijk-Andersson 1988, 1-2.) Centrala undersökningsfrågor i Erickssons & Wijk-Anderssons (1988, 2) studie var bl.a. om informanternas avvikelser orsakas av ett felaktigt val av nominalfrasens form eller referenskategori och om informanterna gör flera avvikelser i vissa kontexter än andra. Enligt resultaten behärskade tyska inlärare, vars artikelsystem i L1 påminner svenskans system, valet av referenskategori mycket bra, medan polska inlärare, vars L1 saknar artiklar och morfologisk speciesmarkering, hade klara svårigheter med att välja rätt referens i svenskan. Avvikelser i valet av nominalfrasens form var däremot jämförbara i båda grupperna. (Ericksson & Wijk-Andersson 1988, 8, 10, 18.) Vad gäller den polska gruppen bestod över hälften av avvikelserna i artiklarna av bortfall av den bestämda slutartikeln eller den obestämda artikeln, d.v.s. naken form överanvändes på bekostnad av obestämd och bestämd form (jfr Wijk-Andersson 1995, 240-242). De polska informanterna tenderade också att undvika artiklar och ändelser genom att frekvent använda pronomina som kräver obestämd form av substantivet, t.ex. *någon

grupp i stället för *en grupp*. Hos tyskarna var fallet motsatt: de brukade överanvända artiklar och ändelser. (Ericksson & Wijk-Andersson 1988, 9-10, 17-18.)

Ekerot (1995) presenterade och diskuterade svårigheter som en grupp avancerade inlärare av svenska hade i sitt artikelbruk. Ekerots (1995, 11, 177) grupp bestod av 15 utländska inlärare av svenska som Ekerot bad att rekonstruera en berättelse där alla substantiv gavs i naken form. Enligt resultaten verkade även avancerade inlärare ha problem med artikelbruket. Implicit bestämdhet, d.v.s. associativa referenser, vållade mest svårigheter i materialet där över hälften av inlärarna använde felaktiga former, såsom naken plural eller t.ex. pronomenet ”några” och obestämd plural. Dessutom uppstod det många avvikelser i användningen av artikellösa substantiv i fasta verbfraser (svagt referentiell betydelse), t.ex. **ha en mage att*, och generella referenser där alla artiklar står i bruk. (Ekerot 1995, 179-180, 182.) Icke-specifik definit referens och anaforisk referens tycktes enligt Ekerot (1995, 183) däremot behärskas ganska väl. Som slutsats poängterade Ekerot (1995, 175) att svenskans grundprinciper för artikelbruket har många olika tillämpningar, vilket gör att det inte alls är klart vilken princip som inläraren måste tillämpa i en viss kontext.

Sundmans (1995) studie i sin tur handlade om avvikelser i bruket av obestämda och bestämda artiklar i svenskan. Sundman (1995, 221) strävade efter att utreda de vanligaste avvikelsetyperna i referens och artikelbruk i skriftlig produktion hos avancerade finska universitetsstudenter vid Åbo Akademi. Enligt resultaten var det bara en tredjedel av de uppenbara avvikelserna som kunde klassificeras som referensfel. Till exempel brukade finska inlärare felaktigt översätta finskans partitivformer med obestämd form i svenskan, t.ex. fall med komparativa verb: *berikar utan tvivel* **uttrycksmöjligheter*, samt använda obestämd form i stället för bestämd form i fall där en del av en helhet åsyftades, t.ex. **över 70 % av testpersoner*. (Sundman 1995, 222-223.) I Sundmans material (1995, 222, 224) var det konstruktioner av rätt artikelform som ändå gav upphov till de flesta avvikelserna (två tredjedelar av alla fel). Här var det fråga om bestämda nominalfraser som var försedda med något attribut. Dessa formavvikelser manifesterade sig oftast i former utan bestämda slutartiklar, såsom **de rurala barn* och **de två olika system*, vilket är ett förväntat fenomen i inlärarspråket enligt Sundman (1995, 224-225). Utöver bortfallet av slutartikeln kunde inläraren också utelämna den framförställda bestämda artikeln, t.ex. **högre samhällsklasserna* (Sundman 1995, 225-226).

En av de nyaste undersökningarna som behandlar svenskans referens kategorier och artikelbruket hos finska inlärare är Nyqvists (2013) doktorsavhandling. Syftet med Nyqvists (2013, 14) avhandling var att undersöka hur referens kategorier och artikelbruk utvecklas hos

finskspråkiga grundskoleelevers skriftliga och muntliga inläraresvenska under årskurserna 7-9 och kartlägga vilka strukturer som är lätta och vilka svåra att använda korrekt. Hela nominalfrasen samt såväl dess betydelsesida, d.v.s. referenskategorierna, som formsida, d.v.s. de formella frastyperna, analyserades i denna undersökning. För att kunna undersöka utvecklingsperspektivet följde Nyqvist (2013, 15) samma elever under tre årskurser. Det longitudinella materialet bestod i första hand av fria skriftliga uppsatser och fria men mer styrda muntliga bildbeskrivningar från årskurserna 7-9. (Nyqvist 2013, 14-15.) Endast resultaten av de skriftliga uppsatserna kommer att rapporteras närmare här eftersom de har mest relevans i denna avhandling.

Utöver frekvensprocenten räknade Nyqvist även korrekthetsprocenten i de obligatoriska kontexterna angående referenskategorierna och artikelbruket. Enligt Nyqvist (2013, 111, 114) var sammanlagt 85,0 % av alla nominalfraser med icke-specifik betydelse korrekta i uppsatsmaterialet, medan korrekthetsprocenten för nominalfraser med specifik betydelse var 83,0 %. 40,0 % av nominalfrasavvikelseerna i uppsatsmaterialet gällde referensavvikelser, och 53,0 % av normavvikelseerna hade att göra med formavvikelser (Nyqvist 2013, 133, 136-137, 141). Inlärares brukade välja fel artikel oftast i anaforiska referenser (bestämd form) och svagt referentiella betydelser (naken form). Då överanvände han eller hon typiskt naken form i obligatoriska kontexter för bestämd form eller bestämd form i obligatoriska kontexter för obestämd form. Överanvändning av obestämd form verkade vara sällsynt i referensavvikelser. (Nyqvist 2013, 138, 147.) I uppsatsmaterialet var formavvikelseerna däremot vanligast när inlärares refererade till icke-specifika indefinita eller definita referenter (obestämd form singularis) eller använde indirekt deixis (possessiva attribut) (Nyqvist 147, 182-183).

Baserat på korrekthetsprocenten bildade Nyqvist (2013, 119, 186-187) en svårighetshierarki för referenskategorierna och artikelbruket som också var en stigande komplexitetshierarki. De lättaste formerna, d.v.s. mest korrekta, är former som saknar artiklar eller bestämd slutartikel. Sådana former är nakna former (bok), obestämda former pluralis (böcker) och nominalfraser med possessiva attribut (min bok). Bestämda former singularis (boken) är svårare att använda och lära in än de ovannämnda men lättare än obestämda former singularis (en bok) och bestämda former pluralis (böckerna) som båda är de mest komplexa och således svåraste formerna i hierarkin. När det gäller referenskategorierna var antalet avvikelser minst i svagt referentiell betydelse, indirekt deixis och direkt anafor, vilket tydde på att dessa betydelsetyper var lätta att lära in. De svåraste och samtidigt minst korrekta referenskategorierna i uppsatserna var associativ referens och icke-specifik indefinit referens. (Nyqvist 2013, 147.)

Beträffande utvecklingsgångar i referens och artikelbruk drog Nyqvist (2013, 193) slutsatsen att det inte äger rum någon nämnvärd utveckling i informanternas produktion. Nästan alla referenskategorierna och frastyper användes faktiskt redan i början av undersökningen, vilket innebär att utvecklingen inte kan ske steg för steg. Skillnaderna mellan årskurserna 7 och 9 var vanligtvis osignifikanta trots korrekthetsprocenten steg med tiden. (Nyqvist 2013, 183,186.) Sammanfattningsvis kan det sägas att Nyqvists undersökning stöder den uppfattning som uppmärksammas i många andra undersökningar, d.v.s. att det är betydligt svårare att konstruera en nominalfras rätt än att välja rätt artikel och referens. Inlärare har mindre svårigheter att använda nominalfraser med nakna former, possessiva attribut eller obestämd form pluralis, men svårighetsgraden ökar ju flera grammatiska morfem nominalfrasen innehåller.

På basis av de ovannämnda undersökningarna går det att skilja några tendenser angående artikelbruket och referenskategorierna i svenska. För det första tycks inlärare behärska nominalfrasens betydelsesida bättre än dess formsida. Nästan alla studier ovan uppfattar att svårigheter att skilja mellan olika referenskategorierna ändå uppstår ganska ofta och även hos avancerade inlärare. Då tenderar specifika associativa referenser att vara svåraste att lära in, medan specifika anaforiska referenser behärskas ganska väl. För det andra stöder majoriteten av de ovannämnda forskningsresultaten i stort sett på Axelssons (1994) och Nyqvists (2013) svårighetshierarkier som även kan tolkas som inlärningsgångar med hjälp av korrekthetsprocentsprincipen (se avsnitt 2.2.2). Nominalfraser med noll-artikel samt obestämda pluralformer är enkla och därför lätta att lära in t.o.m. vid ett tidigt skede i inläringen. Ju komplexare nominalfrasen blir, t.ex. får en obestämd artikel eller bestämd slutartikel och eventuella attribut, desto svårare är det för inlärare att producera målspråksenliga strukturer. Nominalfrasens komplexitet verkar alltså hänga ihop med dess svårighetsgrad och genom detta även med dess inlärningsgång.

5.2 Forskning i L2-engelska

Huebner (1983) undersökte hur en inlärare av engelska producerar bestämda artiklar i sitt inlärarspråk och hur artikelbruket utvecklas över tid. Informanten i Huebners (1983, 50) longitudinella undersökning var en vuxen engelskinlärare som hade Hmong som L1 och tillägnade sig engelska i målspråksmiljön utan någon tidigare formell undervisning i språket. Informanten följdes under ett år då muntligt material samlades in genom inspelningar flera gånger. (Huebner 1983, 49-50.) Huebner (1983, 129) strävade speciellt efter att undersöka hur inlärarens artikel ”da”, som motsvarar den bestämda artikeln ”the”, och dess olika funktioner utvecklas över tid i både icke-obligatoriska och obligatoriska kontexter. Från sina iakttagelser

bildade Huebner (1983, 146) ett utvecklingskontinuum på sex stadier för funktioner av artikeln ”da” (jfr Bickerton 1981). I början av tillägnandet använde informanten artikeln ”da” i alla nominalfraser som både han och mottagaren kände till (+SR, +HK). Näst övergeneraliserade inläraren reglerna för bestämt artikelbruk och använde ”da” i alla nominalfraser oavsett deras betydelse (+NP). Övergeneraliseringen minskade på nästa stadium då den bestämda artikeln användes i alla kontexter förutom de som var icke-specifika och för mottagaren okända (+NP bortsett från -SR, -HK). På stadium fyra markerade inläraren alla för mottagaren specifika nominalfraser (+HK) som bestämda men förändrade detta på nästa stadium där han däremot försåg alla specifika nominalfraser (+SR), bortsett från existentiella konstruktioner, med bestämd artikel. Slutligen användes ”da” med referenter som mottagaren kände till (+HK). Denna undersökning bevisar att bestämd artikel dyker upp i korrekta kontexter före obestämd artikel. Dessutom finns det en tendens att övergeneralisera användningen av bestämd artikel i L2-engelska, men artikelbruket närmar sig målspråksnormen när inläringen fortskrider.

Några forskare (bl.a. Master 1987, Parish 1987 och Thomas 1989) har funnit bevis på positiv transfer vid inläringen av engelskans artiklar hos inlärare som också har artikelsystem i sitt L1. Engelskinlärare med ett artikellöst L1 kan däremot ha mera svårigheter i artikelbruket. Flera tidigare undersökningar (se t.ex. Parish 1987 och Thomas 1989) har faktiskt hittat en viss inlärningsgång för engelskans artiklar hos artikellösa L1-inlärare som kan sammanfattas på följande sätt: nollartikel → bestämd artikel → obestämd artikel. I början av inläringen dominerar alla kontexter av nollartikel, vilket följs av korrekt användning av den bestämda artikeln. Den obestämda artikeln tycks vara svårast att behärska, varför den lärs in först senare. Enligt Lardiere (2004, 335) kan detta bero på den högre komplexitetsgraden som den obestämda artikeln har på grund av numerus och icke-räkningsbar/räkningsbar –distinktionen som måste tas hänsyn till vid dess bruk. Huebners (1983) resultat stöder också den utvecklingstendens där den bestämda artikeln lärs in före den obestämda. Så är också fallet i t.ex. Robertsons (2000), Lardieres (2004) och Zdorenkos & Paradis (2008) undersökningar som visar högre korrekthetsprocent för bruket av den bestämda artikeln i specifika kontexter än för den obestämda artikeln i icke-specifika kontexter. Detta tyder antagligen på tidigare inläring av den bestämda artikeln i engelska.

Andra forskare (t.ex. Young 1996, Liu & Gleason 2002 och Ekiert 2013) ifrågasätter ändå dessa resultat och föreslår att inlärare med ett artikellöst L1 behärskar obestämd artikel före bestämd artikel. Till exempel Young (1996) konstaterar att inlärare använder obestämd artikel vid icke-specifika referenser oavsett sin utvecklingsnivå, medan fall där specifika referenser förses

korrekt med bestämd artikel är inte så många. I Ekierts (2013, 17) undersökning präglades tidiga utvecklingsnivåer hos polska engelskinlärare av den obestämda artikeln i bl.a. kontexter där referenten nämndes för första gången och en massiv överanvändning av noll-artikeln. På nästa nivå utvecklades bruket av den obestämda artikeln vidare, och antalet belägg med bestämd artikel ökade vid specifika referenser. Generiska syftningar och idiom lärdes in sist. Gemensamt för båda ovannämnda synvinklarna är att förekomsten av noll-artikel i tidiga skeden av inläringen identifierades i flesta undersökningar. Inlärningsgången angående den obestämda och bestämda artikeln är utan tvekan den som delar mest åsikter.

Utgångspunkten för Tryznas (2009) undersökning var en s.k. *fluktuationshypotes* (*the Fluctuation Hypothesis*) skapad av Ionin, Ko & Wexler (2003). Enligt denna hypotes borde inlärare av artikellösa L1 visa variation i artikelbruket vid icke-specifik definit referens där den bestämda artikeln överanvänds signifikant mer. Samma hypotes förutspår även att det inte borde finnas några svårigheter att förse icke-specifika indefinita eller specifika referenser med rätt artikel, d.v.s. obestämd i det förstnämnda och bestämd i det sistnämnda. (Tryzna 2009, 73.) Syftet med Tryznas (2009, 75) undersökning var alltså att testa om den ovannämnda hypotesen också gäller hos engelskinlärare av artikellösa L1. Hennes informanter var indelade i tre grupper varav den första var avancerade polska inlärare, den andra medelmåttiga polska inlärare och den tredje avancerade kinesiska inlärare av engelska (Tryzna 2009, 76). Baserat på sina analyser konstaterade Tryzna (2009, 82,84) att fluktuationshypotesen inte stämde överens med hennes inlärare. Från resultaten utarbetade Tryzna (2009, 82, 85) någon sorts inlärningsgång för engelskans artiklar. I början använde inläraren den bestämda artikeln i alla referens kategorier frivilligt men så småningom övergick till att använda den vid icke-specifika definita och specifika referenser. Slutligen förekom den bestämda artikeln endast med antingen icke-specifika definita eller specifika referenter.

Herranen (1978) utgick från finskspråkiga inlärare av engelska och deras artikelbruk och koncentrerade sig i sin studie på att ta reda på vilka områden i det engelska artikelsystemet var utmanande för inlärare att lära in och förstå. Herranen använde 90 finska universitetsstudenters engelskspråkiga tentamenssvar som material. Resultaten visade att finska inlärare gjorde mest avvikelser i bruket av den bestämda artikeln. Den vanligaste avvikelser vid specifik referens var då att utelämnat artikeln helt och hållet, vilket delvis kan förklaras med L1-påverkan. (Herranen 1978, 82, 84.) Det andra problematiska området, och samtidigt det svåraste att behärska, för informanterna vad gäller den bestämda artikeln var dess bruk vid generell referens (Herranen 1978, 81). Enligt Herranen (1978, 88, 90-91) hade inlärarna svårigheter med

generiska nominalfraser i singularis som borde förses med bestämd artikel, t.ex. **a/- tiger belongs to the same family of animals*. Därtill var de benägna att förse abstrakta generiska nominalfraser med bestämd artikel i stället för att lämna dem artikellösa, t.ex. **the well-cut crystall glasses can be very beautiful* och **the dogs with long legs run faster*. Såsom exemplen visar var tendensen för felaktigt artikelval störst när substantivet bestäms av attribut.

Informanterna i Herranens material tycktes alltså behärska engelskans obestämda artikel ganska väl. De avvikelser som ibland förekom i bruket av den obestämda artikeln hade att göra med bortfallet av artikeln, speciellt om ett adjektivattribut fanns med, t.ex. **it was very skilfully made plan*. Det var inte vanligt för inlärarna att välja bestämd artikel i kontexter för obestämd artikel eller inte heller att använda obestämd artikel fel vid generell indefinit referens (vilken som helst referent), t.ex. *A cat has four legs*. (Herranen 1978, 81-83, 87.) Sammanfattningsvis brukade informanterna i Herranens undersökning ha mest svårigheter med bestämd artikel, medan obestämd artikel behärskades väl. I jämförelse med de ovannämnda svenska studierna (se t.ex. Axelsson 1994) är detta resultat nästan motsatt. Överanvändningen av naken form är ändå ytterst typisk i både svenska och engelska.

I sin artikel diskuterade Sajavaara (1983, 74) *The Finnish-English cross-language* -projektet som utredde viktiga skillnader mellan engelska och finska ur L2-inläringens synvinkel, och behandlade finska engelskinlärares artikelbruk närmare. Informanter i detta tvärrsnittliga projekt var 9-18 år gamla elever samt universitetsstudenter som producerade fria uppsatser och muntliga narrativer. Det skriftliga materialet analyserades med hjälp av felanalys vars resultat betraktas närmare i det följande. (Sajavaara 1983, 75-76.) F.r.o.m. den sjätte klassen ända till slutet av grundskolan var behärskningsgraden av obestämd artikel vid både individuell och generell referens enligt Sajavaara (1983, 77-79) betydligt svårare än den av bestämd artikel fast korrekthetsprocenten steg en aning mot slutet av grundskolan. Den vanligaste avvikelsen i grundskolan var utelämningsgraden av den obestämda artikeln (t.ex. **I have dog*), följt av bortfall av den bestämda artikeln (t.ex. **_Dogs name is Masi*.) som emellertid var rätt sällsyntare jämfört med det förstnämnda. Samma tendens gick att identifieras hos gymnasister som gjorde mest avvikelser i kontexter med obestämd artikel (68,0 % felaktiga belägg) och näst mest i kontexter med bestämd artikel (45,0 % felaktiga belägg). Naken form, d.v.s. noll-artikel, beredde nästan inga som helst svårigheter för gymnasister (7,0 % felaktiga belägg). (Sajavaara 1983, 78.)

När det gäller universitetsstudenter i Sajavaaras (1983, 79-80) artikel kan klara skillnader i artikelbruket betraktas jämfört med tendenserna ovan. Universitetsstudenter hade mest

svårigheter med bestämd artikel i stället för obestämd artikel, vilket var fallet på tidigare stadier. Den mest typiska avvikelserna var överanvändningen av den bestämda artikeln (20,0 % av alla artikelavvikelseerna), medan bortfall av denna artikel utgjorde ca 15,0 % av alla artikelavvikelseerna. Universitetsstudenter utelämnade obestämd artikel felaktigt i bara 7,0 % av fallen, vilket tyder på att de behärskade obestämda nominalfraser bättre än bestämda.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att undersökningarna ovan ger någon sorts helhetsbild av artikelbruket hos L2-inlärare i engelskan men åsikterna kring ämnet är mera delade än i svenskans fall. Eftersom engelskan inte har ett så komplicerat artikelsystem som svenskan gör undersökningarna inte någon skillnad mellan avvikelser i betydelse- och formsidan utan hänvisar till artikelbruket i allmänhet. Genom att granska resultaten av undersökningarna är det möjligt att utgöra en allmän svårighetshierarki (jfr Axelsson 1994 och Nyqvist 2013) som liknar svenskans motsvarighet relativt mycket och på samma sätt som i svenskan kan tolkas som inlärningsgång. Såsom i svenskan tycker nästan alla studier ovan att noll-artikel lärs in ganska tidigt och för dess enkelhets skull också överanvänds i flera kontexter. Majoriteten av studierna är därtill eniga om att specifika referens kategorier med bestämd artikel är lätta att behärska, vilket också kan leda till övergeneralisering av bestämd artikel i början av inläringen. Enligt dessa studier vållar icke-specifika referenser med obestämd artikel däremot mera problem än de sistnämnda, och de mest problematiska referenserna tillhör generella kategorier. Här stöder några få studier faktiskt på det motsatta fallet, d.v.s. att den obestämda artikeln är lättare och den lärs in före den bestämda artikeln. Den generella tendensen i studierna är ändå att nominalfrasens ökande komplexitet anses påverka behärskningen av artiklar så att det blir svårare att ange rätt referens om för det första en artikel finns med och för det andra om flera attribut bestämmer nominalfrasen.

De ovannämnda studierna i svenskan och engelskan har avslöjat vissa tendenser när det gäller användningen av referenskategorierna och artiklarna i dem. För det första är det sannolikt att alla finska L2-inlärare av svenska eller engelska har åtminstone några svårigheter med artikelbruket oavsett sin färdighetsnivå. Inlärare refererar till olika betydelser med fel artikel och speciellt på tidigare stadier av inläringen utelämnar artikeln helt och hållet. För det andra är det berättigat att anta att nominalfrasens komplexitetsgrad hänger ihop med hur svåra inlärare upplever strukturerna. Ju komplexare nominalfrasen är desto mer sannolikt är det att begå avvikelser i den och betrakta den som utmanande att bilda. Detta antagande tyder på att t.ex. språklig referens som förutsätter användningen av attribut borde p.g.a. sin komplexitet vara en svår referenskategori att använda. Studierna ovan har bevisat att referens kategorier där

nominalfrasens semantiska sida är underförstådd också vållar problem i artikelbruket. Sådana kategorier som associativa referenser och till viss mån deiktiska referenser där inläraren måste analysera mottagarens referensram före artikelvalet skulle kunna antas vara svårare än t.ex. anaforiska och unika referenser där nominalfrasens betydelse kommer fram direkt genom inlärarens egen ram eller kontexten. Utöver dessa tendenser tycks generell referensbereda svårigheter för inlärare enligt studierna. Slutligen kan det konstateras att svårighetsgraden av en viss artikel eller referenskategori verkar vara parallell med inlärningsgången. Om någon referenskategori har en hög korrekthetsprocent antyder detta att kategorin dyker upp tidigare i inlärarspråket och är lättare än kategorier som innehåller mera normavvikelse (jfr Ellis & Barkhuizen 2005, 77). Detsamma gäller även för artiklarna. Nakna former lärs in först både i svenska och engelska, vilket följs av enkla obestämda och bestämda former och sist artiklarna i komplexa nominalfraser.

6 SYFTE, MATERIAL OCH ANALYSMETOD

6.1 Syfte

Genomgången av referenskategorierna och svenskans och engelskans artiklar i avsnitt 4 har visat att samspelet mellan betydelse och form i nominalfraserna är mycket mera invecklat i engelskan och speciellt i svenskan jämfört med finskan. P.g.a. dessa skillnader vore det bra att studera mera hur finskspråkiga inlärare realiserar olika slags betydelser i nominalfraser och vad som tycks vara utmanande i referenser och artiklar. Behovet av en sådan typ av studie stöds också av fynd i tidigare undersökningar som diskuterades i avsnitt 5. Jag fick veta att inlärare vars L1 saknar artiklar stöter på problem med artikelbruket oavsett sitt L2 och sin färdighetsnivå. Det framgick ytterligare att fokus på de tidigare studierna oftast har varit på artikelbruket i svenska eller engelska och mera sällan på behärsksningen av referenskategorierna i dessa språk eller både och. Studier om finskspråkiga inlärares artikelbruk är inte heller så flera. På basis av detta tycker jag att det är viktigt att få mera information om just såväl finskspråkiga inlärares behärskning av referenskategorier som deras artikelbruk i kategorierna, d.v.s. samspelet mellan betydelse och form.

Diskussionen om tidigare forskning visade också att tidigare studier har undersökt inlärningsgångar genom longitudinella data. Ingen undersökning har alltså utnyttjat nivåbeskrivningar av språkfärdigheter för forskning i inlärningsgångar inom mitt ämne. Följaktligen anser jag att det är motiverat att använda färdighetsnivåer – CEFR-nivåer i denna studie - som utgångspunkt och studera om någon typ av inlärningsgång av referenser och

artiklar är identifierbar på dessa nivåer. Det är viktigt att ha CEFR-nivåerna med i min undersökning också därför att resultaten kan bidra till mera detaljerade grammatiska nivåbeskrivningar. Såsom avsnitt 3 presenterade beskriver CEFR-nivåerna mera holistiska färdigheter i stället för att förklara djupgående hur t.ex. en viss grammatisk enhet behärskas på en viss nivå. Genom att undersöka artiklar och referenser nivåvis kan jag kanske bearbeta språkspecifika grammatiska deskriptorer för dessa delområden i grammatiken.

Teoridelen talar om att det finns ett klart behov för en sådan studie som jag beskrev ovan. Därför är mitt syfte i denna avhandling att utreda hur finskspråkiga universitetsstudenter använder referens kategorier och artiklar i dem på olika CEFR-nivåer i svenska och engelska. Mina forskningsfrågor är:

- Vilka referens kategorier och artiklar tycks vara lätta respektive svåra att använda korrekt i svenskan och engelskan på olika CEFR-nivåer?
- Går det att identifiera någon inlärningsgång för svenskans och engelskans referens kategorier och artiklar från en CEFR-nivå till en annan?
- Vilka likheter och skillnader finns i användningen av svenskans och engelskans referens kategorier och artikelbruket i dem?

På basis av tidigare forskning går det att bilda några hypoteser för denna avhandling. När det gäller artiklarnas svårighetsgrad i svenska och engelska kan det som första hypotesen antas att noll-artikel är lättast att använda, medan obestämda och bestämda artiklar vållar mera problem. Detta i sin tur resulterar i andra hypotesen som gäller en allmän inlärningsgång. Den utgår från att referens kategorier på lägre CEFR-nivåer präglas av ett högt antal nakna former eftersom de lärs in först. Obestämda och bestämda artiklar behärskas däremot bättre först senare och därför dyker upp mera frekvent på högre CEFR-nivåer, såsom A2 och B1. Om referens kategorierna granskas närmare är tredje hypotesen att generella och språkliga referenser samt referens kategorier med underförstådda semantiska förhållanden upplevs som svåra och därför kan de användas mera korrekt först på senare CEFR-nivåer, såsom B- och C-nivåerna. Andra referens kategorier borde i sin tur inte bereda några större svårigheter ens i början av CEFR-skalan. Utöver dessa tre hypoteser kan ännu en läggas till angående komplexitetsgraden. Man kan anta att komplexa nominalfraser är svårare att använda än enkla, särskilt i svenskan, vilket leder till att mera avancerade CEFR-nivåer visar en högre frekvens för korrekta komplexa nominalfraser.

6.2 Datainsamling och material

Det svenska materialet samlades in inom ramen för projektet *Sve2ju* under 2006-2007. Datainsamlingen bestod av två faser som deltog av 776 informanter. I den första fasen fyllde informanterna i ett frågeformulär och i den andra skrev de en fri uppsats. (se vidare Palviainen 2010, 9-10.) Fria uppsatser valdes för datainsamlingen i båda språken därför att de uppmuntrar inlärare att fokusera mera på betydelsesidan än på formsidan i texten och således producera naturligare språk (White 1985, 67 och Romaine 2003, 409, 422). Jag gjorde materialinsamlingen i engelskan. Den ägde rum under vårtermin 2010 och byggde på samma principer som svensk materialet. De engelska data kompletterade alltså det föregående insamlade materialet i svenskan.

Alla informanter i denna studie var vuxna universitetsstudenter vid någon fakultet vid ett finskt universitet i Mellersta Finland. I materialinsamlingen fick varje informant samma ämne som han eller hon skrev en uppsats om utan några hjälpmedel. Uppsatsämnet i svenskan var ”Universitetslivets ljusa och mörka sidor” och i engelskan ”Positive and negative points of university life” (se närmare bilaga 1 och 2). Studenterna fick 20-30 minuter tid att skriva uppsatsen. Omfattningen skulle vara ca 100-150 ord (se även Palviainen 2010, 9).

Tre utbildade bedömare bedömde varje uppsats. Materialet i svenskan hade olika bedömare än materialet i engelskan. Bedömarna fick en kort bedömarutbildning där landmärken och bedömningsskalan behandlades och testbedömningar gjordes före själva bedömningen. Eftersom fokuset i bedömningen endast låg på en delkunskap, d.v.s. skriftlig kompetens, var det berättigat att använda en mera detaljerad bedömningskala (se närmare Council of Europe 2001, 24-25). Bedömningen gjordes alltså med hjälp av en analytisk skala som utarbetats från olika deskriptorer i CEFR-skalor (se bilaga 3). Färdighetsnivåer som bedömarna använde var A1, A2, B1, B2 och C1. Subnivåerna i bedömningsskalan fungerade enbart som hjälp i bedömningsprocessen. CEFR-nivåerna i svensk materialet bestämdes med hjälp av medelvärdet som räknades från bedömarnas nivåbedömningar för varje uppsats (Palviainen 2010, 10). I materialet i engelskan använde jag däremot Facets-mjukvaruprogram (för mera detaljer, se Facets 07.06.2015) för att fastställa reliabla CEFR-nivåer för varje uppsats. Analysen nedan sker på dessa CEFR-nivåer eftersom tyngdpunkten i undersökningen ligger på nivåprestationer snarare än individuella prestationer.

Tabell 3 sammanfattar information om materialet som användes i denna studie.

Tabell 3 *Sammanfattning av materialet i svenska och engelska*

Språk	Analyserade CEFR-nivåer	Antal uppsatser	Antal löpord	Antal ord i den kortaste uppsatsen	Antal ord i den längsta uppsatsen
Svenska	A2, B1, B2	60	7574	59	251
Engelska	B1, B2, C1	60	9840	93	288

Såsom tabell 3 visar utgörs materialet i svenskan av 60 uppsatser som jag valde ut därför att de fått samma nivåbedömning från alla tre bedömare. Uppsatserna i svenskan har grupperats nivåvis till CEFR-nivåerna A2, B1 och B2. Varje CEFR-nivå i svenskan innehåller 20 uppsatser. Antalet löpord i uppsatserna i svenskan är 7574. Den kortaste uppsatsen innehåller 59 ord, medan den längsta 251 ord. Materialet i engelskan består också av 60 uppsatser varav 24 har bedömts till B1-nivån, 28 till B2-nivån och åtta till C1-nivån. Det finns sammanlagt 9840 löpord i engelskans material. Uppsatzlängden varierar från 93 ord till 288 ord såsom tabell 3 visar. Längden på uppsatsen beror på inläraren och CEFR-nivån som uppsatsen befinner sig på. Tendensen är att antalet ord tilltar ju högre CEFR-nivå det är fråga om. Således är det naturligt att mer avancerade inlärare skriver längre uppsatser än inlärare på lägre CEFR-nivåer. När materialet hade samlats in och bedömts transkriberade jag varje uppsats och sparade dem som rtf-format. Efter detta använde jag mjukvaruprogrammet Childes CLAN som hjälpmedel i kodningen av nominalfraserna. Childes CLAN är ett mjukvaruprogram för kodning och analysering av språkliga data (för mera detaljer, se Macwhiney 2015). Jag förklarar kodningen av nominalfraserna närmare i analysmetoden nedan.

6.3 Analysmetod

Undersökningen i denna avhandling är en tvärsnittlig studie på gruppnivå där jag bildade grupperna enligt uppsatsernas CEFR-nivåer. Den röda tråden är *performansanalys*. I stället för att endast kartlägga avvikelser fokuserar performansanalys på ett helhetsperspektiv där både det som är rätt och det som är avvikande i inlärarspråket analyseras (Ellis & Barkhuizen 2005, 73). Följaktligen får man en fullständigare bild av inlärarens språkkunskaper jämfört med t.ex. felanalys som baserar sig på felsökningsperspektiv (Norrby & Håkansson 2007, 69). Ellis & Barkhuizen (2005, 73) konstaterar att performansanalys kan indelas i flera olika underkategorier såsom analys av obligatoriska kontexter, frekvensanalys och funktionell analys. Performansanalysen i den här avhandlingen bygger på *funktion-form analys* som är en

underkategori av funktionell analys. Med hjälp av denna analysmetod är det enligt Ellis & Barkhuizen (2005, 112, 125) möjligt att utreda vilka språkliga former inlärare använder för att uttrycka olika funktioner, d.v.s. betydelser, och om dessa former är desamma som infödda talare av målspråket använder när de uttrycker samma betydelser. Funktion-form analys realiserar i denna undersökning genom granskning av vilka artiklar informanterna utnyttjar för att ange specifika, icke-specifika och generella referens kategorier och hur målspråksenligt artikelbruket är. Metoden har ett antal särdrag som jag diskuterar närmare nedan.

Analysen i undersökningen kan beskrivas som normativ, kvantitativ och frekventiell. Eftersom inlärarspråkets normavvikelse är en naturlig del av L2-inläringen är det berättigat att ta dem med i analysen. Denna *normativa analys* ingår i performansanalys men är ändå inte jämförbar med felanalys, för den försöker inte t.ex. utveckla förebyggande metoder för att minska antalet avvikelser. Syftet med den normativa analysen är i stället att utreda vad som är de mest krävande fallen i artikelbruket och referens kategorier. Angående den kvantitativa och frekventiella analysen gjorde jag olika beräkningar av frekvens- och korrekthetsprocenten för att ta reda på hur artiklar och referens kategorier fördelar sig i materialet och hur de används. Jag beräknade frekvensprocenten genom att dividera antalet belägg i en referens kategori med det totala antalet belägg på den analyserade CEFR-nivån. Korrekthetsprocenten fick jag genom att dividera antalet korrekta belägg i en viss referens kategori på en viss CEFR-nivå med det totala antalet belägg på obligatoriska kontexter för den kategorin. Korrekthetsprocenten leder till slutsatser om vilka artiklar och referens kategorier som är enkla respektive svåra att lära in. Analysen baserar sig således främst på kvantitativa mått men kompletteras med kvalitativa analyser.

Efter transkriberingen excerperade jag först alla nominalfraser i varje uppsats i materialet. Antalet excerperade nominalfraser i det svenska materialet var 1061, medan det motsvarande antalet i det engelska materialet var 1544. Analysen skedde på frasnivå, d.v.s. den omfattade hela nominalfrasen. Till nominalfrasen räknade jag själva substantivet som fungerade som huvudord, dess artikel samt eventuella framförställda eller efterställda attribut. Pronominella och genitivattribut som påverkar huvudordets form i svenska utelämnade jag från den slutliga analysen eftersom fokuset i denna undersökning enbart ligger på artiklar och referens kategorier, d.v.s. betydelsesidan. Intresset är alltså inte riktat på nominalfrasens formsida som inte går att jämföras mellan det markant enklare systemet i engelskan och det komplexare systemet i svenskan (se avsnitt 4.1.2). Sedan kodade jag de excerperade nominalfrasernas referens kategori och struktur med hjälp av Childes CLAN. Kodningen av

huvudreferenskategori, d.v.s. icke-specifik, specifik och generell referens, samt dess subkategori baserade sig på indelningen i tabell 1 (se avsnitt 4.2.2) och hade sin grund oftast i nominalfrasens kontext. I kodningen ingick även bedömningen om nominalfrasen är målspråksenlig eller inte.

Vid identifieringen av normavvikelse är det viktigt att definiera vad begreppet *avvikelse* betyder och vad som betraktas som avvikande i själva analysen. Begreppet avvikelse definieras på ett likartat sätt bland forskare. Det syftar på de avvikelser som förekommer i inlärarspråket jämfört med yttranden från en infödd talare av målspråket (se t.ex. Viberg 1981, 24, Ellis 1994, 51 och Larsen-Freeman & Long 1991, 59). I denna undersökning betraktade jag alla avvikelser från målspråksnormen som felaktiga, d.v.s. både sådana fall som troligen beror på bristande språkkunskaper i artikelbruket och sådana fall som kan tolkas som performansfel eller slintningar. För att hålla analysen i svenskan och engelskan så jämförbar som möjligt utgick jag från att hitta alla referensavvikelser (t.ex. *huset* i stället för *ett hus*; *house* i stället för *a house/the house*) där inläraren har angett en viss referenskategori, t.ex. icke-specifik definit referens, med fel artikel. På grund av att svenskan och engelskan skiljer sig på formsidan höll jag formavvikelser angående svenskans genus (t.ex. **en hus*), kongruens (t.ex. **vacker husar*) samt bristfälliga artikelbruk vid specifik referens (t.ex. **det vackra hus/ vackra huset*) och svenskans och engelskans numerus (t.ex. **en hundar, a houses*) isär från referensavvikelser och betraktade dem inte som felaktiga i denna analys om deras betydelsesida var rätt.

Kodningen av nominalfraserna följdes av ett antal kategoriseringar och kvantitativ analys innan jag kunde diskutera resultaten. Först kategoriserade jag uppsatserna i svenskan och engelskan enligt deras CEFR-nivåer som tidigare hade fastställts i Facets-analysen (se avsnitt 6.2). Analysen skedde på dessa CEFR-nivåer eftersom tyngdpunkten i undersökningen ligger på nivåprestationer i stället för individuella prestationer. Efter detta körde jag materialet på varje CEFR-nivå i båda språken i Childes CLAN –programmet för att få fram antalet korrekta och felaktiga belägg i olika referens kategorier. Sedan beräknade jag hur frekventa olika referens kategorier är i inlärarnas produktion på olika CEFR-nivåer i svenskan och engelskan och hur deras frekvens förändras från en CEFR-nivå till en annan. Jag presenterar resultaten av frekvensanalyserna i form av diagram i analysdelen. Efter frekvensanalysen beräknade jag också korrekthetsprocenten för referens kategorierna på olika CEFR-nivåer i svenskan och engelskan. Korrekthetsprocenten för referens kategorierna finns i form av tabeller där kategorierna i fråga ligger i korrekthetsordning från den mest till minst korrekta. Jag gjorde även kvalitativ analys i samband av varje subkategori när jag diskuterade de lätta och svåra

fallen i artikelbruket i mera detalj med exempelsatser från materialet. Med hjälp av dessa analyser kunde jag också utarbeta svårighetshierarkier för referenskategorierna och artiklarna i båda språken. De presenteras i tabeller.

7 ANALYS

Analysdelen av denna avhandling är indelad i fyra avsnitt. Först står svenskans referens kategorier och artikelbruk i dem i fokus, och därefter behandlar jag de motsvarande delområdena i engelskan. Detta följs av en jämförelse mellan svenskans och engelskans resultat och diskussion om de relevanta fynden. Tyngdpunkten i de två första avsnitten ligger vid frekvenserna och korrekthetsprocenten för icke-specifik, specifik och generell referens med deras subkategorier samt diskussionen om vad som är lätt respektive svårt för inlärare i referenskategorierna. Utvecklingsperspektivet angående referens kategorier och artikelbruket betraktas i varje huvudkategori och subkategori genom CEFR-nivåerna.

7.1 Referens kategorier och artikelbruk i svenska

Av det totala antalet nominalfraser i det svenska materialet ingår 610, d.v.s. 57,5 %, i denna analys, medan 42,5 % av nominalfraserna har uteslutits från den därför att de innehåller någon typ av pronomen eller svagt referentiell syftning (se avsnitt 4.2.1). A2-nivån innehåller 25,5 %, B1-nivån 33,0 % och B2-nivån 41,5 % av alla de analyserade nominalfraserna. Den relativa frekvensen av de analyserade beläggen verkar alltså öka jämnt från nivå till nivå, vilket kan förklaras med att informanternas uppsatser blir längre i takt med att kunskapsnivån stiger.

Diagram 1 nedan presenterar hur de analyserade nominalfraserna fördelar sig till de tre olika huvudreferenskategorierna och hur frekventa dessa kategorier är på olika nivåer jämfört med varandra.

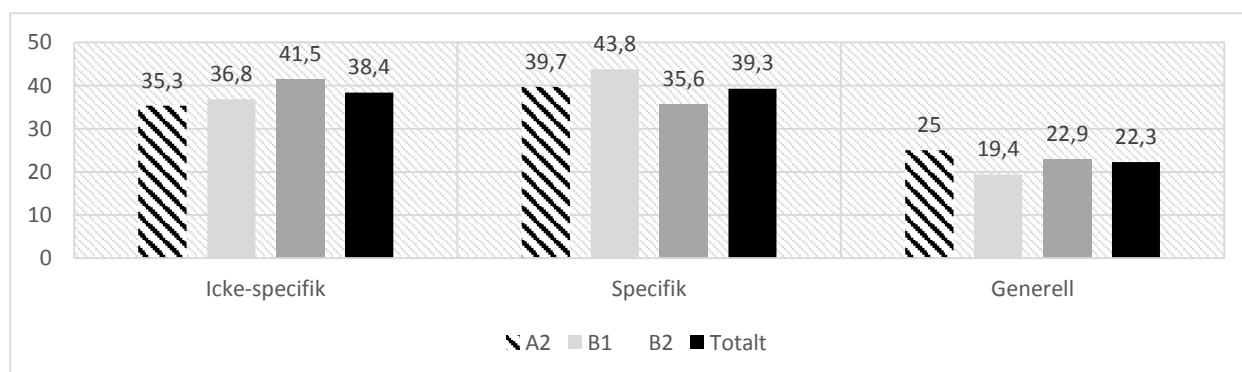

Diagram 1 Relativa frekvenser för alla analyserade huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i svenska

Diagram 1 visar att inlärarna använder mest specifik referens (39,3 %) i sina uppsatser, men är nästan lika benägna att syfta till icke-specifika referenter eftersom andelen icke-specifika fall i hela materialet är mindre än en procentenhet lägre (38,4 %) än andelen specifika fall. Generella syftningar är däremot mera lågfrekventa (22,3 %) jämfört med de två förstnämnda. Den låga frekvensen för generell referens kan delvis bero på att materialet innehåller förvånansvärt mycket komplexa nominalfraser (53,0 %) som är relativt sällsynta vid denna referenskategori (se avsnitt 4.5).

När fördelningen av referenskategorierna till CEFR-nivåerna granskas närmare är specifik referens den mest använda referensen på A2-nivån (39,7 %) och B1-nivån (43,8 %), medan icke-specifik referens intar andra platsen med 35,3 % på A2-nivån och med 36,8 % på B1-nivån. Generell referens är igen den klart minst använda kategorin på alla nivåer (se diagram 1). B2-nivån bryter ändå denna generella tendens, för där är det av någon anledning icke-specifik referens (41,5 %) som dominerar i stället för specifik referens (35,6 %). På basis av frekvenserna i diagram 1 kan det konstateras att inlärare i svenska föredrar individuella syftningar framför generella.

När det gäller användningen av de ovannämnda referenskategorierna är det klart att det sker utveckling från en nivå till en annan. Denna utveckling kan ses i tabell 4 som visar korrekthetsprocenten för kategorierna på varje analyserad CEFR-nivå. Den första kolumnen står för det totala antalet analyserade belägg för varje kategori (Totalt) och följs av antalet korrekta belägg i dem (Rätt (n)). Den tredje kolumnen anger i sin tur andelen korrekta belägg vid varje referenskategori (Rätt %). När man granskar tabellen är det värt att notera att antalet avvikelser vid varje referenskategori på olika nivåer är genomgående relativt lågt. En låg korrekthetsprocent betyder därför nödvändigtvis inte att mängden avvikelser skulle vara mycket hög. Det kan röra sig om några enstaka avvikande belägg.

Tabell 4 *Korrekthetsprocent för alla huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i svenska*

Referens-kategori	A2			B1			B2			Totalt rätt %
	Totalt	Rätt (n)	Rätt %	Totalt	Rätt (n)	Rätt %	Totalt	Rätt (n)	Rätt %	
Icke-specifik	55	49	89,1	74	71	95,9	105	102	97,1	94,9
Generell	39	35	89,4	39	36	92,3	58	57	98,3	94,1
Specifik	62	39	62,9	88	67	76,1	90	74	82,2	75,0
Totalt	156	123	78,8	201	174	86,6	253	233	92,1	

Som framgår av tabellen förbättras artikelbruket av varje huvudreferenskategori mot slutet av CEFR-skalan. På A2-nivån kan inlärare använda 78,8 % av alla belägg korrekt, medan B2-inlärare anger korrekt referens i 92,1 % av fallen. Det blir alltså en markant förbättring i detta avseende. Vad det beträffar de enskilda huvudkategorierna är användningen av artikelbruket genom alla CEFR-nivåer bäst vid icke-specifik referens (94,9 %). Därtill verkar inlärare ha minst svårigheter med denna kategori på nivå A2 (89,1 %) och B1 (95,9 %) varefter artikelbruket ytterligare förbättras, och andelen korrekta belägg uppnår 97,1 % på sista nivån. Den relativt höga behärskningen av icke-specifik referens är delvis förutsägbar. För det första har några tidigare undersökningar (se t.ex. Axelsson 1994, 99-100 och Nyqvist 2013, 186-187) bevisat att svårighetsgraden för nakna nominalfraser är mycket låg. För det andra bereder nominalfraser i obestämd form singularis inte heller så stora svårigheter för inlärare tack vare sin stora motsvarighet mellan betydelse och form (Lindlöf & Rissanen 1998, 51). Tack vare dessa faktorer borde det vara ganska lätt för inlärare att använda obestämda nominalfraser vid icke-specifika referenser.

Fast generiska syftningar är mest lågfrekventa i materialet används de nästan lika väl som icke-specifika fall. För generell referens är korrekthetsprocenten genom alla CEFR-nivåer 94,1 %. Användningen av denna kategori förbättras lite under 10 procentenheter från A2-nivå (89,4 %) till B2-nivå (98,3 %) där nästan alla belägg är korrekta. Det skulle kunna antas att generell referens är svår att behärska därför att artikelvalet i den är så brett. Å andra sidan står betydelsesidan i subkategorierna vid denna referens i en-till-en relation med formsidan, vilket kan underlätta valet av rätt artikel (se närmare avsnitt 4.5).

Den mest frekventa huvudkategorin, specifik referens, är enligt tabell 4 också svårast att använda korrekt (75,0 %). På A2-nivån är andelen korrekta belägg vid specifik referens bara 62,9 %, vilket är över 20 procentenheter mindre än i de två övriga kategorierna. Det är inte bara på lägsta nivån som denna kategori används sämst utan också på alla andra nivåer (B1 76,1 % och B2 82,2 %). Å ena sidan reflekterar detta resultat samma tendenser som t.ex. i Nyqvist (2013) där det har konstaterats att bestämda nominalfraser i svenska upplevs som svåra på grund av sin invecklade formsida, speciellt om de föregås eller följs av attribut av någon typ. Å andra sidan strider mot resultaten i t.ex. Axelsson (1994) som pekar på att finska inlärare av svenska p.g.a. sitt L1 betraktar specifika referenter som lättare än icke-specifika referenter. Dessutom innefattar specifik referens flera subkategorier och underförstådda betydelsesyftningar, vilket kan förbrylla inlärare i artikelvalet (se närmare avsnitt 4.4.1). Det är ändå positivt att se att artikelbruket i denna kategori förbättras nästan 20 procentenheter från den lägsta till den högsta

nivån. Detta berättar att specifik referens utvecklas mest från början till slutet av de analyserade CEFR-nivåerna.

Genomgången av tabell 4 har visat att varje huvudkategori används korrekt i högre grad på följande CEFR-nivå jämfört med den föregående. På A2-nivån tycks icke-specifik referens vara lättast, följd av generell referens och sedan specifik referens som vållar mest problem för inlärare. Denna svårighetsgrad förblir densamma genom alla nivåer. På basis av denna tendens skulle man kunna dra slutsatsen att icke-specifik och generell referens lärs in tidigare än specifika referenser som trots sin bra utveckling behärskas betydligt värre på B2-nivån än de andra kategorierna. Baserat på dessa tendenser i referenserna kan det ytterligare antas att noll-artikel och obestämd artikel är lättare att använda än bestämd artikel, och därför lärs de också in på tidigare CEFR-nivåer än bestämda former. Efter denna översikt är det dags att analysera varje huvudkategori och deras subkategorier närmare.

7.1.1 Icke-specifik referens på CEFR-nivåer i svenska

Materialet i svenska innehåller 234 icke-specifika nominalfraser varav 174 är icke-specifika indefinita fall där varken talaren eller mottagaren känner till referenten, t.ex. *Man måste också läsa stora böcker som kan vara komplicerad och svårt att förstå*. (B1:3023) och 60 icke-specifika definitiva fall där talaren känner till referenten men mottagaren inte, t.ex. *Jag här satt en gål för mig*. (A2: 4041). Diagram 2 förklarar närmare hur frekventa dessa subkategorier är på varje CEFR-nivå i förhållande till varandra.

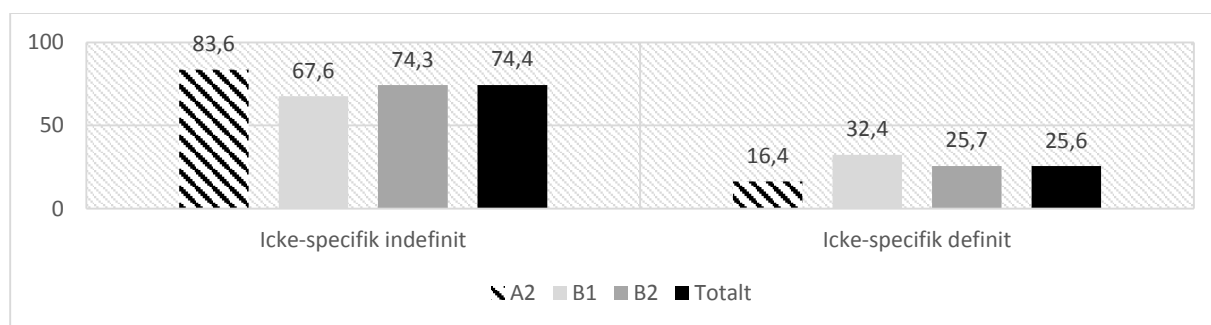

Diagram 2 Relativa frekvenser för icke-specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i svenska

Det framgår av diagrammet att icke-specifik indefinit referens (74,4 %) är betydligt mera frekvent i hela materialet jämfört med icke-specifik definit referens (25,6 %). Samma tendens går att identifieras på varje enskild CEFR-nivå där andelen icke-specifika indefinita referenser först är 83,6 %, sedan sjunker till 67,6 % och stiger igen lite på B2-nivån (74,3 %). Frekvensen för icke-specifik definit referens förblir låg genom alla nivåer såsom diagram 2 berättar. Den lågfrekventa förekomsten av icke-specifik definit referens kan förklaras med typen av uppsats

som inlärare skrev. Om inläraren hade instruerats att skriva t.ex. en narrativ berättelse, där icke-specifika definitiva nominalfraser används mycket, skulle frekvenserna säkert ha varit motsatta jämfört med de nuvarande.

Båda subkategorierna vid icke-specifik referens används nästan lika bra. Detta framgår av tabell 5 som presenterar korrekthetsprocenten vid icke-specifik referens.

Tabell 5 *Korrektthetsprocent för icke-specifika subkategorier i hela materialet i svenska*

Referenskategori	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
Icke-specifik definit	60	57	95,0
Icke-specifik indefinit	174	165	94,8
Totalt	234	222	94,9

Enligt tabell 5 anger inlärare rätt artikel vid icke-specifik definit referens i 95,0 % av referenserna. Korrektthetsprocenten för icke-specifika indefinita nominalfraser är nästan densamma, d.v.s. 94,8 %. Utgående från dessa procenttal tycks det vara lika lätt att förse nominalfrasen med rätt artikel i såväl fall där inläraren känner till referenten men mottagaren inte (icke-specifik definit referens) som fall där referenten är icke-specifik för båda samtalspartnerna (icke-specifik indefinit referens). En mera detaljerad analys av båda subkategorierna talar ändå om att det finns skillnader i behärsningen av dessa kategorier när de återspeglas till CEFR-nivåerna.

Användningen av icke-specifika definitiva fall i svenska varierar lite enligt CEFR-nivån. Tabell 6 belyser utvecklingen i detta avseende.

Tabell 6 *Korrektthetsprocent för icke-specifik definit referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	9	8	88,9
B1	24	24	100,0
B2	27	25	92,6
Totalt	60	57	95,0

Såsom tabellen visar tycks universitetsstudenterna använda icke-specifik definit korrekt i nästan lika hög grad på alla nivåer. Procenten för det korrekta artikelbruket är 88,9 % på A2-nivån, men här måste man beakta det låga antalet totala belägg (n=9). Behärsningen är bäst på B1-nivån där varje belägg (n=24) är korrekt, men den minskar en aning på B2-nivån (92,6 %) där det finns totalt 27 belägg. De korrekta beläggen på alla nivåer innehåller både enkla och komplexa nominalfraser, men merparten av de komplexa fallen finns på B2-nivån, medan nivåerna A2 och B1 omfattar mera enkla nominalfraser. Två tredje delar (66,7 %) av alla korrekta belägg är komplexa nominalfraser, som enligt tidigare undersökningar (se bl.a.

Axelsson 1994, 99-100) borde vara svårare att använda än enkla nominalfraser. Betydligt mera än över hälften av dessa komplexa fall är ändå i pluralis, vilket kan förklara de relativt höga korrekthetsprocenten i denna kategori. Det finns färre möjligheter till avvikelser när inläraren använder pluralis eftersom han eller hon inte behöver välja någon artikel såsom i singularis, såsom i detta exempel: *Eftersom jag har fått nya vänner det är fint att vara en student.* (B2: 1118). Eftersom antalet avvikelser är nästan obefintligt i denna subkategori behandlas exempel från uppsatserna först vid icke-specifik indefinit referens. Man kan ändå konstatera att i två av de tre avvikelserna handlar det om fel referens där bestämd form använts i stället för obestämd form och i ett avvikande fall har inläraren utelämnat obestämd artikel.

Såsom redan konstaterats är icke-specifik indefinit mycket mera högfrekvent än subkategorin ovan. Antalet icke-specifika indefinita nominalfraser ökar från 46 belägg på första nivån till 50 på nästa och är i slutet 76 belägg. I tabell 7 kan man studera utvecklingen av icke-specifik indefinit referens från A2-nivå till B2-nivå.

Tabell 7 Korrekthetsprocent för icke-specifik indefinit referens enligt CEFR-nivåer i svenska

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	46	41	89,1
B1	50	47	94,0
B2	77	76	98,7
Totalt	174	165	94,8

Granskningen av tabell 7 visar att inlärare använder icke-specifika indefinita nominalfraser allt bättre när inlärningen fortskrider. Även om användningen av kategorin i allmänhet är en aning mera problematisk (94,8 %) än vid icke-specifik definit referens (se tabell 6) är det bara på nivå B1 som inlärare producerar mera avvikande former (94,0 % korrekta belägg) än i föregående kategori. Korrekthetsprocenten är alltså högre på A2-nivån (89,1 %) och B2-nivån (98,7 %) jämfört med samma nivåer vid icke-specifik definit referens. Såsom vid föregående referens är det ytterst vanligt att inlärare använder rikligt med plurala former (81,2 % av alla korrekta belägg) och bestämmer substantivet med attribut (73,0 % av alla korrekta belägg) allt oftare ju högre CEFR-nivå de befinner sig på. I föregående exempelsats har inläraren gjort just detta.

Angående avvikelserna vid icke-specifik indefinit referens är den enda avvikelseypen (n=5) på A2-nivån och en avvikelse på B1-nivån bortfallet av den obestämda artikeln:

- (1) ...men det är alltid inte lätt att få vänner ny plats. [*en ny plats*] (A2:1105)
- (2) när ja ta min exam har jag en möjlighet att hinna god plats att jobba [*en god plats att jobba*] (A2: 2085)

Alla avvikelser på nivå A2 är komplexa nominalfraser som antingen har ett eller flera framförställda attribut såsom i exempel 1 eller både framförställda och efterställda attribut såsom i exempel 2. På den lägsta nivån verkar alltså den ovannämnda komplexitetsgradsprincipen gälla (se närmare tabell 2 i avsnitt 5.1). Det är förmodligen det framförställda adjektivet som försvårar artikelbruket eftersom ett sådant finns med i varje avvikelse. Detta tyder på att i dessa avvikelsefall kan det röra sig om variation med lingvistisk kontext eftersom samma avvikelser förekommer regelmässigt i en viss typ av nominalfraser men inte i någon annan typ (se närmare avsnitt 2.2.1.1). Inläraren har kanske koncentrerat sig på att böja adjektivet rätt och därför glömt att förse substantivet med obestämd artikel eller möjligtvis har de betraktat artikeln som överflödigt på grund av att adjektivet och själva substantivet redan står i obestämd form och förenklat nominalfrasen. Inlärares L1, d.v.s. finska, kan också delvis spela någon roll i form av övergeneralisering av finskans artikellösa substantiv. Nästan lika typiskt som att utelämna den obestämda artikeln är det att använda specifik referens i stället för icke-specifik. I materialet finns det sammanlagt tre sådana avvikande belägg på B1- och B2-nivån.

(3) ... och bara hänga ut med så olika människorna från andra länderna. [*olika människor från andra länder*] (B1:4010)

(4) Jag gillar att läsa och tänka på sakerna och diskutera om dem ganska mycket. [*saker*] (B1:5066)

I exempel 3 har inläraren troligtvis trott att substantivets attribut definierar nominalfrasen automatiskt tillräckligt så att den skulle få specifik betydelse. Kontexten berättar ändå att skribenten syftar på några utlänningar utan några specificeringar, vilket kräver obestämd form. Exempel 4 åskådliggör en likartad situation men utan några attribut. Skribenten pekar inte ut några specifika saker utan hänvisar snarare till några enstaka saker i allmänhet. Följande sats där skribenten fortsätter att tala om dessa samma saker har kanske påverkat hans eller hennes beslut att välja fel referens. Användningen av specifik referens i stället för icke-specifik är ett ytterst sällsynt fynd i tidigare undersökningar i svenskan och har påträffats i Pitkänens (1982) och Axelssons (1994) studier endast i fall av singulara nominalfraser.

Analysen av den icke-specifika referensen i svenskan har visat att icke-specifik indefinit referens är markant mera högfrekvent än icke-specifik definit referens. Universitetsstudenterna verkar ändå kunna använda dessa två subkategorier nästan lika framgångsrikt trots det höga antalet komplexa nominalfraser. Den vanligaste avvikelserna som förekommer speciellt på A2-

nivån är emellertid bortfallet av den obestämda artikeln i just komplexa nominalfraser, vilket följs av användningen av den bestämda artikeln i stället för den obestämda.

7.1.2 Specifik referens på CEFR-nivåer i svenska

Såsom tidigare märktes är specifik referens den mest frekventa huvudkategorin i materialet (39,3 %). Materialet i svenska innehåller totalt 240 specifika nominalfraser. Den mest använda subkategorin vid denna referens är språklig referens (n=108) och den näst mest använda deiktisk referens (n=64). Efter den följer associativ referens (n=48) och på sista plats står anaforisk referens (n=20). Med hjälp av dessa antal går det att göra några slutledningar beträffande frekvenser. Diagram 3 belyser den nivåvisa frekvensprocenten för dessa subkategorier i förhållande till varandra.

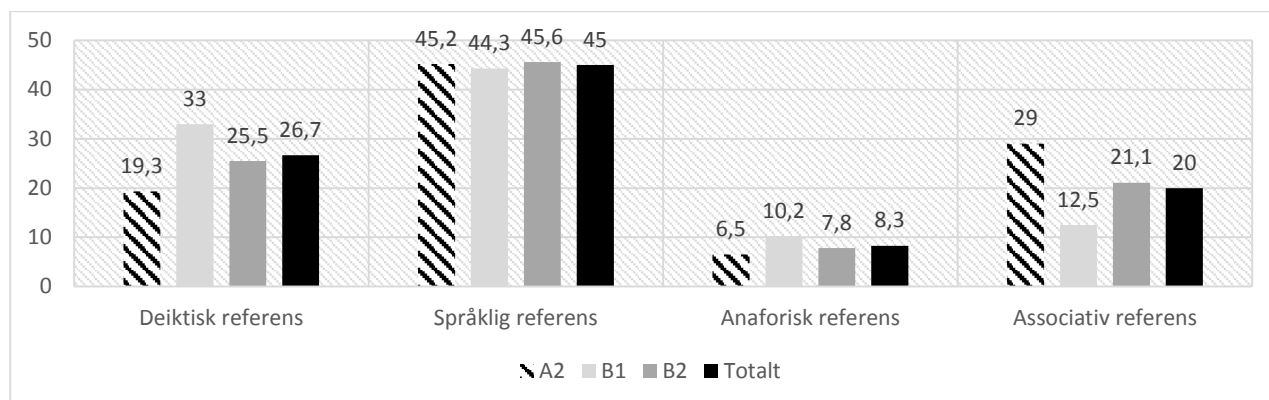

Diagram 3 Relativa frekvenser för specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i svenska

Eftersom det svenska materialet innehåller rejält mycket komplexa nominalfraser är det ingen överraskning att språklig referens, som förutsätter en komplex nominalfras, t.ex. *Det bästa sidan i mina studier är chansen att ta just de kursser som jag vill.* (B1: 2059), tar första platsen som den mest frekventa subkategorin (45,0 %). Universitetsstudenter tycks använda rikligt och komplext språk i sina studier och därför även föredrar komplexa nominalfraser som är ytterst vanliga vid språklig referens. Det kan också vara så att rubriken på uppsatsen – *Universitetslivets ljusa och mörka sidor - uppmuntrar informanterna till komplexa strukturer* eftersom den innehåller en komplex nominalfras. Det är faktiskt just den höga andelen komplexa nominalfraser (50,4 %) i materialet som bidrar till förekomsten av språkligt specifika referenser eftersom attributen i nominalfrasen ofta definierar huvudordet så mycket att det blir unikt identifierbar genom dessa språkliga medel. Den högsta frekvensprocenten är kännetecknande för språklig referens även på varje CEFR-nivå och förändras ytterst lite från nivå till nivå såsom diagram 3 visar.

Deiktisk referens, d.v.s. referens till talarens och mottagarens delade referensram (t.ex. *Det finns inte tillräckligt med dem i biblioteket* (B2: 2094), är den näst mest frekventa subkategorin med 26,7 %. Den står på andra plats i frekvens på B1-nivån (33,0 %) och B2-nivån (25,5 %) men tar tredje platsen på A2-nivån (19,3 %). Återigen kan ämnet på uppsatsen delvis förklara varför inlärare tenderar att använda denna subkategori ganska ofta. Eftersom ämnet behandlar universitetslivet och dess fenomen är det naturligt för universitetsstudenterna att syfta på referenter som har något att göra med universitetets omvärld. Det är också sannolikt att inlärnarna förmodar att mottagaren, d.v.s. forskaren, vet ganska mycket om själva ämnet och universitetslivet och således fördelar samma referensram med dem. Detta kan medverka till användningen av deiktiska syftningar av olika slag.

Det framgår av diagram 3 att associativa referenser är den tredje mest frekventa subkategorin (20,0 %). I associativa referenser handlar det om fall där referenten kan associeras med något tidigare nämnt, såsom i detta exempel där skribenten har diskuterat sina universitetsstudier tidigare i texten: *Jag tycker om radio och tvkurssen*. (A2: 1094). Av någon anledning används de mera än deiktiska fall på A2-nivån (29,0 %), men sedan sjunker användningen rejält till 12,5 % på B1-nivån och stiger igen på sista nivån (21,1 %). När inlärare förklarar universitetslivets ljusa och mörka sidor är det väntat att de inte upprepar samma referenter om och om igen utan använder ett antal olika referenter som kan associeras till något tidigare omnämnt sammanhang. Exempelvis kan inlärare berätta vad han eller hon studerar och sedan senare hänvisa till ”kurserna” eller ”lärarna” som klart hör ihop med ämnet ”studierna”. Detta kan tala om varför associativ referens är vanligare än anaforisk referens som är mest lågfrekvent (8,3 %) och förblir så genom alla nivåer (se diagram 3). Det är alltså inte alls vanligt att universitetsstudenterna använder samma referenter igen i sin text såsom denna skribent undantagsvis har gjort: *Du är faktiskt ganska ensam men studier. Men studierna är ju inte den enda saken som finns på universitet*. (B1: 2102).

När användningen av subkategorierna vid specifik referens står under närmare granskning är det uppenbart att artikelbruket vid specifik referens är svårare än vid icke-specifik referens. Dessutom är några subkategorier betydligt mera utmanande än andra. Tabell 8 illustrerar detta vidare och presenterar korrekthetsprocenten vid specifik referens.

Tabell 8 Korrekthetsprocent för specifika subkategorier i hela materialet i svenska

Referenskategori	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
Anaforisk referens	20	18	90,0
Språklig referens	108	94	87,0
Associativ referens	48	35	72,9
Deiktisk referens	64	33	51,6
Totalt	240	180	75,0

Bäst använder universitetsstudenter anaforiska fall fast de är mest lågfrekventa. Andelen korrekta anaforiska belägg utgör 90,0 % i hela materialet. Vid den mest frekventa subkategorin, språklig referens, är korrekthetsprocenten 87,0 %, vilket tyder på att komplexa nominalfraser kan användas relativt bra trots sin komplexitet. Det framgår av tabell 8 att associativa referenser (72,9 %) och särskilt deiktiska referenser (51,6 %) vållar mest problem för inlärare och är således svåra att brukas. Nedan diskuteras varje subkategori mera djupgående.

Antalet anaforiska fall är mycket ringa i hela materialet, men inlärare kan använda dessa fall mycket bra. I tabell 9 kan man betrakta behärsksningen av anaforisk referens på CEFR-nivåerna.

Tabell 9 Korrekthetsprocent för anaforisk referens enligt CEFR-nivåer i svenska

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	4	2	50,0
B1	9	9	100,0
B2	7	7	100,0
Totalt	20	18	90,0

På A2-nivån förekommer två avvikelser i uppsatser, vilket påverkar korrekthetsprocenten kraftigt då antalet förekomster är så få (n=4). Efter A2-nivån finns det däremot inga svårigheter att förse nominalfraser med rätt artikel i denna subkategori. På basis av detta kan man anta att anaforisk referens är lätt att läras in och användas korrekt (jfr med Ekerot 1995, 183 och Nyqvist 2013, 147). Detta kan bero på att denna referenstyp introduceras till inlärare tidigt i grundskolan och därför hinner att övas mycket före högskolestudier. Den är också ganska entydig att använda tack vare sin direkta karaktär. (Lindlöf & Rissanen 1998, 53.)

I båda avvikelserna på A2-nivån handlar det om en felaktig användning av naken form i stället för bestämd form. Exempel 5 tydliggör detta.

- (5) Jag har brukat båda ljusa och mörka sidor av universitetlivet. Det är mörka sidor jag tycker om. [*de mörka sidorna*] (A2:1080)

Inlärare har precis berättat att han eller hon troligen har sett mörka sidor i universitetlivet men ändå misslyckas i artikelvalet när han eller hon syftar tillbaka på samma mörka sidor i nästa

sats. Exempel 5 kan i princip också tolkas på ett annat sätt då ”mörka sidor” skulle syfta på något generellt, men här har tolkningen gjorts på basis av den övriga kontexten där anaforisk referens är mera sannolik. Båda avvikelserna är komplexa nominalfraser med adjektivattribut, vilket gör utformningen av nominalfrasen mycket komplicerad på grund av dubbel bestämdhet som borde användas. Detta kan förstås påverka artikelvalet och leda till förenkling eller överanvändningen av den enklare, nakna formen. Tidigare resultat av t.ex. Axelssons (1994, 99-100) undersökningar stöder på överanvändningen av naken form i tidiga sked i inläringen. Näst bäst behärskar inlärare i svenska språklig referens (87,0 %) som samtidigt är den största subkategorin (se diagram 3). Användningen är inte perfekt på någon nivå men förbättras med mer än 10 procentenheter från början till slutet. Tabell 10 belyser denna utveckling.

Tabell 10 *Korrektetsprocent för språklig referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	28	22	78,6
B1	39	35	89,7
B2	41	37	90,2
Totalt	108	94	87,0

Som framgår av tabellen använder universitetsstudenter språkliga referenser korrekt i 78,6 % av fallen på A2-nivån. Utvecklingen hoppar mer än 10 procentenheter framåt på B1-nivån där andelen korrekta belägg är 89,7 %. På sista nivån har användningen inte förändrats så mycket eftersom korrektetsprocenten bara är lite högre än på föregående nivå (90,2 %). Den relativt höga behärskningsprocenten berättar att specifik referens genom språkliga medel inte är så svår att använda korrekt. Om man tänker på Axelssons (1994, 99-100) svårighetshierarki borde denna referens ju ligga ganska högt upp i hierarkin p.g.a. sin komplexa karaktär. Denna analys har ändå visat att komplexitetsgraden inte nödvändigtvis betyder direkt en lägre korrektetsprocent. Den kan till och med vara till hjälp. När inlärare vet att ett rikligt bruk av tillräckligt definierande attribut före och/eller efter huvudordet berättigar användningen av bestämd form kan de till och med överanvända dem för att kunna vara säkra på att artikelbruket är på rätt spår. Detta skulle kunna vara fallet här eftersom språkliga referenser är mest frekventa och relativt fria från avvikelser.

När det gäller avvikelser vid språklig referens är det märkvärdigt att ingen avvikelse har sin källa på formsidan, t.ex. bortfallet av den framförställda bestämda artikeln eller bestämda slutartikeln (**de rurala barn* eller **rurala barnen*). Sådana formavvikelser skulle enligt tidigare studier (se t.ex. Sundman 1995, 224-225) antas vara vanliga vid denna kategori eftersom alla

nominalfraser utan undantag är komplexa. I stället för problem med den bestämda formen verkar inlärare ha mest svårigheter att välja rätt referenskategori. I alla avvikande fall har inlärare valt naken form i stället för bestämd form. På A2-nivån använder inlärare mest naken form singularis i de avvikande nominalfraserna, medan nästan alla avvikelser på B1-nivån är nakna abstrakta substantiv. De övriga avvikande fallen på A2- och B1-nivån och alla på B2-nivån står i naken form pluralis. Exempel 6 och 7 åskådliggör de avvikelsetyper som inlärare tycks uppleva som svårast:

- (6) ...och under första två veckor hade jag några svårigheter att anpassa mig här. [(de) första två veckorna] (B2: 5063)
- (7) Man säger alltid att tid på universitet är den bästa tiden i livet. [tiden på universitetet] (A2:1180)

Komplexa nominalfraser i pluralis har vållat mest problem vid denna referens i hela materialet. Exempel 6 belyser ett sådant fall. Där är det förmodligen det semantiskt icke-specifika räkneordet som förbryllar inläraren och resulterar i utelämnningen av bestämdhetsmarkörerna. Förstås är förenklingen också en möjlig förklaring eftersom dubbelbestämmdheten som krävs i detta fall har fastställts att ligga i slutändan av svårighetshierarkier (se t.ex. Axelsson 1994, 99-100). På A2-nivån har inlärare använt avvikande singulara nominalfraser som är försedda med framförställda och/eller efterställda attribut. I exempel 7 har inläraren felaktigt valt naken form fast det efterställda attributet gör huvudordet unikt identifierbart. Det är alltså inte fråga om någon som helst tid utan just den tid som man tillbringar vid universitetet. Här har inläraren kanske övergeneraliserat formen "tid" att gälla även här. Den nakna formen av ordet "tid" är faktiskt ganska frekvent i t.ex. svagt referentiella strukturer som "ha tid att göra något" eller "har du tid" osv, vilket kan ha lett till att inläraren har lärt in den som oanalyserad helsekvens som han eller hon sedan använder felaktigt vid specifika referenser.

När man granskar artikelbruket i associativa syftningar är det klart att de inte behärskas så väl som de ovannämnda subkategorierna. Tabell 11 sammanfattar hur användningen av artiklar förbättras på CEFR-nivåerna.

Tabell 11 *Korrekthetsprocent för associativ referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	18	11	61,1
B1	11	7	63,6
B2	19	17	89,5
Totalt	48	35	72,9

Det framgår av tabell 11 att inlärare stöter på nästan lika mycket problem med artikelbruket vid associativ referens på A2- och B1-nivån. Efter B1-nivån inträffar det en rejäl förbättring som gör att korrekthetsprocenten på B2-nivån (89,5 %) är nästan lika bra som vid språklig referens (se tabell 10). Det totala antalet associativa nominalfraser och antalet avvikande nominalfraser är igen ganska lågt genom alla nivåer, vilket kan ses i korrekthetsprocenten. Majoriteten av de korrekta nominalfraserna i denna subkategori är enkla och så är fallet även i de avvikande fallen på alla nivåer. Ändringarna i komplexitetsgraden kan alltså inte förklara varför inlärare är betydligt duktigare på B2-nivån. Det kan vara så att duktiga inlärare, som använder språket mera flytande och kanske t.o.m. oftare jämfört med inlärare på lägre nivåer, har en bättre helhetsbild av olika semantiska förhållanden och kan därför bättre associera specifika betydelser till nominalfraser som förknippas med något tidigare nämnt. Nedan ges två exempelfall som visar vad som är utmanande vid denna kategori.

- (8) ...och ofta hon måste flytta borta från barndomshus. [*barndomshuset*] (A2: 5029)
- (9) Och när vi kommer tillbaka att prata om mörka sidor det kunde vara helt bättre om studenterna kunde jobba mycket mera än idag. [*de mörka sidorna*] (B1:4010)

En stor en av avvikelserna handlar om singulara substantiv som står utan någon artikel. Inlärare har alltså använt naken form i stället för bestämd form och härmed felaktigt angett icke-specifik betydelse i stället för specifik såsom i exempel 8. I exemplet har inläraren tidigare i texten talat om någon students liv före universitetslivet och sedan berättar han eller hon att denna student flyttar bort från barndomshuset. Även om huset inte har nämnts tidigare görs det specifikt genom association med livet före universitetet. Ett likadant underförstått fall finns i exempel 9 där inläraren tidigare har diskuterat universitetets fördelar och sedan några nackdelar utan att nämna själva nominalfrasen ”mörka sidor”. När inläraren återkommer till de mörka sidorna använder han eller hon naken form pluralis i stället för den korrekta bestämda formen. Bl.a. Ekerot (1995, 179-180) och Nyqvist (2013, 147) har kommit fram till att svårigheter i sådana här underförstådda referenser är mycket vanligare än i t.ex. anaforiska referenser, vilket också är resultatet i denna analys. Dels kan det sålunda vara de komplexa semantiska förhållanden mellan referenterna som vållar svårigheter vid denna subkategori och dels kan det helt enkelt bara röra sig om inlärarnas höga tendens att förenkla nominalfrasens form och överanvända nakna former över bestämda såsom i båda exemplen ovan (jfr Axelssons 1994 studie).

På alla CEFR-nivåer använder inlärare deiktiska referenser sämst fast i ganska liten utsträckning. Det framgår av tabell 12 hur subkategorin utvecklas från nivå till nivå.

Tabell 12 *Korrekthetsprocent för deiktisk referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	12	4	33,3
B1	29	16	55,2
B2	23	13	55,6
Totalt	64	33	51,6

På den första nivån är deiktiska syftningar inte alls klara för inlärare, för bara 33,3 % av dem är korrekta. Artikelbruket förbättras ändå relativt mycket efter A2-nivån och andelen korrekta belägg stiger till 55,2 % på B1-nivån och vidare till 55,6 % på B2-nivån men förblir på en tydligt lägre nivå än andra subkategorier vid specifik referens. Vad som är gemensamt för alla nominalfraser i denna subkategori är att de står i singularis och utan bestämmande attribut, bortsett från två fall. På basis av komplexitetsgraden kunde det antas att nominalfraserna i kategorin borde vara lätta att användas. Det kan alltså vara betydelsesidan som leder till svårigheter. Den vanligaste stötestenen vid deiktisk referens på alla CEFR-nivåer presenteras i exempel 10.

(10) Jag vet inte att är universitet den bästa platsen för mig.
[*universitetet*] (A2:1094)

(11) Studiebidrag räcker inte i alla kostnader. [*studiebidraget*] (B2:1089)

Igen kan vi se samma tendens som i alla andra subkategorier: användningen av naken form. I alla avvikande belägg förutom ett har inlärare utelämnat den bestämda slutartikeln såsom i exempel 10. Substantivet ”universitet” kan i exemplet betraktas som unikt identifierbart eftersom det hänvisar till en social institution som alla i samhället känner till, d.v.s. det är specifik för en viss grupp människor. Å ena sidan kan inläraren i exempel 10 ha misslyckats inse att nominalfrasen bär en sådan unik betydelse och därför valt fel referens. Å andra sidan kan den artikellösa finskan eller engelskan som tillåter nakna former för t.ex. ordet ”university” i vissa sammanhang (se avsnitt 4.4.2) ha en viss inverkan på artikelvalet. Det kan därtill vara fråga om ett rent stavfel på formsidan. Ordet ”universitet” slutar ju till bokstäver ”-et” som samtidigt också är de bokstäver som används i den bestämda formen av ordet (universitetet). Denna likhet kan ha vilselett inläraren att tro att formen ”universitet” faktiskt redan står i bestämd form även om det inte är fallet. Som följd av ämnet på uppsatsen innehåller materialet mycket nominalfraser som har substantivet ”universitet” som huvudord. Den höga frekvensen av detta ord återspeglas också till avvikelser och således påverkar korrekthetsprocenten. Förstås

omfattar avvikelser flera fall med andra substantiv såsom ”studiebidrag” och ”studiemedel” som kan tolkas som specifika hos finländare och speciellt studeranden (se exempel 11).

Sammanfattningsvis kan det konstateras språklig och deiktisk referens är de mest högfrekventa subkategorierna vid specifik referens, medan associativ och anaforisk referens omfattar färre belägg. Komplexitetsgraden tycks inte vålla så stora problem eftersom språklig referens används rätt felfritt på alla nivåer. Det som klart förorsakar svårigheter för studenterna i svenskan är referentens underförstådda betydelse som finns vid associativa och deiktiska referenser. Användningen av dessa kategorier förbättras mycket efter B1-nivån. När det gäller artikelbruket koncentreras problem kring valet av rätt referens, vilket realiseras genom nakna former i stället för bestämda former.

7.1.3 Generell referens på CEFR-nivåer i svenska

Med 136 belägg är generell referens den mest lågfrekventa huvudkategorin i materialet i svenskan. Den största subkategorin är icke-räknebar generell referens, d.v.s. abstrakter, kollektiver och ämnesnamn, med 68 belägg, följd av generell definit referens med 44 nominalfraser som syftar på en avgränsad klass. Det finns däremot betydligt färre vagt generella syftningar (n=18) där referens görs till någon klass med vaga gränser och nästan inga alls generella indefinita fall (n=6) som syftar på vilken individ som helst i en viss klass. Diagram 4 sammanfattar frekvensprocenten för dessa subkategorier på CEFR-nivåerna i förhållande till varandra.

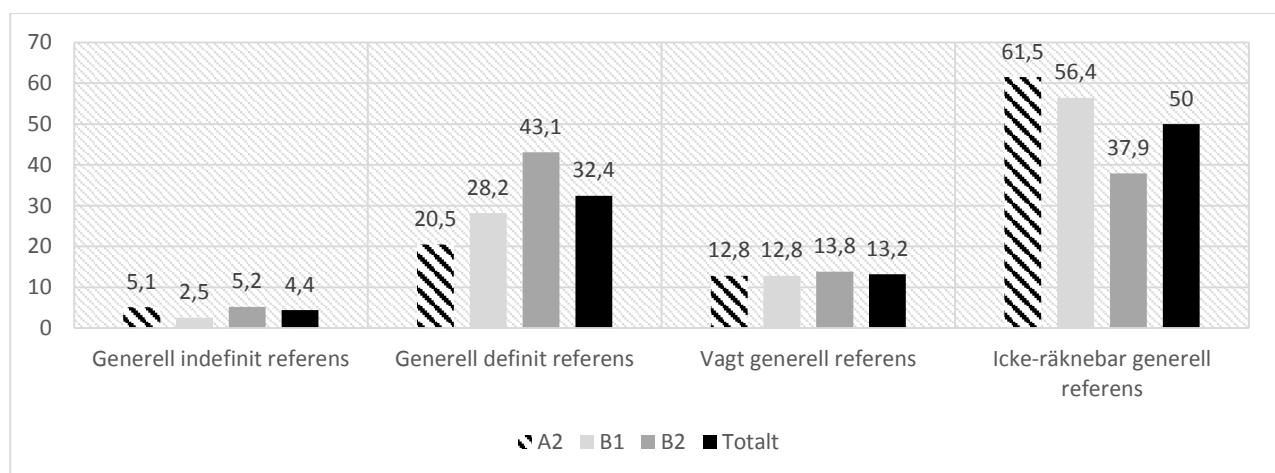

Diagram 4 Relativa frekvenser för generella subkategorier enligt CEFR-nivåer i svenska

Hälften av alla generella nominalfraser tillhör den icke-räknebara generella subkategorin. Denna subkategori innehåller icke-räknebara abstrakter, kollektiver och ämnesnamn varav abstrakter är utan tvekan mest frekventa i detta material. En närmare granskning av CEFR-nivåerna visar att icke-räknebar generell referens är den mest använda kategorin på A2-nivån

(61,5 %) och B1-nivån (56,4 %) men först näst mest frekvent på B2-nivån (37,9 %). Det relativt abstrakta uppsatsämnet påverkar avsevärt att denna subkategori används mest. Studenterna skriver om universitetslivet och berättar vad de studerar och så vidare. Detta leder till att de ofta syftar på abstrakta generella substantiv såsom ”frihet” och ”matte”. Nominalfraserna vid icke-räknebar generell referens brukar också oftast vara i naken form vars lätthet kan uppmuntra inlärarna att använda icke-räknebara åsyftningar.

Därtill brukar inlärarna med bestämda former göra allmänna referenser till avgränsade grupper liksom ”studenterna” och ”lärarna” när de beskriver sitt universitetsliv. Sålunda använder de mycket generella definita syftningar som är den näst mest frekventa subkategorin i hela materialet (32,4 %) och tar andra platsen på första (20,5 %) och andra nivån (28,2 %). Enligt diagram 4 uppgår andelen sådana här nominalfraser kraftigt efter B1-nivån, vilket gör att generell definit referens är mest frekvent på B2-nivån (43,1 %). Orsaken till denna ökning kan vara att inlärarna på nivå B2 är säkrare på sina språkkunskaper och i högre grad än inlärare på lägre CEFR-nivåer vågar välja mera utmanande bestämda former till generella referenser. Fastän nakna plurala substantiv borde vara lätta p.g.a. sin enkla struktur (se t.ex. Nyqvist 2013, 147) och således även ganska frekventa står vagt generell referens jämnt på tredje platsen när det gäller dess frekvens i hela materialet (13,2 %) och även särskilda nivåer såsom diagram 4 visar. Gränsen mellan vagt generell referens och icke-specifika referenser i pluralis kan ibland vara suddig men det verkar vara så att studenterna i flera fall har föredragit att syfta på icke-specifika individuella referenser i stället för att berätta något allmänt om en vag grupp av individer (vagt generell referens). Det stora antalet icke-specifika plurala fall kan delvis förklara den låga andelen vagt generella fall. Inte heller generella indefinita fall, såsom *En student tjänar inte så mycket pengar*, används så mycket av inlärarna. Frekvensprocenten för denna subkategori i hela materialet är bara 4,4 % och varierar ganska lite från detta på enskilda nivåer (från 2,5 % på B1 till 5,2 % på B2).

Artikelbruket vid generell referens är nästan lika lätt som vid icke-specifik referens (94,9 %) om den totala korrekthetsprocenten (94,1 %) tas hänsyn till. Tabell 13 förklarar korrekthetsprocenten för varje subkategori vid generell referens.

Tabell 13 *Korrekthetsprocent för generella subkategorier i hela materialet i svenska*

Referenskategori	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
Generell indefinit referens	6	6	100,0
Vagt generell referens	18	18	100,0
Icke-räknebar generell referens	68	64	94,1
Generell definit referens	44	40	90,9
Totalt	136	128	94,1

Trots sitt låga antal belägg används generell indefinit referens utan några större problem i materialet. Så är fallet även med vagt generell referens. Korrekthetsprocenten överstiger 90,0 % även vid icke-räknebar generell referens (94,1 %) och generell definit referens (90,9 %). Av allt att döma är generella syftningar ganska lätta att göra och lära in fast tidigare studier (se t.ex. Ekiert 2013, 17 och Herranen 1978, 81) har gett motsatta resultat. Det kan vara att det entydiga form-betydelse –förhållandet i subkategorierna (se närmare avsnitt 4.5) underlättar artikelbruket. I det följande presenteras utvecklingen i varje subkategori mera djupgående.

Generella indefinita fall som anger vilken som helst klassmedlem används mycket bra i hela materialet. Tabell 14 behandlar korrekthetsprocenten för denna subkategori.

Tabell 14 *Korrekthetsprocent för generell indefinit referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	2	2	100,0
B1	1	1	100,0
B2	3	3	100,0
Totalt	6	6	100,0

Av tabellen framgår att inlärarna använder generella indefinita fall korrekt på varje nivå. I exemplet *En student måste ta det lugnt också* (A2:1080) är det fråga om ett typfall av denna subkategori i materialet. Inläraren har generaliserat sitt påstående att gälla vilka som helst individer som tillhör klassen ”student” och därför valt obestämd form av substantivet. Det kan spekuleras om engelskan som delar samma regler angående artikelbruket vid generell referens kan ha inflytande på det korrekta artikelvalet i det svenska materialet men på grund av det låga antalet belägg vid denna referens går det ändå inte att dra några riktiga slutsatser.

Den lågfrekventa vagt generella referensen är den andra subkategorin vars artikelbruk är helt korrekt. Från tabell 15 kan se man korrekthetsprocenten för varje CEFR-nivå.

Tabell 15 *Korrekthetsprocent för vagt generell referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	5	5	100,0
B1	5	5	100,0
B2	8	8	100,0
Totalt	18	18	100,0

På basis av tabell 15 kan det kortfattat konstateras att alla belägg vid vagt generell referens är korrekta trots mycket lågfrekventa. Anledningen till detta är förmodligen enkelhet när det gäller formerna i kategorin, vilket kan ses t.ex. i denna sats *Studenter är ganska fria*. (B2: 6050). Det konstaterades redan i avsnitt 7.1.1 att enkla nominalfraser i pluralis är lätta att behärska tack vare den enkla artikelvalsprocessen. Vid denna referens kan det handla om samma sak. Igen är

det ändå värt att påpeka att det låga antalet fall har inverkan på procenttalen varför några vattentäta slutsatser beträffande användningen inte kan dras.

En ganska hög behärskning av artiklar påträffas också vid icke-räknebar generell referens där den totala korrekthetsprocenten är 94,1 %. Behärsningen förbättras ju högre nivå det handlar om såsom tabell 16 visar.

Tabell 16 *Korrekthetsprocent för icke-räknebar generell referens enligt CEFR-nivåer i svenska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	24	22	91,7
B1	22	20	90,9
B2	22	22	100,0
Totalt	68	64	94,1

På A2-nivån kan universitetsstudenterna förse nominalfrasen med rätt artikel i 91,7 % av de icke-räknebara generella fallen. Det totala antalet belägg minskar en aning på B1-nivån för att uppgå vidare till 100,0 % på B2-nivån. Den lätta användningen av icke-räknebara generella nominalfraser är väntad eftersom artikelbruket vid denna kategori är relativt enkelt. Abstrakter, ämnesnamn och kollektiver står i allmänhet utan några artiklar och utöver detta är ganska lätta för inlärare att känna igen som generiska tack vare sin icke-räknebara karaktär. Det räcker vanligtvis att veta enbart grundformen av substantivet och använda den såsom i denna exempelsats: *Och mycket om studier är idrott.* (A2: 4014). I alla fyra avvikelser som förekommer i kategorin har inlärarna emellertid felaktigt försett ett abstrakt substantiv med bestämd slutartikel. I exempel 12 kan man betrakta ett sådant fall.

(12) Men jag ska också studera naturvetenskap eller psykologien.
[psykologi] (A2: 4035)

I exemplet är det fråga om ett läroämne ”psykologi” i allmänhet, och det specificeras eller individualiseras inte på något sätt. Inläraren har kanske valt bestämd form därför att nominalfrasen har någon specifik betydelse i hans eller hennes egen referensram eller han eller hon ser någon koppling mellan ordet och det tidigare sammanhanget och misstolkar fallet som associativ referens. Denna inlärare har ändå kunnat syfta på icke-räknebara generella referenser helt korrekt i resten av sin uppsats, vilket kan tyda på att det är fråga om fri variation (se närmare avsnitt 2.2.1.1).

Inlärarna kan använda generella definitiva nominalfraser nästan lika bra som i föregående subkategori. Korrekthetsprocenten är 93,2 % i hela materialet. I tabell 17 kan man se hur inläringen fortskrider från en nivå till en annan.

Tabell 17 Korrekthetsprocent för generell definit referens enligt CEFR-nivåer i svenska

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
A2	8	6	75,0
B1	11	11	100,0
B2	25	24	96,0
Totalt	44	41	93,2

Det låga antalet belägg på nivå A2 påverkar korrekthetsprocenten rejält och minskar den lite fast det bara finns två avvikelser på nivån. På nästa nivå används däremot alla belägg korrekt. På väg mot B2-nivån fördubblas antalet generella definita nominalfraser, men korrekthetsprocenten sjunker en aning. Det viktiga är att det sker någon sorts utveckling i mängden belägg från den första till den sista nivån, och det finns sålunda flera generella definita nominalfraser försedda med korrekt bestämd artikel (t.ex. *Universitetstudenten har inte så mycket pengar.* (B1: 3033)). Alla tre avvikelser exemplifierar det motsatta fallet, d.v.s. inlärare har förenklat nominalfrasen till naken form såsom i exempel 13.

(13) Jag tycker om universitetliv. [*universitetslivet*] (B2: 2041)

Inläraren i exemplet börjar sin uppsats med detta allmänna konstaterande om universitetslivet och efter det fortsätter att beskriva dess egenskaper. På så sätt avgränsar han eller hon nominalfrasen från andra likartade klasser såsom ”studentlivet” och ”arbetslivet” men glömmer att lägga till den bestämda slutartikeln. Återigen kan det vara engelskan som har påverkan här eftersom samma nominalfras i engelskan skulle i regel stå utan några artiklar ”university life”. Å andra sidan kan inläraren ha tänkt att det är fråga om något allmänt och ospecificerat och därför valt att använda naken form.

Allt som allt är det bara icke-räknebara generella referenser som kan klassificeras som högfrekventa vid generell referens, medan alla andra kategorier är relativt lågfrekventa. Den låga förekomsten påverkar även korrekthetsprocenten och leder till att generella indefinita och vagt generella referenser uppvisar mycket bra användning hos studenterna. Icke-räknebara generella och generella definita referenser bereder inte heller några stora svårigheter. Det mest utmanande i artikelbruket är att förse generella definita substantiv med bestämd artikel och icke-räknebara nominalfraser med noll-artikel. Efter analysen av svenskans material ovan fästs uppmärksamhet vid engelskans referenser och artikelbruk.

7.2 Referens kategorier och artikelbruk i engelska

61,7 % av alla nominalfraserna i det engelska materialet, d.v.s. 953 fall, har tagits med till analysen och 38,3 % av nominalfraserna har lämnats utanför analysen av samma skäl som

nämndes tidigare (se avsnitt 7.1). A2-nivån som var med i svenskans analys har ersatts med C1-nivån i den mera avancerade engelskan. 32,7 % av de analyserade nominalfraserna befinner sig på B1-nivån, 50,0 % på B2-nivån och 17,3 % på C1-nivån. Den ojämna fördelningen av nominalfraserna beror på det ojämna antalet uppsatser på varje nivå (se närmare avsnitt 6.2), vilket automatiskt leder till skillnader i det nivåvisa antalet nominalfraser och således också påverkar frekvensprocenten. Den ojämna distributionen vållar ändå inga större problem i fortsättningen eftersom frekvens- och korrekthetsprocenten nedan alltid återspeglas till belägg på samma nivå utan någon jämförelse med andra nivåer.

I diagram 5 kan man studera fördelningen av de analyserade huvudkategorierna till CEFR-nivåerna samt deras frekvens i förhållande till varandra.

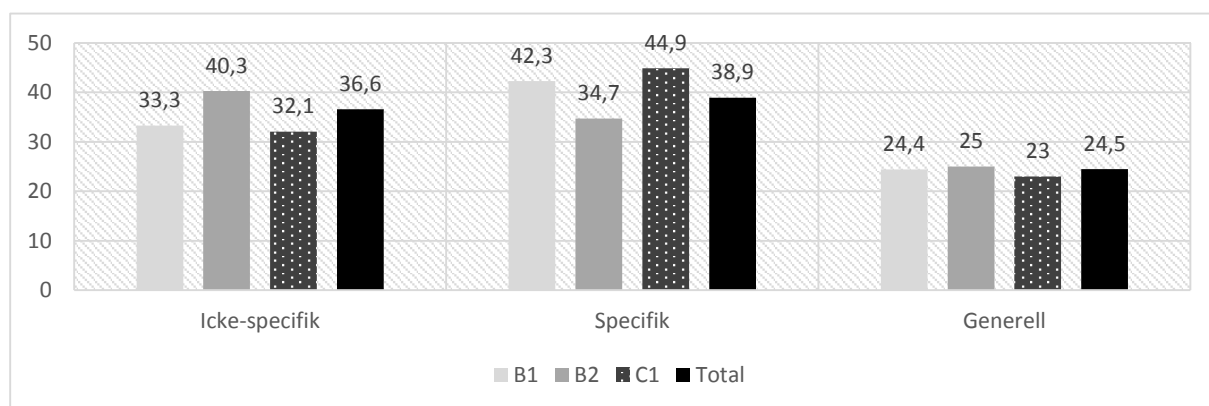

Diagram 5 Relativa frekvenser för alla analyserade huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i engelska

Enligt diagrammet har specifik referens mest förekomster (38,9 %) i hela materialet, men dess frekvens skiljer sig inte så mycket från icke-specifik referens som används näst mest i materialet (36,6 %). Trots det abstrakta uppsatsämnet föredrar universitetsstudenterna att syfta på individuella referenser i stället för generella, vilket gör att generell referens används minst i materialet (24,5 %). Förklaringen till den höga andelen icke-specifika och specifika fall kan igen spåras tillbaka till nominalfrasernas komplexa karaktär. 55,5 % av alla analyserade nominalfraserna är försedda med något eller några attribut och kan därför klassificeras som komplexa nominalfraser. Generell referens föredrar enkla nominalfraser och är kanske därför så lågfrekvent i materialet.

När det gäller de enskilda CEFR-nivåerna visar diagram 5 att specifik referens är mest frekvent på B1-nivån (42,3 %) och C1-nivån (44,9 %), medan icke-specifik referens dominerar på B2-nivån (40,3 %). På B1- och C1-nivån finns det en skillnad på mindre än 10 procentenheter till den näst mest använda kategorin som är icke-specifik referens. Användningen av generell

referens förändras inte avsevärt från nivån till nivå. I början är frekvensen 24,4 % och sedan sjunker den efter en marginal ökning till 23 % på C1-nivån.

Det går att skilja tydliga förbättringar när användningen av huvudreferenskategorierna på olika CEFR-nivåer betraktas närmare. Därtill förbättras användningen av nominalfraserna i allmänhet fortlöpande mot slutet av CEFR-skalan. Tabell 18 tydliggör dessa förändringar i korrekthetsprocenten på varje nivå. Det är återigen viktigt att komma ihåg att antalet avvikelser per kategori förblir ganska minimal genom alla nivåer. Som redan tidigare konstaterats påverkar detta korrekthetsprocenten på ett betydande sätt.

Tabell 18 *Korrekthetsprocent för alla huvudreferens kategorier enligt CEFR-nivåer i engelska*

Referens-kategori	B1			B2			C1			Totalt rätt %
	Totalt	Rätt (n)	Rätt %	Totalt	Rätt (n)	Rätt %	Totalt	Rätt (n)	Rätt %	
Generell	76	73	96,1	119	115	96,6	38	37	97,4	96,6
Icke-specifik	104	91	87,5	192	182	94,8	53	50	94,3	92,6
Specifik	132	111	84,1	165	143	86,7	74	70	94,6	87,3
Totalt	312	274	87,8	476	440	92,4	165	157	95,2	

När användningen av huvudreferenskategorierna betraktas som helhet kan man se att generell referens vållar minst problem (96,6 %). Så är även fallet på varje enskild CEFR-nivå där korrekthetsprocenten förbättras en aning från 96,1 % på B1-nivå till 97,4 % på C1-nivån. Detta resultat är onekligen lite överraskande om det jämförs med tidigare studier (se t.ex. Herranen 1978, 18 och Ekiert 2013, 17) som har kommit fram till att generella syftningar kan vara t.o.m. de mest problematiska fallen i artikelvalet. Förstås har det ringa antalet fall en viss inverkan på resultat som skulle kunna vara helt annorlunda om antalet generiska belägg i materialet t.ex. fördubblades. Universitetsstudenterna har studerat engelska i åratal och säkert också använt den till viss mån i sina universitetsstudier. På så sätt har de troligtvis ofta kommit i kontakt med generiska referenser i facklitteraturen eller dylikt och genom dessa erfarenheter vet bättre vilket artikel som måste användas vid olika generella referenser. Detta kan möjligtvis dels förklara den goda behärsningen av generiska fall utöver det faktumet att reglerna i artikelbruket i kategorin är mycket entydiga (se avsnitt 4.5).

Det framgår av tabell 18 att inlärarna behärskar icke-specifik referens näst bäst (92,6 %). En titt på de enskilda nivåerna avslöjar att artikelbruket förkovrar sig nästan sju procentenheter från B1-nivån (87,5 %) till C1-nivån (94,3 %). På B2-nivån är korrekthetsprocenten ännu högre (94,8 %). Ett antal undersökningar (se bl.a. Herranen 1978, Sajavaara 1983 och Young 1996)

har fått liknande resultat, d.v.s. att icke-specifika nominalfraser är lättare att använda än specifika nominalfraser. Speciellt Herranens och Sajavaaras resultat är relevanta i den mån att de undersökte universitetsstudenter som visade sig ha större problem med bestämda än med obestämda artiklar. Resultaten motsägs däremot av dem i andra studier (se t.ex. Thomas 1989, Robertson 2000 och Ionin, Ko & Wexler 2003) som visat att icke-specifika referenser och obestämd artikel förefaller mera problematiska än specifika fall. En närmare granskning av icke-specifika fall i detta material visar att över hälften av de icke-specifika nominalfraserna står i pluralis utan någon artikel. Plurala former är betydligt lättare att konstruera än singulara former där man måste identifiera om huvudordet i nominalfrasen är icke-räknebar eller inte och välja mellan "a" och "an" (Lardiere 2004, 335). Att icke-specifika fall behärskas bättre än specifika kan alltså dels bero på den höga andelen icke-specifika nominalfraser i pluralis.

Fast specifik referens suveränt tar första platsen i frekvenser förlorar den kampen vad det korrekthetsprocenten beträffar (87,3 %). Detta fynd strider mot Ionins, Kos & Wexlers (2003) fluktuationshypotes som hävdar att inlärare med artikellösa L1 inte borde ha några svårigheter med artikelbruket vid specifik referens. Tendensen är ändå att universitetsstudenterna tycks uppleva användningen av bestämd artikel i specifika kontexter som svårast av alla på B1-nivån (84,1 %) och B2-nivån (86,7 %). På C1-nivån har användningen dock förbättrats mycket (94,6 %) och t.o.m. överstiger korrekthetsprocenten för icke-specifik referens (94,3 %). En möjlig förklaring till svårigheterna vid specifik referens kan vara nominalfrasernas höga komplexitetsgrad som bidrar till bortfallet av den bestämda artikeln och leder till avvikelser. Här skulle Axelssons (1994, 99-100) svårighetsgrad för svenskans nominalfraser kunna stämma även i engelskan. Som redan tidigare sagt kan de implicita semantiska förhållandena vid specifik referens också försvåra inlärnarnas artikelvalsprocess.

Granskningen av korrekthetsprocenten på varje nivå och i varje subkategori i tabell 18 avslöjar en viss svårighetsgrad. Genom alla nivåer är det generell referens som är lättast att använda. Icke-specifika referenter kan i sin tur betraktas som näst lättast, medan specifika fall vållar mest problem på alla nivåer bortsett från den sista. Som följd av detta kan det antas att inlärare lär sig att använda artiklar vid generella och icke-specifika referenser tidigare än vid specifika referenser. Det kan ytterligare påstås att noll-artikeln och den obestämda artikeln lärs in före den bestämda artikeln eftersom kategorierna där de används behärskas bättre vid tidigare stadier än motsvarande specifika kategorier. Efter denna allmänna granskning av huvudkategorierna riktas uppmärksamhet vid deras subkategorier och artikelbruket i dem.

7.2.1 Icke-specifik referens på CEFR-nivåer i engelska

Materialet i engelska omfattar sammanlagt 349 icke-specifika belägg varav 269 är icke-specifika indefinita och 80 icke-specifika definita nominalfraser. Frekvensprocenten för dessa subkategorier på CEFR-nivåerna kan granskas i mera detalj i diagram 6.

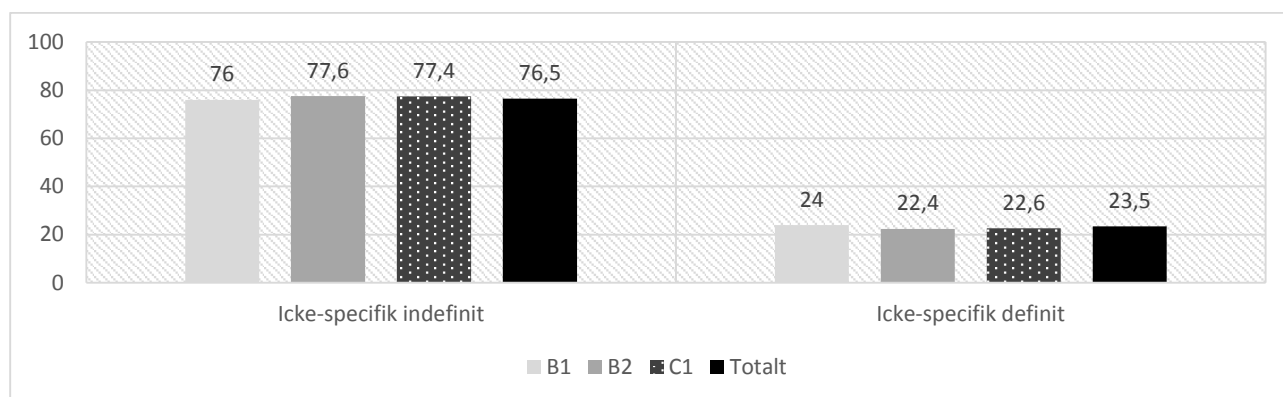

Diagram 6 Relativa frekvenser för icke-specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i engelska

Beträffande frekvenserna är det utan tvekan icke-specifik indefinit referens, där referenten är icke-specifik för båda samtalsparterna, som är överlägsen. 76,5 % av alla icke-specifika fall i materialet är icke-specifika indefinita nominalfraser, medan bara 23,5 % hör till den andra subkategorin, icke-specifik definit referens, där talaren vet referenten men mottagaren gör det inte. Diagram 6 visar att samma tendens gäller för varje CEFR-nivå under granskning. Denna tendens beror förmodligen på uppsatsämnet (Positive and negative points of university life) som föredrar icke-specifika indefinita syftningar framför icke-specifika definita som förekommer mera i t.ex. narrativa berättelser. Utöver detta sker det ingen drastisk förändring i procenttalen från nivå till nivå i ingendera av subkategorierna. Frekvensprocenten för icke-specifik indefinit referens varierar från 76,0 % till 77,6 % och icke-specifik definit referens från 22,4 % till 24,0 %.

Användningen av de icke-specifika referenserna är ganska bra i båda subkategorierna. Tabell 19 framställer andelen korrekta belägg i subkategorierna i hela materialet.

Tabell 19 Korrekthetsprocent för icke-specifika subkategorier i hela materialet i engelska

Referenskategori	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
Icke-specifik definit	80	76	95,0
Icke-specifik indefinit	269	247	91,8
Totalt	349	323	92,6

Universitetsstudenterna anger rätt artikel i 95,0 % av de icke-specifika definita fallen såsom framgår av tabellen. Den betydligt mera frekventa icke-specifika indefinita referensen kan

däremot användas korrekt i 91,8 % av alla belägg. Den ringa förekomsten av den förstnämnda subkategorin är uppenbart en av orsakerna varför korrekthetsprocenten för icke-specifik definit referens är högre än den för icke-specifik indefinit referens.

Bäst vid icke-specifik referens behärskar universitetsstudenterna alltså icke-specifika definitiva fall. Detta kan uppmärksammas på korrekthetsprocenten som presenteras nedan i tabell 20.

Tabell 20 *Korrekthetsprocent för icke-specifik definit referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	25	23	92,0
B2	43	41	95,3
C1	12	12	100,0
Totalt	80	76	95,0

Den totala korrekthetsprocenten för icke-specifik definit referens är 95,0 %. På första nivån, d.v.s. B1, använder studenterna 92,0 % av fallen i denna kategori korrekt. Användningen förbättras på B2-nivå där korrekthetsprocenten stiger till 95,3 %. På C1-nivån är antalet belägg markant lägre jämfört med de föregående nivåerna, men kvaliteten är ändå bra, för alla belägg är korrekta. Utöver plurala former lyckas inlärarna använda även singulara nominalfraser korrekt i denna kategori, för nästan hälften av alla belägg står i singularis och kräver därför en obestämd artikel. Komplexitetsgraden tycks inte heller vålla några svårigheter, vilket kan ses i t.ex. denna sats: *I shall start with the negative aspects of university life since I am studying in a Finnish university.* (C1: E008). Ungefär 80,0 % av de korrekta nominalfraserna är nämligen komplexa. Det finns sammanlagt bara fyra avvikelser vid icke-specifik definit referens, och alla av dem är komplexa nominalfraser. Med tre belägg blir bortfallet av obestämd artikel i en nominalfras i singularis den mest typiska avvikelser. Exempel 14 tydliggör detta typfall.

(14) Also positive point is that in university life you make new friends and overall you get to see diffent kind of people. [*a positive point*] (B1: E002)

I exemplet tänker studenten på en viss negativ sak, nämligen den som följer senare i satsen. Här borde studenten antingen lägga till ett räkneord "one" eller använda den obestämda artikeln "a" men han eller hon har bestämt sig att lämna nominalfrasen naken. Det kan finnas flera förklaringar till varför inlärarna har utelämnat den obestämda artikeln i dessa fall. Dels kan det bero på L1-påverkan som realiserar genom att man överanvänder artikellösa former. Dels kan det också vara fråga om förenkling. Varje avvikelse av denna typ är försedd med ett framförställt attribut som kan försvåra artikelvalet och leda till att studenterna har förenklat nominalfrasen till naken form. Utöver detta kan inlärarna också ha betraktat den obestämda

artikeln som ommarkerad och på så vis överflödigt eftersom nominalfrasernas icke-specifika betydelse kommer fram från kontexten av de avvikande fallen.

Icke-specifik indefinit referens är avsevärt mera högfrekvent än icke-specifik definit referens. Följaktligen innehåller kategorin mera avvikelser och sålunda andelen korrekta belägg är lägre (91,8 %) än i den föregående kategorin (95,0 %). Tabell 21 beskriver utvecklingen av korrekthetsprocenten för icke-specifika indefinita fall på CEFR-nivåerna.

Tabell 21 *Korrekthetsprocent för icke-specifik indefinit referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	79	68	86,1
B2	149	141	94,6
C1	41	38	92,7
Totalt	269	247	91,8

Den korrekta användningen av icke-specifika indefinita nominalfraser ligger vid 86,1 % på B1-nivån och uppgår till 94,6 % på nästa nivå. Det låga antalet belägg på C1-nivån drar korrekthetsprocenten ändå neråt till 92,7 %. Andelen korrekta nominalfraser i pluralis varierar från 63,0 % på B1-nivån till 44,0 % C1-nivån, medan andelen enkla fraser sjunker från 37,0 % på B1-nivån till knappt 16,0 % på C1-nivån. Dessa utvecklingstendenser antyder att lättare former, d.v.s. plurala samt enkla nominalfraser, används mera i början av CEFR-skalan, men mot slutet av skalan blir mera komplicerade former vanligare. Faktumet är alltså att universitetsstudenterna använder såväl enkla och mera komplicerade icke-specifika indefinita nominalfraser redan från första början. Detta kan ses i följande exempel: *We have different parties so it is great to drink and enjoy with friends or visit in St . Petersburg or Sweden.* (B1: E022). På basis av de avvikelser som förekommer i denna kategori går det att dra slutsatsen att plurala former är lättare att använda än singulara former.

Angående de mest utmanande fallen i denna subkategori kan det alltså klart sägas att den allmännaste avvikelsetypen på varje nivå (72,0 % av alla avvikelserna) är igen bortfallet av obestämd artikel i singulara komplexa nominalfraser, vilket kan ha sina rötter i den artikellösa finskans inflytande. I resten av avvikelserna, som finns på B1- och B2-nivåerna, handlar det om användningen av bestämd form i stället för obestämd form i antingen enkla eller komplexa nominalfraser. Dessa två avvikelsetyper kan betraktas i exempel 15 och 16.

(15) There are plenty of courses to be chosen even from entirely different faculty.
[*an entirely different faculty*] (B2: E037)

(16) There are many other money related problems like the lack of a car

or the lousy apartment [*a lousy apartment*] (B1: E057)

I exempel 15 har inläraren glömt att förse nominalfrasen med obestämd artikel fast han eller hon syftar på någon för båda samtalspartnerna icke-specifik referent, i detta fall någon annan icke-specifik fakultet. Detta val kan förklaras på samma sätt som avvikelserna i föregående subkategori. En ytterligare förklaring kan vara möjlig i detta exempel där adjektivattributet faktiskt föregås av ett adverb som börjar med ett vokal. Såsom t.ex. Lardiere (2004, 335) har konstaterat är komplexitetsgraden av den obestämda artikeln högre än den bestämda eller noll-artikeln. Studenten i exempel 15 kan vara osäker på vilken artikelform han eller hon måste välja och därför hellre undviker hela artikeln. Komplexitetsgraden kan också vara i bakgrunden till avvikelsen i exempel 16 där inläraren felaktigt använder bestämd artikel i en kontext som kräver icke-specifik referens. Dessutom talar kontexten runtom satsen att studenten inte tänker på en viss lägenhet utan talar om en eller annan lägenhet. Han eller hon tror förmodligen att adjektivattributet "lousy" definierar huvudordet tillräckligt för mottagaren och därför väljer att syfta på nominalfrasen med specifik referens. Alternativt kan studenten förvirras av den föregående bestämda nominalfrasen och därför anta att den andra nominalfrasen också måste stå i bestämd form.

Att bortfallet av den obestämda artikeln är den mest typiska avvikelsen i subkategorierna vid icke-specifik referens är inget nytt fynd. Likadana tendenser har identifierats bl.a. i Herranens (1978, 81-83) och Sajavaaras (1983, 77-79) undersökningar, speciellt om nominalfrasen är försedd med framförställda attribut, vilket var fallet i merparten av de avvikande beläggen i denna studie. Den generella åsikten om den tidiga inläringen av noll-artikel och överanvändningen av den i alla slags kontexter i engelskan (se t.ex. Thomas 1989 och Ekiert 2013) talar också för att det är vanligt för inlärarna även i denna studie att utelämna obestämda artiklar vid icke-specifik referens oavsett kunskapsnivån. Resultaten av denna subkategori stöder ändå inte på antagandena i fluktuationshypotesen (se vidare Ionin, Ko & Wexler 2003). För det första bereder användningen av den obestämda artikeln vid icke-specifik indefinit referens vissa svårigheter för finska universitetsstudenter, vilket inte borde vara fallet om hypotesen hade rätt. För det andra är det just vid icke-specifik indefinit referens i stället för icke-specifik definit referens som de enda avvikande bestämda fallen förekommer. Enligt hypotesen borde den bestämda artikeln överanvändas vid icke-specifika definitiva fall.

Genomgången av materialet vid icke-specifika referenser i engelskan avslöjar att icke-specifik indefinit referens dominerar i frekvensen men står på andra platsen beträffande korrekthetsprocenten. Den lågfrekventa icke-specifika definitiva referensen kan alltså användas

lite bättre än den ovannämnda. Nakna former vid denna referens är mycket lätta att använda, medan komplexa singulara nominalfraser vållar mera problem. Den mest typiska avvikelserna är bortfallet av den obestämda artikeln i sådana här nominalfraser som inlärarna också brukar förse med bestämd artikel i några andra fall. Det kan alltså konstateras att komplexiteten kan spela någon roll i svårighetsgraden av det obestämda artikelbruket. Från denna sammanfattning går vi över till specifik referens och dess subkategorier.

7.2.2 Specifik referens på CEFR-nivåer i engelska

Med 371 belägg och frekvensprocent på 39,0 % är specifik referens den mest använda huvudkategorin i materialet i engelska. Universitetsstudenterna använder flitigt språkliga referenser (n=222), där referenten görs specifik genom språkliga medel, men betydligt mindre andra subkategorier. Deiktiska referenser, där referenten är specifik genom talarens och mottagarens delade referensram, används näst mest (n=76), associativa referenser, där specifikheten utbildas genom association till någon tidigare omnämnd referent, står på tredje platsen (n=58) och anaforiska referenser till något tidigare omnämnt på den sista (n=15). På basis av dessa antal går det att räkna frekvensprocent för varje subkategori på varje CEFR-nivå. Frekvensprocenten presenteras nedan i diagram 7.

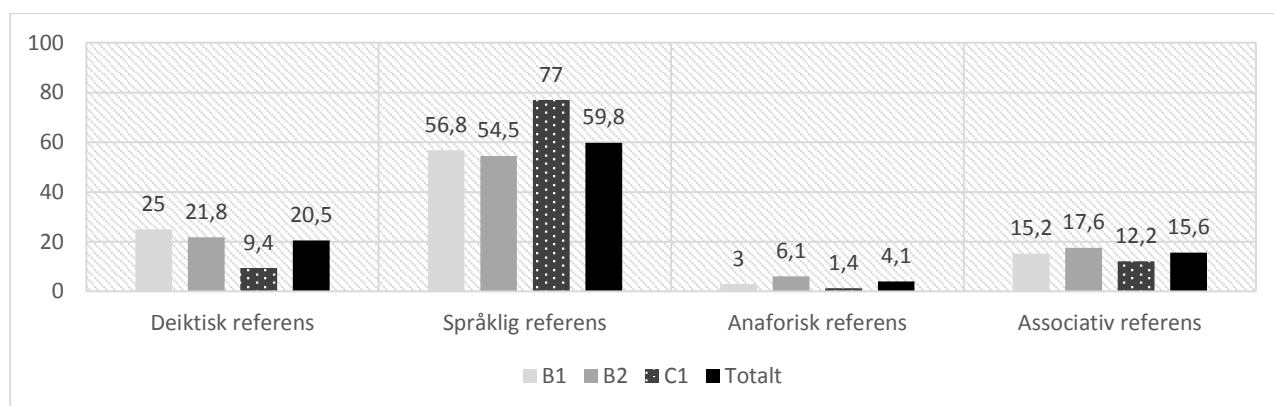

Diagram 7 Relativa frekvenser för specifika subkategorier enligt CEFR-nivåer i engelska

Det framgår klart av diagrammet att språklig referens är genomgående överlägsen jämfört med de andra subkategorierna. Den totala frekvensprocenten för denna kategori är 59,8 %. Den nivåvisa frekvensprocenten börjar från 56,8 % på B1-nivån, sjunker en aning till B2-nivån (54,5 %) och stiger rejält till C1-nivån (77,0 %). Andelen komplexa nominalfraser ökar från 59,5 % på första nivån till 90,0 % på sista nivån, vilket berättar att universitetsstudenterna antagligen har blivit vana vid komplext språk i sina studier och därför också använder det rikligt i sina uppsatser. Eftersom språkliga referenser i regel behöver komplexa nominalfraser för att

realiseras kan den höga andelen komplexa nominalfraser och speciellt ökningen i andelen förklara varför denna referenskategori dominerar suveränt, särskilt på den sista nivån.

Den näst mest frekventa subkategorin är deiktisk referens vars totala frekvens (20,5 %) i materialet är betydligt mindre än för den dominerande kategorin (59,8 %). Deiktisk referens förblir den näst mest använda referensen på de två första nivåerna (B1-nivån 25,0 % och B2-nivån 21,8 %) men tappar sedan andra platsen på den sista nivån till associativ referens såsom diagram 7 visar. Igen kan ämnet på uppsatsen ("Positive and negative points of university life") bidra till förekomsten av deiktiska fall eftersom det handlar om universitetslivet och dess fenomen som studenterna kan förmoda att vara bekanta även för läsaren. Universitetsstudenterna använder associativa fall nästan lika mycket som deiktiska fall. Den totala frekvensprocenten är 15,6 %, och procenten på de enskilda CEFR-nivåerna skiljer sig inte så mycket från detta. Anaforisk referens är igen den mest lågfrekventa subkategorin (4,1 % av alla belägg). Andelen anaforiska fall är konstant låg på varje nivå, vilket framgår av diagram 7. Det är inget under att så pass avancerade inlärare som universitetsstudenter föredrar att variera sina referenter i sitt för övrigt komplexa språk i stället för att mekaniskt upprepa samma nominalfraser en efter annan. Utöver detta är anaforiska referenser antagligen inte så typiska i den sakliga och argumenterande stilen som uppsatsämnet kräver.

Specifik referens har redan tidigare visat sig att vara den svåraste referenstypen. Den totala korrekthetsprocenten för denna huvudkategori utgör 87,1 %. Närmare detaljer angående andelen korrekta belägg i varje subkategori finns i tabell 22.

Tabell 22 *Korrekthetsprocent för specifika subkategorier i hela materialet i engelska*

Referenskategori	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
Deiktisk referens	76	73	96,1
Språklig referens	222	196	88,3
Associativ referens	58	44	75,9
Anaforisk referens	15	11	73,3
Totalt	371	324	87,3

En mera detaljerad granskning av de enstaka subkategorierna visar att korrekthetsprocenten varierar ganska mycket mellan dem. Universitetsstudenterna kan ange rätt artikel bäst vid deiktisk referens (96,1 %), medan den mest frekventa språkliga referensen inte heller vållar så stora svårigheter, för andelen korrekta belägg i den är 88,3 %. Associativ referens som har konstaterats att vara utmanande för inlärare av bl.a. Brown (1973, 355), Ekerot (1995, 179-180) och Nyqvist (2013, 147) tycks vara en relativt problematisk subkategori även i denna analys,

för bara 75,9 % av alla associativa belägg är korrekta. Mot alla förväntningar (jfr t.ex. Ekerot 1995, 182 och Nyqvist 2013, 147) har anaforisk referens i detta material fått lägst korrekthetsprocent, d.v.s. 73,3 %. Här måste man dock beakta den lågfrekventa förekomsten av subkategorin som också påverkar korrekthetsprocenten.

Universitetsstudenterna behärskar bäst deiktiska referenser vid specifik referens (t.ex. *The first positive point of university life is definitely "the group spirit"*. (B2: E047). De förser nominalfrasen med rätt artikel i 96,1 % av fallen även om de inte använder denna referenstyp så flitigt (n=76). Tabell 23 visar hur korrekthetsprocenten fördelar sig på CEFR-nivåerna.

Tabell 23 Korrekthetsprocent för deiktisk referens enligt CEFR-nivåer i engelska

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	33	31	93,9
B2	36	35	97,2
C1	7	7	100,0
Totalt	76	73	96,1

Av tabellen framgår det att den korrekta användningen av kategorin är hög på alla nivåerna och skillnaderna är marginella. Den goda behärskningsgraden av deiktiska nominalfraser i engelskan kan mestadels förklaras med det mera flexibla artikelbruket i den jämfört med svenskan (se närmare avsnitt 4.4.2). Med några semantiskt unika substantiv, såsom "university" och "hospital", går det att välja mellan noll-artikel och bestämd artikel om orden används t.ex. i prepositionsfraser av typen "at university". Denna flexibilitet leder till färre avvikelser, för inlärare kan i några kontexter utelämna den bestämda artikeln utan att betydelsen i nominalfrasen förändras på något sätt. Eftersom substantivet "university" förekommer mycket frekvent i uppsatserna på grund av uppsatsämnet ställs inlärnarna inför detta val ganska ofta och lyckas alltid med artikelvalet. Utöver detta är alla korrekta fall enkla nominalfraser där attribut inte stör artikelvalet. I alla tre avvikelser i subkategorin handlar det om singulära nominalfraser som står artikellösa såsom exempel 17 åskådliggör.

(17) Of course it's different from situations you found yourself in army... [*the army*] (B1:E056)

Även om några specifika substantiv tillåter användningen av naken form gäller regeln inte alla substantiv. Så är fallet i exempel 17 där ordet "army" är en unik referent i samhället och därför deitiskt specifikt. Skribenten har kanske jämfört fallet med likartade fall såsom "at university", som inte nödvändigtvis behöver någon bestämd artikel, och övergeneraliserat detta artikelbruk även till substantivet "army". Utöver den semantiska tankegången som studenten kanske haft

kan det igen röra sig om förenklingen av nominalfrasen eller undvikande av den bestämda artikeln som kan vara svårast att använda.

Den största subkategorin vid specifik referens, d.v.s. språklig referens, tycks inte heller vara så svår för universitetsstudenterna eftersom de använder 88,3 % av fallen korrekt. Dessutom utvecklas artikelbruket i denna subkategori från en nivå till en annan. I tabell 24 kan man se denna förbättring på varje CEFR-nivå.

Tabell 24 *Korrekthetsprocent för språklig referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	75	64	85,3
B2	90	78	86,7
C1	57	54	94,7
Totalt	222	196	88,3

Tabell 24 visar att andelen korrekta belägg ökar nästan 10 procentenheter från B1-nivån (85,3 %) till C1-nivån (94,7 %). Samtidigt stiger även andelen nominalfraser som är försedda med såväl framförställt som efterställt attribut, t.ex. *The first positive point of university life that springs to mind is the amount of new things that roll one's way after admission.* (C1-nivå: E046). Eftersom sådana här nominalfraser klart är specifika tack vare den rikliga användningen av språkliga medel är det kanske lättare för studenterna på högre nivåer att inse den specifika betydelsen och välja rätt artikel. Såsom redan tidigare konstaterades kan definierande attribut t.o.m. vara ett hjälpmedel som inlärare använder för att kunna vara säkra på att de valt rätt artikel.

Definierande attribut tycks inte hjälpa i alla kontexter eftersom studenterna också begår avvikelser. Användningen av den bestämda artikeln bereder mest svårigheter eftersom alla avvikelser utan undantag har att göra med bortfallet av denna artikel i nominalfraser. Denna tendens har identifierats av bl.a. Herranen (1978, 82). Merparten av avvikelserna på varje nivå finns i antingen komplexa icke-räknebara eller plurala nominalfraser såsom i exempel 18, medan det andra typfallet utgörs av nominalfraser i singularis såsom i exempel 19.

(18) Also atmosphere in university world is quite liberal [*the atmosphere in the university world*] (B1: E041)

(19) Second thing that pops into mind is the wild and crazy party culture [*The second thing that into mind*] (B2: E060)

Inläraren i exempel 18 borde ha insett att det efterställda attributet begränsar huvudordet "atmosphere" så mycket att nominalfrasen blir specifik. Det kan vara att inläraren har en sådan föreställning att icke-räknebara ord alltid måste stå utan någon artikel och därför han eller hon har valt noll-artikeln. Därtill är det lättare att bilda icke-specifika komplexa pluralformer än specifika eftersom då behöver man inte använda någon artikel. Detta kan ha påverkat inlärnarnas val att förenkla komplexa plurala nominalfraser i denna subkategori genom att utelämna den bestämda artikeln såsom i detta exempel: **So one will easily compare life in the university to previous lives that one had* (B1: E056). Det näst svåraste typfallet som bara förekommer på B1- och B2-nivån i denna subkategori handlar om komplexa singulära nominalfraser som saknar bestämd artikel, d.v.s. står i naken form. Exempel 19 tydliggör ett sådant fall. Studenten jämför förmodligen ordningstalet "second" med icke-specifika räkneord och kanske därför generaliserar icke-specifikheten även till ordningstalet. Detta andra typfall innehåller likadana ord såsom "last", "only" och "next" som redan i sig bär en specifik betydelse och härmed får en bestämd artikel. Denna semantiska innebörd verkar inte vara klar för alla inlärare eller alternativt betraktar de orden som specifika och således anser den bestämda artikeln vara redundant, vilket leder till förenklingen av nominalfrasen. Här kan alltså variation med lingvistisk kontext (se närmare avsnitt 2.2.1.1) spela någon roll igen.

Användningen av associativa referenser är svagare jämfört med de föregående kategorierna. Den totala korrekthetsprocenten för denna subkategori är 75,9 %. Tabell 25 nedan talar ändå om att användningen förbättras rejält när inläringen fortskrider från en CEFR-nivå till en annan.

Tabell 25 Korrekthetsprocent för associativ referens enligt CEFR-nivåer i engelska

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	20	12	60,0
B2	29	24	82,8
C1	9	8	88,9
Totalt	58	44	75,9

Den relativt låga korrekthetsprocenten i hela materialet kan förklaras med de svårigheter som inlärnarna har i artikelbruket på B1-nivån där bara 60,0 % av fallen är korrekta. Efter B1-nivån händer det ändå en rejäl förbättring, och korrekthetsprocenten stiger över 20 procentenheter till 82,8 % och ännu vidare till 88,9 % på C1-nivån som innehåller rätt få belägg. Eftersom alla belägg på alla nivåer förutom ett par undantag är enkla nominalfraser, t.ex. *Maybe one negative point is that the professors are really teachers* (B1: E005), kan komplexitetsgraden inte förklara

varför studenterna har så pass mera svårigheter på B1-nivån jämfört med följande nivåer. Förklaringen måste alltså ligga på betydelsesidan. Det kan vara att ju duktigare inlärare blir desto lättare det är för dem att se underförstådda förhållanden mellan olika referenter och med hjälp av dem välja rätt artikel. Å andra sidan kan det återigen röra sig om den höga tendensen för inlärare, speciellt svagare, att förenkla nominalfraser och överanvända nakna former (se t.ex. Master 1987 och Thomas 1989), vilket återspeglas till korrekthetsprocenten. I 13 av de 14 avvikelserna är det just fråga om detta, såsom exempel 20 åskådliggör.

(20) Positive point is also that every day is different and time tables are flexible.
[the time tables] (B2: E026)

Nästan hälften av de vanligaste avvikelserna är plurala nominalfraser såsom i exempel 20 och drygt hälften är singulara. Gemensamt för alla är bortfallet av den bestämda artikeln. Studenten i exemplet har diskuterat sina studier och studentlivet tidigare i texten och återkommer att tala om sina tidtabeller som klart hänger ihop med temat ”studier” och borde därför förses med bestämd artikel. Studenten kan kanske inte se denna association och misslyckas med artikelvalet. Dessutom måste lockelsen att utelämna artikeln i de plurala fallen vara större än i de singulara fallen eftersom nominalfraserna ändå är formellt korrekta då men inte semantiskt. Mot alla förväntningar är anaforisk referens den mest utmanande subkategorin vid specifik referens (jfr t.ex. Ekerot 1995, 179-180). På grund av de mycket låga antalen belägg på olika CEFR-nivåer går det ändå inte att dra några slutgiltiga slutsatser av utvecklingen eller artikelbruket i denna kategori. Tabell 26 sammanfattar hur korrekthetsprocenten för anaforisk referens fördelar sig på CEFR-nivåerna.

Tabell 26 *Korrekthetsprocent för anaforisk referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	4	4	100,0
B2	10	6	60,0
C1	1	1	100,0
Totalt	15	11	73,3

Andelen korrekta belägg är i början mycket bra men går neråt på B2-nivån (60,0 %) p.g.a. ett par avvikelser. På C1-nivån finns det bara ett anaforiskt belägg och det är korrekt. När det gäller avvikelser i denna kategori går det säga att alla av dem finns i enkla plurala nominalfraser och handlar igen om utelämningen av den bestämda artikeln. Nedan ges ett exempel på detta.

(21) In spite of having a lot of work, it also offers me a possibility to arrange my timetable suitable for moving according to children.” [*the children*] (B2: E003)

Skribenten i exempel 21 har omnämnt ”children” tidigare i kontexten och sedan pratat om något annat innan han eller hon återkommit till att diskutera sina egna barn. I alla avvikelser ligger den första omnämningen av referenten inte just intill den anaforiska referensen. Följaktligen kan det vara att studenten har glömt att han eller hon har pratat om samma referent tidigare och därför introducerar den nu på nytt som icke-specifik.

Det framgår av analysen ovan av språklig referens är överlägsen i sin frekvensprocent, medan andra subkategorier är betydligt mera lågfrekventa. Trots deras höga frekvens och komplexa karaktär används språkliga referenser rätt bra i engelskan, men deiktiska fall är ändå lättast tack vare sitt flexibla artikelbruk. Associativa och anaforiska fall vållar däremot mest problem. Mest svårigheter i artikelbruket bereder igen överanvändningen av naken form i stället för den bestämda formen. Sådana avvikelser förekommer mest i komplexa och enkla nominalfraser pluralis. Efter specifik referens analyseras ännu generell referens.

7.2.3 Generell referens på CEFR-nivåer i engelska

Generell referens har bara 233 belägg i hela materialet i engelska, vilket gör den den mest lågfrekventa huvudkategorin. Icke-räknebara generella fall, d.v.s. abstrakter, ämnesnamn och kollektiver, dominerar i materialet eftersom det finns sammanlagt 119 sådana belägg. Den näst största subkategorin är generell definit referens, d.v.s. referens till avgränsad klass, med 62 belägg, och den följs av vagt generell referens med sina vaga syftningar på klasser (n=34) och sist generell indefinit referens (n=18), d.v.s. referens till vilken som helst klassmedlem. På basis av dessa antal är det möjligt att räkna varje subkategoris frekvensprocent som är presenterade i diagram 8.

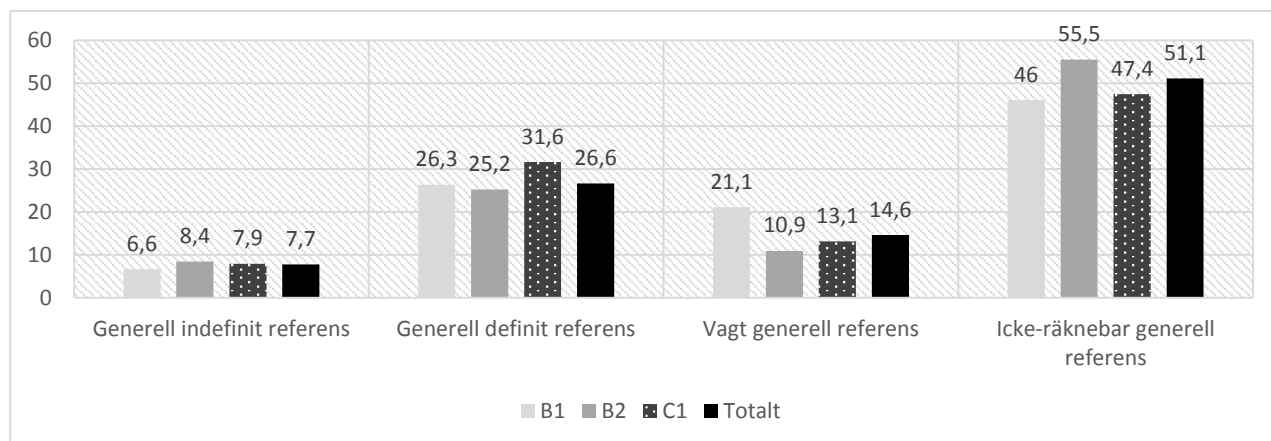

Diagram 8 Relativa frekvenser för generella subkategorier enligt CEFR-nivåer i engelska

Diagram 8 avslöjar att icke-räknebar generell referens är suveränt mest frekvent i hela materialet (51,1 %). Den behåller också helt klart den första platsen genom alla CEFR-nivåer och varierar i frekvensen mellan 46,0 % på B1-nivån och 55,5 % på B2-nivån. Det abstrakta uppsatsämnet gynnar studenterna att diskutera allmänna sanningar och använda abstrakta ord vid syftningar, vilket förstås bidrar till förekomsten av icke-räknebara belägg. Det enkla sättet att bilda nominalfraser i denna subkategori, d.v.s. att oftast använda nakna substantiv i grundform, kan också medverka till dess popularitet. Den näst mest frekventa kategorin i materialet och på varje enskild CEFR-nivå är generell definit referens (26,6 %). Dess frekvens på nivåerna är ganska stabil men stiger en aning på C1-nivån (31,6 %) såsom diagram 8 visar. Trots sin låga komplexitetsgrad är vagt generella fall med 14,6 % den näst minst använda kategorin i engelskan och förblir så från B1- till C1-nivån. Studenterna verkar använda mera vagt generella nominalfraser i början av CEFR-skalan (21,1 %) men sedan minska användningen en aning på följande nivåer (från 10,9 % på B2 uppåt till 13,1 % på C1-nivån). Det kan vara att svagare inlärare på B1-nivån föredrar enklare former och därför väljer artikellösa pluralformer mera frekvent vid generell syftning. Den lägsta frekvensen finns i subkategorin generell indefinit referens (7,7 %). Andelen sådana referenser är 6,6 % på första nivån och stiger med drygt en procentenhet på nästa nivåer.

Även om universitetsstudenterna inte använder generella syftningar så frekvent i sina uppsatser använder de artiklar i dem bäst av alla huvudkategorier. Den totala korrekthetsprocenten för hela kategorin utgör 96,6 %. Detta resultat strider emot några tidigare fynd (se t.ex. Ekiert 2013, 17) enligt vilka generella referenser är så pass utmanande att de lärs in först senare. En mera djupgående granskning av de enskilda subkategorierna i tabell 27 talar ändå om att användningen av artiklarna vid generell referens är genomgående på en hög nivå.

Tabell 27 *Korrekthetsprocent för generella subkategorier i hela materialet i engelska*

Referenskategori	Totalt	Rätt (N)	Rätt %
Generell indefinit referens	18	18	100,0
Vagt generell referens	34	34	100,0
Icke-räknebar generell referens	119	117	98,3
Generell definit referens	62	56	90,3
Totalt	233	225	96,6

Det tycks vara de två mest lågfrekventa subkategorierna, generell indefinit och vagt generell referens, som används mest korrekt. När inlärare använder någon referens sällan är risken för ett avvikande artikelval förstås mindre, vilket delvis kan förklara de höga korrekthetsprocenten

ovan. Enligt tabell 27 används även icke-räknebar generell referens nästan felfritt (98,3 %). Generell definit referens vållar däremot vissa problem, för andelen korrekta belägg är 90,3 %. Nedan diskuteras artikelbruket i varje subkategori närmare.

Subkategorin generell indefinit referens används minst flitigt av universitetsstudenterna, men den används ändå korrekt. Tabell 28 presenterar behärskningen på de enskilda CEFR-nivåerna.

Tabell 28 *Korrekthetsprocent för generell indefinit referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	5	5	100,0
B2	10	10	100,0
C1	3	3	100,0
Totalt	18	18	100,0

Av tabellen framgår att inlärarna kan förse generella indefinita nominalfraser med korrekt artikel i varje fall på varje CEFR-nivå. T.ex i satsen *One kind of freedom is also good when you can decide whether to go to a lesson or not.* (B2: E037) har inläraren lyckats med formuleringen av nominalfrasen “a lesson” som bär generell betydelse. Att generell indefinit referens inte borde bereda några svårigheter stöds åtminstone av t.ex. Herranens (1978, 87) undersökning men motsägs av Sajavaaras (1983, 77-79) slutsatser som fastställer att inlärare upplever användningen av den obestämda artikeln vid generell referens svår. I denna analys går det inte att dra några betydande slutsatser om behärskningen av kategorin p.g.a. det ringa antalet belägg. Om frekvensprocenten i kategorin hade varit högre skulle korrekthetsprocenten i sin tur kunna ha sjunkit därför att obestämd artikel har en ganska hög komplexitetsgrad (Lardiere 2004, 335). Universitetsstudenterna har bra kunskaper i artikelbruket även vid vagt generell referens fast den är relativt lågfrekvent. Tabell 29 belyser utvecklingen från CEFR-nivå till CEFR-nivå i subkategorin.

Tabell 29 *Korrekthetsprocent för vagt generell referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	16	16	100,0
B2	13	13	100,0
C1	5	5	100,0
Totalt	34	34	100,0

Samma tendens som i föregående subkategori fortsätter även vid vagt generell referens, d.v.s. har universitetsstudenterna inga som helst problem att ange rätt form oavsett på vilken CEFR-nivå deras språkkunskaper befinner sig. Den höga performansen vid denna referens kan ha

många förklaringar på bakgrunden. Artikelbruket är först och främst mycket entydigt och enkelt tack vare plurala nakna former som används, såsom i detta exempel: *It's also a positive point that students are clever and smart.* (B1: E022). Utöver detta finns det inga komplicerande attribut i nominalfraserna, för de kunde individualisera huvudorden så mycket att referensen skulle bli icke-specifik eller specifik. Funktion – form -förhållandet bakom denna referenskategori är också ganska lätt att förstå eftersom en klass med vaga gränser men utan några individuella referenser syftar i sig redan på något obestämt, vilket kan hjälpa inläraren att komma fram till användningen av noll-artikeln.

Abstrakter, kollektiver och ämnesnamn, d.v.s. de högfrekventa icke-räknebara generella referenserna, tycks inte heller välla några större problem vid artikelbruket. Universitetsstudenterna behärskar 98,3 % av alla 119 belägg inom kategorin. Tabell 30 åskådliggör utvecklingen vid denna referens på CEFR-nivåerna.

Tabell 30 *Korrekthetsprocent för icke-räknebar generell referens enligt CEFR-nivåer i engelska*

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	35	33	94,3
B2	66	66	100,0
C1/C2-nivå	18	18	100,0
Totalt	119	117	98,3

Redan på B1-nivån vet inlärarna mycket bra hur icke-räknebara generella referenser görs eftersom 94,3 % av alla nominalfraser på den nivån är korrekta. Efter B1 stiger korrekthetsprocenten till 100 % och stannar där till slutet av CEFR-skalan. Succén vid denna referens har troligtvis sina rötter i den lätta formsidan av kategorin samt dess tydliga semantiska innebörd. Exempelsatsen *One can choose any activities from photography and music to all kind of sports and international activities.* (C1: E034) illustrerar kategorins enkla formsida. Det finns bara två avvikelser som båda orsakas av den felaktiga användningen av bestämd artikel i stället för naken form såsom i exempel 22.

(22) I love the freedom, and the feeling that I can really organise my days as I want to. [*freedom*] (B1: E061)

Inläraren i exempel 22 har inte talat om friheten tidigare i sin uppsats eller specificerat den på något sätt utan bara pratar om frihet i allmänhet, vilket kräver naken form i engelskan. Det kan vara att den specifika nominalfrasen som följer den generiska vilseleder inläraren att använda fel artikel.

Mest svårigheter har universitetsstudenterna vid generell definit referens (t.ex. *Studying is free in Finland, and the students even get paid for it.* (B2: E012). Detta resultat stöds av t.ex. Herranen (1978, 81) som är enig om att bestämda nominalfraser är mest utmanande att använda just vid generell referens. Studenterna kan ange rätt artikel i 90,3 % av generiska definitiva fallen, vilket ändå tyder på att de är ganska duktiga i sina artikelval fast korrekthetsprocenten för denna klass är lägst vid generell referens. I tabell 31 kan man studera procenten för det korrekta bruket på olika CEFR-nivåer närmare.

Tabell 31 Korrekthetsprocent för generell definit referens enligt CEFR-nivåer i engelska

CEFR-nivå	Totalt	Rätt (n)	Rätt %
B1	20	19	95,0
B2	30	26	86,7
C1	12	11	91,7
Totalt	62	56	90,3

Generell definit referens är den enda subkategorin där korrekthetsprocenten faktiskt sjunker mot slutet av CEFR-skalan. Korrekthetsprocenten är ändå ganska likartad på alla tre nivåer såsom tabell 31 presenterar. På grund av det låga antalet belägg kan man ändå inte säga något fastställt om den förvärrande utvecklingen. En mera detaljerad undersökning av de sex avvikande fallen i kategorin avslöjar att Herranens slutsats om svårigheterna med den bestämda artikeln i denna subkategori inte stämmer överens med resultaten här. I fem av de avvikande fallen rör det sig om likadana undantagsfall som tar naken form i stället för bestämd form. I exempel 23 ser man ett sådant fall.

(23) The university life is how you make it. [*university life*] (B2: E029)

Universitetslivet kan anses vara en separat klass som är avgränsad från andra likartade klasser. I motsats till svenskan förekommer denna nominalfras undantagsvis med noll-artikel i engelskan. I exempel 23 är inläraren på rätt spår och har valt den artikel som vanligtvis används i denna subkategori men dock misslyckats att beakta möjliga undantag som kategorin innehåller (se avsnitt 4.5.2). Därför kan en sådan här avvikelse inte betraktas som grov, och det kan konstateras att universitetsstudenterna behärskar även denna subkategori mycket bra om några avvikande artikelbruksfall inte tas hänsyn till.

Det kan slutligen konstateras att användningen av generella referenser tycks vara rätt lätt i varje subkategori trots små variationer i korrekthetsprocenten. Artikelbruket i subkategorierna är inte heller svårt även om det finns några enstaka fall där naken form ersatts med bestämd form eller tvärtom.

7.3 Referens kategorier och artikelbruk på nivåerna B1 och B2 i svenska och engelska

Efter den djupgående analysen som gjordes i avsnitt 7.1 och 7.2 är det dags att jämföra användningen av referenskategorierna och artiklarna i svenskan med de motsvarande delområdena i engelskan och analysera både likheter och skillnader mellan dessa två språk. Endast B1- och B2-nivåerna kommer att tas med eftersom de är de nivåer som finns med i båda språken.

Svenskan och engelskan följer ett likadant mönster vad det gäller frekvenserna vid olika referens kategorier på B1- och B2-nivån. Diagram 9 tydliggör dessa tendenser i frekvensprocenten.

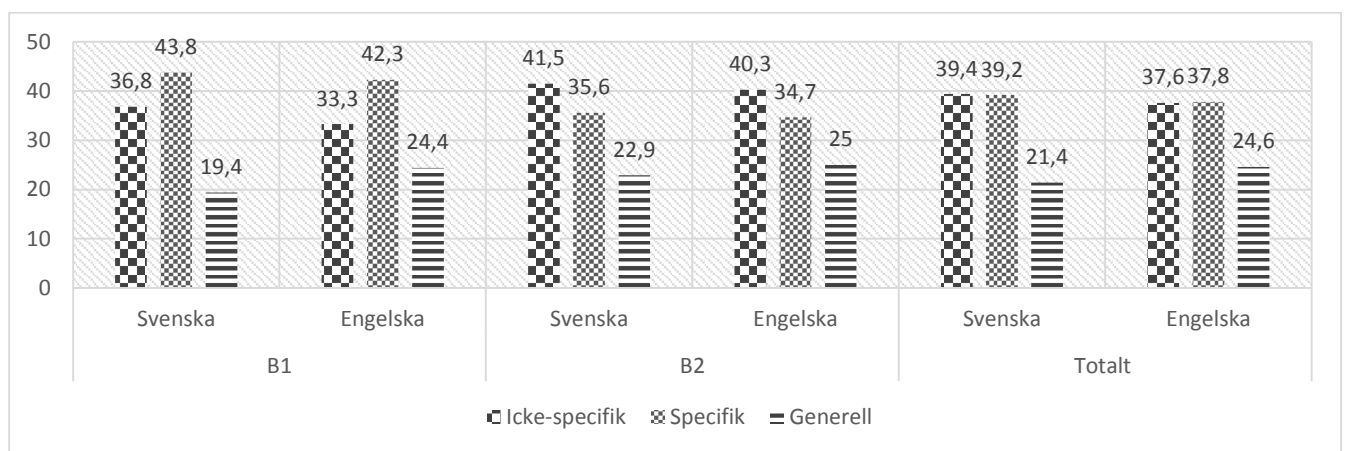

Diagram 9 Relativa frekvenser för alla analyserade huvudreferens kategorier i svenska och engelska på B1- och B2-nivåer i jämförelse med varandra

Med en marginal skillnad är det icke-specifik referens som används mest på B1- och B2-nivån i båda språken såsom framgår av diagrammet. Specifik referens är den näst mest använda huvudkategorin, och generell referens används minst i båda språken. Man skulle kunna anta att inlärarna på B1-nivån skulle föredra enkla former framför komplexa och därför använda mera icke-specifika referenser där användningen av naken form pluralis är tillåten. En närmare granskning av B1-nivån avslöjar ändå att studenterna i båda språken använder mest specifika referenser och näst mest icke-specifika syftningar. Fallet på B2-nivån är tvärtom. Generell referens är mest lågfrekvent på båda enskilda nivåerna i båda språken.

Det finns både likheter och skillnader i behärsningen av svenskans och engelskans huvudreferens kategorier. Den allmänna tendensen är att studenterna blir bättre på artikelvalet när de går över till nästa nivå. Användningen och utvecklingen av huvudkategorierna i båda språken kan betraktas närmare i tabell 32. Procenttalen inom parentes står för korrekthetsprocent för varje huvudkategori på nivån i fråga. Referenskategorierna är presenterade i den nivåvisa korrekthetsordningen.

Tabell 32 *Korrekthetsprocent för alla huvudreferenskategorierna enligt B1- och B2-nivåer i svenska och engelska*

Korrekthets ordning	B1		B2	
	Svenska	Engelska	Svenska	Engelska
1	Icke-specifik (95,9 %)	Generell (96,1 %)	Generell (98,3 %)	Generell (96,6 %)
2	Generell (92,3 %)	Icke-specifik (87,5 %)	Icke-specifik (97,1 %)	Icke-specifik (94,8 %)
3	Specifik (76,1 %)	Specifik (84,1 %)	Specifik (82,2 %)	Specifik (86,7 %)

Enligt tabell 32 förbättras artikelbruket från B1- till B2-nivån i alla tre huvudkategorier i båda språken. När det gäller B1-nivån i svenskan upplever universitetsstudenterna icke-specifik referens som den lättaste kategorin att använda (95,9 %) och generell referens som nästan lika lätt (92,3 %). Andelen korrekta belägg vid specifik referens i svenskan är däremot rejält mindre (76,1 %), vilket tyder på att studenterna på B1-nivån ännu har svårigheter med att syfta på specifika referenter. Såsom framgår av tabellen skiljer korrekthetsordningen i engelskan sig från svenskan på B1-nivån. Den lättaste kategorin i engelskan är klart generell referens (96,1 %) följd av icke-specifik referens (87,5 %) och sist av specifik referens (84,1 %). Jämfört med svenskan tycks B1-studenterna i engelskan behärska icke-specifik referens sämre än B1-studenterna i svenskan, vilket kan bero på ett högre antal obestämda nominalfraser singularis som finns på denna nivå i engelskan och även omfattar mera avvikelser än den motsvarande nivån i svenskan. Generell och specifik referens är däremot lättare för studenterna i engelskan, vilket delvis kan spåras tillbaka till svenskans mera invecklade artikelbruk med bestämda nominalfraser (se avsnitt 4.4.2).

Angående B2-nivån visar tabell 32 att korrekthetsordningen är densamma för bägge språken och därtill likadan med engelskans ordning på B1-nivån. Minst avvikelser förekommer vid generell referens och näst minst i icke-specifika fall. Den svåraste kategorin är igen specifik referens. Studenterna i svenskan har lite mindre problem vid de två förstnämnda referenskategorierna, medan inlärarna i engelska behärskar specifika nominalfraser bättre. Att generell och icke-specifik referens är lättare att använda än specifik referens oavsett CEFR-nivån kan allmänt förklaras med lättare former som används vid dessa referenser. Generella referenser föredrar enkla nominalfraser och innehåller en hel del nakna former, medan nakna nominalfraser i pluralis är i sin tur ytterst vanliga vid icke-specifik referens. Det brett godkända faktumet att nakna former lärs in först och därför också behärskas bra ger stöd till detta resultat

(se närmare t.ex. Parish 1987, Thomas 1989 och Axelsson 1994). För att ge en mera djupgående uppfattning om vad som är lätt respektive svårt för studenterna kommer jag att studera subkategorierna vid icke-specifik, specifik och generell referens och artikelbruket i dem närmare i det följande.

7.3.1 Icke-specifik referens i svenska och engelska

Såsom framgick av diagram 9 används icke-specifika referenter mycket och också ganska bra oberoende av språket eller nivån. Tabell 33 presenterar hur utmanande subkategorierna vid icke-specifik referens är på B1- och B2-nivån i svenskan och engelskan.

Tabell 33 *Korrekthetsprocent för icke-specifik referens enligt B1- och B2-nivåer i svenska och engelska*

Korrekthets ordning	B1		B2	
	Svenska	Engelska	Svenska	Engelska
1	Icke-specifik definit (100,0 %)	Icke-specifik definit (92,0 %)	Icke-specifik indefinit (98,7 %)	Icke-specifik definit (95,3 %)
2	Icke-specifik indefinit (94,0 %)	Icke-specifik indefinit (86,1 %)	Icke-specifik definit (92,6 %)	Icke-specifik indefinit (94,6 %)

Igen utvecklas användningen av varje subkategori förutom en när inläringen går framåt, och följaktligen uppvisar B2-nivån högre korrekthetsprocent. Den enda subkategorin som avtar är svenskans icke-specifika definitiva referens. Det låga antalet belägg i denna kategori är sannolikt orsaken till den omvända utvecklingen eftersom bara ett par avvikelser kan rubba korrekthetsprocenten avsevärt. Tabell 33 talar om att B1-universitetsstudenterna i båda språken kan använda artiklar bättre vid icke-specifika definitiva referenser än vid icke-specifika indefinita referenser vars användning är ungefär sex procentenheter värre. Här påverkar den lågfrekventa förekomsten av icke-specifika definitiva fall korrekthetsprocenten som tidigare redan konstaterats. En närmare titt på B2-nivån avslöjar att engelskans korrekthetsordning förblir densamma men svenskans bryter mot normen. Mera avancerade studenter i svenska förser icke-specifika indefinita referenter med korrekt artikel oftare än icke-specifika definitiva nominalfraser, vilket förmodligen igen orsakas av den låga frekvensen av den sistnämnda kategorin. Bortsett från icke-specifik definit referens på B2-nivån går det med hjälp av tabell 33 att konstatera att inlärarna i svenskan är duktigare i sina artikelval vid icke-specifik referens än sina studiekamrater i engelskan. Någon anledning till denna tendens kan kanske hittas om de lätta och svåra punkterna vid artikelvalet vid denna huvudreferenskategori betraktas närmare.

Baserat på analysen utförd i avsnitten 7.1.1 och 7.2.1 kan det fastställas att universitetsstudenterna i svenska och engelska kan ett mångsidigt spektrum av olika typer av icke-specifika nominalfraser redan från början av CEFR-skalan. Merparten av de korrekta icke-specifika nominalfraserna står i pluralis, vilket inte är något under. Såsom redan tidigare sagts är plurala former mycket enkla att bilda i båda språken om man inte tar hänsyn till substantivets deklinationer i svenskan. Dessutom innehåller rubriken på uppsatsen nominalfraser i pluralis ("sidor" i svenskan och "points" i engelskan), vilket kan uppmuntra skribenterna att använda antingen just dessa nominalfraser eller andra plurala former i sin uppsats. Man skulle kunna förvänta sig att studenterna skulle vara benägna att använda de lättare enkla nominalfraserna åtminstone på B1-nivån, men det verkar vara så att komplexa fraser dominerar bortsett från engelskans B1-nivå. Anledningen till denna tendens kan vara att universitetsstudenter redan är så pass erfarna språkbrukare att de kan och först och främst vill använda komplext språk i sina texter för att visa sina avancerade skrivfärdigheter. Utöver plurala former använder studenterna också singulara nominalfraser ganska väl i båda språken och på båda nivåerna. Man kan alltså dra slutsatsen att artikelbruket vid icke-specifik referens inte vållar så stora problem för vuxna finska L2-inlärare. De har färdigheter att använda både enkla och komplexa nominalfraser samt plurala och singulara former på ett korrekt sätt, men några av dessa former bereder ändå svårigheter.

Vad som upplevs som svårast vid icke-specifik referens skiljer sig en aning i svenskan och engelskan. Universitetsstudenterna i svenskan har mest svårigheter att använda icke-specifika former. Den vanligaste avvikelserna på B-nivån är således användningen av bestämd form i stället för obestämd form i enkla eller komplexa nominalfraser singularis eller pluralis (se ex. 3 och 4 s. 68). Detta fynd strider mot bl.a. Erickssons & Wijk-Anderssons (1988, 240-242) resultat som framhäver att naken form används på bekostnad av obestämd form, och Nyqvists (2013, 147) svårighetshierarki där bestämda plurala nominalfraser är betydligt svårare att använda jämfört med obestämda former pluralis som ligger i den lätta ändan av hierarkin. Bortfallet av den obestämda artikeln i komplexa singulara nominalfraser i svenskan är vanligast på A2-nivån men förekommer också på B-nivåerna i viss utsträckning (se ex. 1 och 2 s. 67). Kanske signalerar detta någon sorts utveckling som hunnit hända vid övergång från A- till B-nivån eftersom obestämda former singularis ligger enligt Nyqvist (2013) högst uppe i svårighetshierarkin och är sålunda svårast att använda.

I engelskan är situationen med artikelbruket motsatt. Universitetsstudenterna har klart mest problem med komplexa singulara nominalfraser där de tenderar att utelämna den obestämda

artikeln och sålunda bilda avvikande former. Artikeln faller bort lättast om substantivet föregås av ett framförställt attribut såsom i exempel 14 s. 85 och 15 s. 86-87, vilket stöds av t.ex. Herranens (1978) undersökning. Näst mest har studenterna i engelskan utmaningar att förstå den icke-specifika betydelsen av nominalfrasen, vilket leder till felaktigt referensval (se ex. 16 s. 86-87). Å ena sidan tycks det alltså vara nominalfrasens högre komplexitetsgrad som resulterar i förenkling i form av naken form av substantivet, speciellt i engelskan, och å andra sidan verkar semantiken bakom icke-specifika nominalfraser i några fall försvåra det rätta artikelvalet, speciellt i svenskan. Då spelar komplexitetsgraden inte någon stor roll, för avvikelser finns i både enkla och komplexa nominalfraser.

7.3.2 Specifik referens i svenska och engelska

Användningen av den högre frekventa specifika referensen behärskas sämst av alla huvudkategorier. Om de enskilda subkategorierna på B-nivåerna betraktas närmare kan man se stora skillnader i användningen av artiklarna i dem. Tabell 34 sammanfattar korrekthetsprocenten för varje subkategori i svenskan och engelskan och presenterar den nivåvisa utvecklingen.

Tabell 34 *Korrekthetsprocent för specifik referens enligt B1- och B2-nivåer i svenska och engelska*

Korrekthets ordning	B1		B2	
	Svenska	Engelska	Svenska	Engelska
1	Anaforisk (100,0 %)	Anaforisk (100,0 %)	Anaforisk (100,0 %)	Deiktisk (97,2 %)
2	Språklig (89,7 %)	Deiktisk (93,9 %)	Språklig (90,2 %)	Språklig (86,7 %)
3	Associativ (63,6 %)	Språklig (85,3 %)	Associativ (89,5 %)	Associativ (82,8 %)
4	Deiktisk (55,2 %)	Associativ (60,0 %)	Deiktisk (55,6 %)	Anaforisk (60,0 %)

Korrekthetsprocenten på B1- och B2-nivån i tabell 33 bevisar att universitetsstudenterna i båda språken blir duktigare i sina artikelval när de klättrar uppåt i CEFR-skalan. Förbättringen är störst vid associativa referenser som förbättras mer än 20 procentenheter i båda språken, vilket kan tyda på att mera avancerade inlärare har det lättare att se underförstådda semantiska förhållanden mellan nominalfraserna. Den enda subkategorin som förvärras mot slutet av skalan är engelskans anaforiska referens som sjunker 40 procentenheter till B2-nivån. Skälet till detta ligger återigen i den låga frekvensen som subkategorin har.

Den lättaste kategorin på B1-nivån i svenskan är klart den lågfrekventa anaforiska referensen (100,0 %) som följs av språklig referens (89,7 %). Associativa (63,6 %) och deiktiska (55,2 %) nominalfraser är däremot klart mera utmanande för inlärarna i svenskan. Såsom i svenskan är anaforer lätta på B1-nivån även i engelskan. Det flexibla artikelbruket i deiktiska fall i engelskan (se närmare avsnitt 4.4.2) underlättar inlärarnas situation rejält och gör däremot deiktisk referens den näst lättaste kategorin på B1-nivån (93,9 %). Språklig referens är den näst svåraste kategorin, medan de näst mest lågfrekventa associativa referenserna upplevs som allra mest utmanande av alla specifika subkategorier på B1-nivån (60,0 %). Såsom framgår av tabell 34 gäller samma tendenser i stort sett även på B2-nivån förutom det faktumet att korrekthetsprocenten för varje subkategori är mer eller mindre högre. Det enda undantaget är engelskans anaforiska referens där det finns ett par avvikelser varför korrekthetsprocenten också är sämre. Som följd av detta blir anaforisk referens den svåraste och associativ referens den näst svåraste subkategorin i B2-engelskan. På basis av korrekthetsprocenten på båda nivåerna kan man därtill konstatera att studenterna i svenskan använder varje subkategori förutom deiktisk referens lite bättre än studenterna i engelskan. Efter granskningen av de lätta och svåra subkategorierna vid specifik referens är det dags att jämföra artikelbruket vid denna huvudkategori.

När det gäller vad som är lätt i artikelbruket vid specifik referens i svenskan och engelskan kan man säga att universitetsstudenterna använder den bestämda artikeln i många kontexter rätt bra. I båda språken kan de använda bestämda artiklar effektivt i såväl komplexa nominalfraser, som dominerar vid språkliga referenser, som enkla nominalfraser, som är ytterst vanliga i andra specifika subkategorier. Studenterna kan det bestämda artikelbruket också i både plurala nominalfraser och singulara fall som är frekventa vid språkliga och deiktiska referenser.

De fall som bereder svårigheter vid specifik referens verkar vara likadana i svenskan och engelskan. Universitetsstudenterna stöter på mest problem med det rätta bruket av den bestämda artikeln. I stället för att använda artikeln tenderar de utan undantag att utelämna den i varje subkategori som innehåller avvikelser. Denna tendens godkänns av flera tidigare undersökningar såsom Herranens (1978) Sajavaaras (1983) och Erickssons & Wijk-Anderssons (1988) studier. Vid språklig referens är det mest sannolikt i båda språken att inlärarna glömmer att använda den bestämda artikeln i komplexa nominalfraser som är antingen plurala eller icke-räknebara (se ex. 6, 7 s. 73 och 18, 19 s. 91). Här kan den låga svårighetsgraden (se Axelsson 1994) för obestämda pluralformer och icke-räknebara nominalfraser speciellt i svenskan locka inlärare att förenkla den komplexa nominalfrasen till naken form. Komplexiteten tycks inte vara

något problem i andra subkategorier. Vid deiktiska och associativa referenser på B-nivåerna glömmer inlärarna i svenska och engelska att förse nominalfrasen med bestämd artikel mest i enkla singulara nominalfraser (se ex. 10,11 s. 75 och 17 s. 90) och i mindre utsträckning i plurala fraser såsom i exempel 20 s. 93. I engelskan är tendensen att utelämna artikeln högre i plurala fall än i svenskan. De mera frekventa utmaningarna vid det bestämda artikelbruket vid specifik referens antyder kanske att den bestämda artikeln lärs in i ett senare skede än till exempel den obestämda artikeln och därför behärskas också bättre först senare.

7.3.3 Generell referens i svenska och engelska

Frekvensprocenten i diagram 9 visade tidigare att generell referens är tydligt mest lågfrekvent i båda språken på B-nivån jämfört med de två andra huvudkategorierna. Trots detta har universitetsstudenterna inte så stora svårigheter att använda rätta artiklar i denna artikelvis komplexa referenskategori. Tabell 35 sammanfattar hur de olika subkategorierna används på B-nivån i svenskan och engelskan.

Tabell 35 *Korrekthetsprocent för generell referens på B1- och B2-nivåer i svenska och engelska*

Korrekthets ordning	B1		B2	
	Svenska	Engelska	Svenska	Engelska
1	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)
2	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)
3	Generell definit (100,0 %)	Generell definit (95,0 %)	Icke-räknebar generell (100,0 %)	Icke-räknebar generell (100,0 %)
4	Icke-räknebar generell (90,9 %)	Icke-räknebar generell (94,3 %)	Generell definit (96,0 %)	Generell definit (86,7 %)

Tabell 35 berättar att utvecklingen från B1- till B2-nivån är märkbar men inte så tydlig som i andra huvudkategorier. Användningen av generella indefinita och vagt generella referenser är redan bra på B1-nivån i båda språken och förblir så även på B2-nivån. Angående icke-räknebara generella fall händer det utveckling uppåt från B1- till B2-nivån där korrekthetsprocenten stiger knappt tio procentenheter till 100,0 % i bägge språken. Den enda subkategorin i såväl svenska som engelska vars korrekthetsprocent sjunker flera procentenheter i stället för att öka är generell definit referens. I engelskan kan denna sjunkning förklaras med undantagsfall där artikelbruket

avviker från det normala (se avsnitt 4.5.2) och i svenskan med en enda avvikelse som drar korrekthetsprocenten neråt till 96,0 %.

När svenska och engelska jämförs nivåvis med varandra kan det konstateras att korrekthetsordningen är densamma i båda språken. På B1-nivån har universitetsstudenterna inga som helst svårigheter i lågfrekventa generella indefinita och vagt generella nominalfraser. Generell definit referens vållar inte heller så stora problem för studenterna i engelska (95,0 %) och inga problem för svenskans del. Vid de mest frekventa icke-räknebara generella referenserna har inlärarna däremot mest svårigheter men inte alls så mycket som vid t.ex. specifika subkategorier. Tabell 35 visar att B2-studenterna i båda språken använder generell indefinit, vagt generell och icke-räknebar generell referens mycket bra, men generell definit referens är klart mera krävande, speciellt i engelskan (86,7 %).

Baserat på de ovandiskuterade korrekthetsprocenten är det möjligt att göra slutledningar om vilka strukturer som är lätta att använda vid generell referens. Tack vare sin lågfrekventa förekomst bereder generellt indefinit artikelbruk inga svårigheter (jfr Herranen 1978, 87). Studenterna kan alltså använda enkla singulara nominalfraser såsom ”en student” och ”a student” utan några problem fast man skulle kunna anta att subkategorin skulle vara mera krävande på grund av den obestämda artikeln (se t.ex. Lardiere 2004, 335). Som väntat behärskar universitetsstudenterna användningen av enkla plurala former, som ligger lågt i svårighetshierarkier, mycket bra. Utöver detta stöter studenterna i båda språken ganska sällan på problem i användningen av noll-artikeln i singulara eller icke-räknebara nominalfraser vid icke-räknebar generell referens. Inlärarna kan därtill använda bestämda former av olika slag relativt effektivt, men det är just här som svårigheterna är uppenbarast såsom nedan konstateras.

Ännu på B1-nivån betraktar universitetsstudenterna i såväl svenskan som engelskan icke-räknebara generella referenser som lite utmanande fast man skulle kunna tro att den lätta noll-artikeln inte skulle bereda några som helst problem. Dessa problem realiserar i form av bestämda icke-räknebara nominalfraser i kontexter där naken form krävs (se ex. 12 s. 79 och 22 s. 97). I sin studie har Herranen (1978, 81) funnit likadana resultat angående bruket av den bestämda artikeln vid generella syftningar. Sådana här svårigheter är ändå ytterst marginella i detta material eftersom det bara handlar om ett par avvikelser av sådan typ. Utöver de icke-räknebara fallen finns det utmaningar i artikelbruket på båda nivåerna vid generell definit referens, men en närmare granskning av dem avslöjar att det är fråga om undantagsfall på engelskans sida (se ex. 23 s. 98) och enbart ett fall med noll-artikel i stället för bestämd artikel på svenskans sida (se ex. 13 s. 80). Följaktligen skulle man kunna dra slutsatsen att den

bestämda artikeln kan användas rätt bra på B-nivån bortsett från några undantagsfall, och sammanfatta att svårigheterna i artikelbruket vid generell referens är mycket sällsynta i båda jämförda språken.

7.4 Diskussion

På basis av analyserna i föregående avsnitt kommer jag här att föreslå en svårighetshierarki för svenskans och engelskans referens kategorier och artiklar. Dessa svårighetshierarkier besvarar den första forskningsfrågan som utredde vilka referens kategorier och artiklar som är lätta respektive svåra att använda korrekt på olika CEFR-nivåer. Därtill ska jag diskutera den eventuella inlärningsgången som man kan urskilja i relation till CEFR-nivåerna och således besvara den andra forskningsfrågan. I slutet av avsnittet kommer jag också behandla den tredje forskningsfrågan, d.v.s. diskutera skillnader och likheter i svenskans och engelskans referens kategorier och artikelbruket i dem. Genom hela avsnittet relaterar jag resultaten till mina hypoteser.

En svårighetshierarki för svenska som L2 kan utformas på basis av den nivåvisa korrekthetsprocenten som i avsnitt 7.1 analyserades för varje subkategori. Enligt den grova indelningen i hierarkin kan det konstateras att icke-specifika (94,9 %) och generella (94,1 %) referenser är betydligt lättare att använda än specifika referenser (75,0 %) oavsett CEFR-nivån. Tabell 36 presenterar de nivåvisa svårighetshierarkierna för alla analyserade referens kategorier i sin korrekthetsordning. Procenttalen inom parentes står för korrekthetsprocenten för kategorin. För att det skulle vara lättare att se i tabellen hur behärsningen av referens kategorierna ökar för varje nivå har jag använt fetstil för alla korrekthetsprocenter som är 90,0 % eller högre.

Tabell 36 *Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för samtliga referens kategorier enligt CEFR-nivåer i svenska*

Korrekthets ordning	A2	B1	B2
1	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)
	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)
		Anaforisk (100,0 %)	Anaforisk (100,0 %)
		Generell definit (100,0 %)	Icke-räknebar generell (100,0 %)
		Icke-specifik definit (100,0 %)	

2	Icke-räknebar generell (91,7 %)	Icke-specifik indefinit (94,0 %)	Icke-specifik indefinit (98,7%)
3	Icke-specifik indefinit (89,1 %)	Icke-räknebar generell (90,9 %)	Generell definit (96,0 %)
4	Icke-specifik definit (88,9 %)	Språklig (89,7 %)	Icke-specifik definit (92,6%)
5	Språklig (78,6 %)	Associativ (63,6 %)	Språklig (90,2 %)
6	Generell definit (75,0 %)	Deiktisk (55,2 %)	Associativ (89,5 %)
7	Associativ (61,1 %)		Deiktisk (55,6 %)
8	Anaforisk (50,0 %)		
9	Deiktisk (33,3 %)		

Om man tittar på svårighetsgraden av referenskategorierna på A2-nivån kan man se stora skillnader mellan kategorierna. Studenterna på A2-nivån verkar kunna syfta på generella indefinita referenter och vagt generella referenter mycket framgångsrikt, och icke-räknebar generell referens bereder inte heller så stora svårigheter. Såsom tabell 36 visar är även icke-specifika referens kategorier ganska lätta att använda, för korrekthetsprocenten för dem är nästan 90,0 %. Efter dessa generella och icke-specifika kategorier blir referenserna på A2-nivån betydligt svårare, vilket kan ses i procentalen i tabellen. De svagare universitetsstudenterna betraktar den högfrekventa språkliga referensen och den lågfrekventa generella definitiva referensen som en aning utmanande, men som allra svårast upplever de associativa, anaforiska och deiktiska referenser som ändå är ytterst lågfrekventa kategorier på A2-nivån. Sammanfattningsvis kan det fastställas att generella och icke-specifika referens kategorier som alla kräver noll-artikel eller obestämd artikel befinner sig i den lätta ändan av svårighetshierarkin, medan generella och specifika referenser med bestämd artikel hamnar i den svåra ändan av hierarkin.

På B1-nivån har situationen redan förändrats, och toppen av svårighetshierarkin omfattar subkategorier från varje huvudreferenskategori. Såsom tabell 36 illustrerar finns det sammanlagt fem subkategorier på B1-nivån där artikelbruket bereder inga som helst problem. Dessa referens kategorier är generell indefinit, vagt generell, anaforisk, generell definit och icke-specifik definit referens som alla har en ganska låg frekvens på B1-nivån. Det låga antalet belägg i kategorierna ligger säkert bakom de höga korrekthetsprocenten och således t.o.m. succén i kategorierna. Enligt korrekthetsprocenten kan även icke-specifik indefinit, icke-

räknebar generell och språklig referens räknas som relativt lätta kategorier att använda på B1-nivån. De enda referenskategorierna som däremot vållar mera problem är igen associativ och deiktisk referens vars behärskning förblir mycket låg delvis p.g.a. den låga frekvensen. Fast det finns vissa förändringar i svårighetsordningen på B1-nivån går samma mönster som på A2-nivån att identifieras: generella och icke-specifika referenser är lättare att använda än specifika. Tabell 36 talar om att nästan alla referenskategorier upplevs som relativt lätta på B2-nivån. Följaktligen är skillnaderna i svårighetshierarkin ganska marginella. Det framgår av tabell 36 att alla generella referenskategorier befinner sig i den lätta ändan av hierarkin med korrekthetsprocent som är 100,0 % eller nära det. På samma sätt placerar sig icke-specifika referenser, särskilt icke-specifik indefinit referens, ganska högt uppe i hierarkin. Utöver detta kan de mera avancerade B2-universitetsstudenterna t.o.m. använda specifika kategorier mycket bra, bortsett från deiktiska referenser som igen ligger i slutet av hierarkin.

På basis av tabell 36 går det alltså att dra slutsatsen att den allmänna svårighetshierarkin angående huvudreferenskategorierna i stort sett gäller även på de enskilda CEFR-nivåerna. Generella referenser, speciellt generella indefinita, vagt generella och icke-räknebara generella subkategorier, tycks vara mycket lätta kategorier att använda på alla nivåer. Generell definit referens är inte heller så utmanande. Att generella referenser i allmänhet är lätta strider mot tidigare undersökningar (se t.ex. Ekiert 2013, 17 och Herranen 1978, 81) och den tredje hypotesen som gjordes tidigare angående utmanande och lätta referenskategorier (se avsnitt 6.1). Det kan vara att universitetsstudenterna redan är så avancerade språkbrukare att de kan göra skillnad mellan betydelserna i olika generiska subkategorier och hänvisa till dem med korrekt artikel. När det gäller icke-specifik referens förefaller dess subkategorier relativt lätta att använda genom alla nivåer, vilket delvis kan förklaras med en rik användning av nakna plurala nominalfraser. Detta fynd är förväntat, och det stöds också av flera undersökningar (se bl.a. Ekerot 1995, 183 och Nyqvist 2013, 147). Om materialet i svenskan hade innehållit mera icke-specifika nominalfraser i singularis skulle svårighetshierarkin beträffande icke-specifik referens kanske ha sett annorlunda ut. Såsom den tredje hypotesen förutspådde verkar specifika referenskategorier i regel vara svåraste att använda oavsett CEFR-nivån. Från kategorierna är det särskilt den mera implicita associativa och deiktiska referensen som bereder svårigheter även i detta material (jfr Brown 1973, 355, Ekerot 1995, 179-180 och Nyqvist 2013, 147). Det är inte alls underligt att inlärare vars L1 saknar artiklar upplever sådana här invecklade och underförstådda semantiska förhållanden som svåra att begripa och därför begår normavvikelser. På grund av den komplexa karaktären antogs det tidigare att språklig referens också borde vara

mycket svår att använda (jfr tabell 2). En närmare titt på korrekthetsprocenten i tabell 36 avslöjar ändå att denna referens faktiskt inte är så utmanande som väntat. Detta gäller speciellt på B1- och B2-nivån. Den höga komplexitetsgraden i språkligt specifika nominalfraser kan alltså vålla några problem, men användningen av subkategorin är rätt lätt.

Användningen av referenskategorierna hänger naturligtvis ihop med artikelbruket, vilket leder till faktumet att en lätt respektive svår referenskategori samtidigt återspeglar hur utmanande inlärare upplever svenskans artiklar som används i kategorin i fråga. På basis svårighetshierarkin för referenskategorierna i tabell 36 och diskussionen om lätta och svåra fall i artikelbruket av olika referens kategorier i avsnitt 7.1 är det möjligt att utforma en svårighetshierarki på tre faser för svenskans artiklar. Tabell 37 illustrerar denna hierarki som utgår från korrekthetsprocenten för artiklarna i enkla och komplexa nominalfraser. CEFR-nivåerna har inte analyserats separat eftersom samma tendenser i stort sett gäller för alla nivåer bortsett från det faktumet att artikelbruket förbättras genomgående nivåerna.

Tabell 37 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för artikelbruket i svenska

Fas 1	Exempel
Noll-artikel i komplexa nominalfraser (98,4 %)	<i>*flitig student som pluggar, flitiga studenter som pluggar</i>
Noll-artikel i enkla nominalfraser (96,1 %)	<i>*student, studenter, frihet</i>
Fas 2	Exempel
Obestämd artikel i enkla nominalfraser (90,0 %)	<i>en student</i>
Obestämd artikel i komplexa nominalfraser (88,9 %)	<i>en flitig student som pluggar</i>
Bestämd artikel i komplexa nominalfraser (87,8 %)	<i>den flitiga studenten som pluggar, de flitiga studenterna som pluggar</i>
Fas 3	Exempel
Bestämd artikel i enkla nominalfraser (78,8 %)	<i>studenten, studenterna</i>

Det framgår av tabellen att universitetsstudenterna anser noll-artikeln vara den lättaste artikeln att använda. Detta resultat går hand i hand med svårighetshierarkin för referens kategorier eftersom det är just de subkategorier som tillåter användningen av nakna former som upplevs som lättast. Nominalfrasens komplexitet verkar inte spela någon roll i användningen av nakna former och inte heller tycks det vara relevant om nominalfrasen står i pluralis eller är t.ex. icke-räknebar. Noll-artikel behärskas rätt bra i alla ovannämnda kontexter på alla CEFR-nivåer, och därför vållar strukturer som ”frihet”, ”student” och ”flitiga studenter som pluggar” nästan inga problem som helst. Utöver detta kan lättheten av noll-artikeln också klart ses i majoriteten av de avvikande fallen som kräver antingen bestämd artikel eller obestämd artikel eftersom

nominalfraserna i dessa fall i regel är nakna (t.ex. **student* och **flitig student som pluggar*). Den omfattande överanvändningen av noll-artikel i avvikelserna talar alltså om att denna artikel är lätt att använda.

I fas 2 i svårighetshierarkin finns obestämd artikel i enkla nominalfraser samt obestämd och bestämd artikel i komplexa nominalfraser (t.ex. *en student*, *en flitig student som pluggar*, *den flitiga studenten som pluggar* och *de flitiga studenterna som pluggar*). Andelen korrekta artiklar är omkring 90 % i alla nominalfrastyperna. Tabell 36 visar att icke-specifika samt vagt generella referenser där användningen av den obestämda artikeln är tillåten ligger i den lätta ändan av svårighetshierarkin, vilket tyder på att även artikelbruket i kategorierna är lätt. Såsom det framgick i avsnitt 7.1 är komplexa nominalfraser mycket högfrekventa vid icke-specifika referenser samt specifik språklig referens. Utöver icke-specifika referenser är även språklig referens relativt lätt att behärska på varje CEFR-nivå. Fast den obestämda eller bestämda artikeln ibland faller bort, och nominalfrasen blir avvikande, tycks universitetsstudenterna vara ganska medvetna om hur komplexa strukturer byggs och förses med rätta artiklar. Här är det ändå värt att minnas att formfel av typen **rurala barnen* och **de rurala barn* inte har betraktats som avvikande i denna analys eftersom de anger rätt referens trots sin bristande form. Några av de bestämda komplexa nominalfraserna i materialet är alltså avvikande på sin formsida och följaktligen måste man konstatera att behärsningen av dubbelbestämmdhet kan bereda svårigheter i sådana fall.

Fas 3 i tabell 37 omfattar bestämd artikel i enkla nominalfraser (t.ex. *studenten* och *studenterna*). Den bestämda artikeln används betydligt mera på alla nivåer än den obestämda artikeln, men den förefaller ändå svårare. Igen har artikeln direkt samband med referenskategorierna där den används (se tabell 36). Eftersom universitetsstudenterna på alla CEFR-nivåer har mest svårigheter med specifika kategorier som föredrar enkla nominalfraser har de naturligtvis mest problem med den bestämda artikeln som undantagsvis faller bort i de avvikande fallen. En närmare titt på de enskilda CEFR-nivåerna berättar att studenterna på A2-nivån har betydligt mera problem med användningen av den bestämda artikeln än studenterna på de övriga nivåerna. Att den bestämda artikeln är svårare att använda i enkla nominalfraser än den obestämda artikeln kan lätt förklaras just med studenternas svårigheter att förstå den semantiska sidan vid specifika och generella definitiva referenser, vilket leder till mera avvikelser. Som fas 2 redan visade kan studenterna använda den bestämda artikeln rätt bra, men det är snarare betydelsesidan som påverkar artikelvalet i fas 3.

Svårighetshierarkin för artikelbruket har både likheter och skillnader jämfört med tidigare studier. Flera tidigare undersökningar (se bl.a. Ericksson & Wijk-Andersson 1988, 240-241 Axelsson 1994, 99-100 och Nyqvist 2013, 147) har fastställt att noll-artikel är den lättaste artikeln i svenskan, och den obestämda artikeln i enkla nominalfraser bereder inte heller stora svårigheter. Detta är också fallet i denna studie. Svårighetsgraden angående den bestämda artikeln samt artiklar i komplexa nominalfraser delar däremot åsikter. Axelsson (1994) och Nyqvist (2013) är av den åsikten att komplexa nominalfraser borde enligt den stigande komplexitetsgraden vara mera utmanande att bilda rätt än enkla nominalfraser, och därför borde de placera sig till slutändan av svårighetshierarkin, medan enkla nominalfraser med obestämd eller bestämd artikel borde vara lättare än komplexa men svårare än nakna former. Resultaten i denna avhandling visar ändå att universitetsstudenterna behärskar obestämd och bestämd artikel i komplexa fraser mycket bra. Utöver detta tycks komplexa nominalfraser med naken form bereda ännu färre problem. Orsaken till denna tendens kan vara universitetsstudenternas i allmänhet komplexa språkbruk som också återspeglas till deras svenska. Studenterna föredrar antagligen att använda komplext språk och gör det relativt framgångsrikt. De har ändå problem med några semantiska syftningar, vilket leder lägre performans i enkla bestämda nominalfraser. Slutligen kan det sägas att den första hypotesen om behärskningen av artiklarna stämmer in i början av svårighetshierarkin men avviker när det gäller svårighetsgraden för obestämd och bestämd artikel i komplexa nominalfraser och bestämd artikel i enkla nominalfraser. Artikelbruket i komplexa nominalfraser tycks alltså vara lättare än väntat.

På basis av svårighetshierarkierna presenterade i tabell 36 och 37 går det att göra några slutledningar om inlärningsgången av referenskategorierna och artiklarna i svenskan på CEFR-nivåerna. För det första kan det fastställas att användningen av icke-specifik, specifik och generell referens i stort sett utvecklas och förbättras från en nivå till en annan (se tabell 36). Om antagandet är att en hög korrekthetsprocent innebär en tidig inläring av en viss referenskategori (jfr Ellis & Barkhuizen 2005, 77) kan det, för det andra, konstateras att generella referens kategorier med noll-artikel eller obestämd artikel samt icke-specifika referens kategorier lärs in i ett tidigare skede än specifika referens kategorier där särskilt användningen av de implicita associativa och deiktiska referenserna tycks utvecklas långsammare än t.ex. språkliga referenser. På A2-nivån har användningen av specifik referens ännu inte hunnit utvecklas så vitt varför universitetsstudenterna stöter på mera problem vid dess användning. På B1- och B2-nivån är skillnaderna mellan olika referens kategorier relativt marginella, vilket talar om att referenserna redan är rätt utvecklade då.

För det tredje verkar inlärningsgången av artiklarna börja med noll-artikel och dess olika användningsområden (se tabell 37). Noll-artikel följs av den obestämda artikeln i enkla nominalfraser samt den obestämda och bestämda artikeln i komplexa nominalfraser, och sist lärs in bestämda enkla nominalfraser. Den obestämda artikeln utvecklas en aning tidigare än den bestämda artikeln. CEFR-nivåerna visar en stigande utveckling där artikelbruket utvecklas till bättre och bättre riktning ju högre nivå det är fråga om. Inlärningsgången angående artikelbruket strider delvis mot den fjärde hypotesen som antog att artiklar i komplexa nominalfraser borde läras in först efter utvecklingen av den bestämda och obestämda artikeln i enkla nominalfraser (jfr även Axelsson 1994, 100, Håkansson 2004, 155 och Nyqvist 2013, 147). Universitetsstudenterna har studerat svenska i många år före sina universitetsstudier och säkert har redan lärt sig alla artiklar i svenskan och kan använda dem på något sätt oavsett vilken CEFR-nivå de befinner sig på. Det kan alltså vara så att studenterna kan alla artiklar i detta skede, och den avvikande inlärningsgången beror helt enkel på studenternas beslut att använda komplexare språk framgångsrikt och således visa bättre behärskning i komplexa strukturer. Såsom diskussionen ovan har bevisat är det möjligt skilja någon sorts inlärningsgång beträffande behärsningen av referens kategorier och artikelbruket när CEFR-nivåerna står som utgångspunkt. Det viktigaste fyndet här är att referenskategorierna och artikelbruket i dem utvecklas från en nivå till en annan. När det gäller de eventuella skillnaderna mellan de enskilda nivåerna kan det sägas att inlärningsgången i stort sett följer samma mönster och ordning på varje nivå och skiljer sig endast i korrekthetsprocenten. Efter diskussionen om svenskans resultat är det dags att behandla de motsvarande punkterna i engelskan.

På samma sätt som i svenskan går det att bearbeta en svårighetshierarki för referens kategorier även i engelskan. När det gäller huvudreferenskategorierna kan generell referens betraktas som den lättaste kategorin (96,6 %) på CEFR-nivåerna. Icke-specifika referenser (92,6 %) näst lättaste och specifika referenser (87,3 %) svåraste att använda. Av tabell 38 framgår svårighetshierarkierna av referenskategorierna på varje analyserad CEFR-nivå.

Tabell 38 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för samtliga referens kategorier enligt CEFR-nivåer i engelska

Korrekthets ordning	B1	B2	C1
1	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %)
	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)	Vagt generell (100,0 %)
	Anaforisk (100,0 %)	Icke-räknebar generell (100,0 %)	Icke-räknebar generell (100,0 %)

			Anaforisk (100,0 %) Icke-specifik definit (100,0 %) Deiktisk (100,0 %)
2	Generell definit (95,0 %)	Deiktisk (97,2 %)	Språklig (94,7 %)
3	Icke-räknebar generell (94,3 %)	Icke-specifik definit (95,3 %)	Icke-specifik indefinit (92,7%)
4	Deiktisk (93,3 %)	Icke-specifik indefinit (94,6 %)	Generell definit (91,7 %)
5	Icke-specifik definit (92,0 %)	Generell definit (86,7 %)	Associativ (88,9 %)
6	Icke-specifik indefinit (86,1 %)	Språklig (86,7 %)	
7	Språklig (85,3 %)	Associativ (82,8 %)	
8	Associativ (60,0 %)	Anaforisk (60,0 %)	

Såsom tabellen illustrerar dominerar generella referenser den lätta ändan av svårighetshierarkin på B1-nivån. De lågfrekventa generella indefinita, vagt generella och generella definita syftningar tycks bereda inga större svårigheter för studenterna. Utöver detta upplever universitetsstudenterna i engelskan icke-räknebara generella referenser som relativt lätta att använda i skrivet språk. Gemensamt för alla dessa referenskategorierna är att de mestadels realiserar med enkla nominalfraser och oftast förses med noll-artikel, vilket kan underlätta deras användning. Det vad som är intressant är att två specifika referenser, d.v.s. anaforsk och deiktisk referens, befinner sig ganska högt uppe i hierarkin redan på B1-nivån. Subkategorierna av den näst lättaste icke-specifika referensen kommer först efter alla dessa ovannämnda kategorier, vilket kan antyda att B1-studenterna ännu har vissa svårigheter att referera till icke-specifika referenser, speciellt om de står i singularis (se tabell 39). Näst mest har studenterna problem vid språkliga referenser (85,3 %) och allra mest vid associativa syftningar. Den allmänna tendensen på B1-nivån är att generella referenser är lättaste, medan icke-specifika referenser ligger i mitten av svårighetshierarkin och specifika kategorier med undantag av anaforsk och deiktiska referenser bereder mest svårigheter.

B2-nivån är mycket likadan med B1-nivån angående svårighetsgraden, men kategorierna uppvisar i regel högre korrekthetsprocent såsom tabell 38 framhäver. Igen är det generell referens med obestämd eller noll-artikel som betraktas som lättast, medan deiktisk referens som omfattar undantagsfall med nakna former också är en ganska problemfri kategori (97,2 %).

Nästan lika lätt är det för B2-studenterna att syfta på icke-specifika referenser vars korrekthetsprocent är omkring 94,0 %, men generell definit referens (86,7 %) och anaforisk referens (60,0 %) vållar mera problem än på B1-nivån. Associativa referenser har däremot förbättrats rejält till 82,8 % men ligger trots den relativt höga korrekthetsprocenten ändå näst sist i svårighetshierarkin. Granskningen av B2-nivån lyfter fram fyndet att referenskategorierna som tillåter användningen av noll-artikeln eller den obestämda artikeln är lättare att använda än kategorier försedda med den bestämda artikeln.

Det framgår av tabell 38 att början av svårighetshierarkin på C1-nivån är likadan med andra nivåer. Utöver de generella subkategorierna verkar studenterna inte ha några svårigheter alls att använda lågfrekventa referenskategorierna som icke-specifik definit, anaforisk och deiktisk referens. Fast det finns några skillnader i svårighetsgraden av de övriga kategorierna kan det sägas att skillnaderna inte är så betydliga eftersom den svåraste kategorin, associativ referens, nästan uppnår 90 % i sin korrekthetsprocent. Ytterligare kan det konstateras att svårighetshierarkin på C1-nivån är mera splittrad vad det gäller placeringen av huvudreferenskategorierna. Början och slutet av hierarkin ser likadan ut som på andra nivåer, men den lätta ändan av hierarkin innehåller mera specifika referenser som hoppar över icke-specifik indefinit och generell definit referens som lättare kategorier. Allt som allt är referenskategorierna på den högsta analyserade CEFR-nivån ändå mycket lätta att använda jämfört med de föregående nivåerna.

Enligt tabell 38 tycks den allmänna tendensen i svårighetshierarkin på alla nivåer vara likartad. Generella syftningar med naken eller obestämd form tenderar att placera sig högst upp i hierarkin på varje nivå, vilket igen är oväntat med tanke på tidigare undersökningar (se t.ex. Herranen 1978) och den tredje hypotesen som förmodade att generiska fall borde vara utmanande. Det råder ändå inget tvivel om att artikelbruket är relativt entydigt vid generell referens, och strukturerna som används förefaller oftast enkla. På grund av detta känns det t.o.m. naturligt att generella syftningar är lätta att använda. Detsamma gäller även för anaforisk referens som enligt några studier (se t.ex. Ekerot 1995, 183 och Nyqvist 2013, 147) är en mycket problemfri kategori tack vare sin direkta karaktär. Ganska få utmaningar finns det också vid icke-specifika referenser som befinner sig ungefär i mitten av svårighetshierarkin på alla nivåerna. De ovannämnda forskarna anser återigen att underförstådda semantiska betydelser är svåra att begripa, vilket leder till att antagandet att associativa och deiktiska referenser borde bereda svårigheter i artikelvalet. Associativa fall är mest utmanande på varje nivå såsom väntat, men med deiktisk referens är fallet dock inte så utan denna kategori används rätt väl genom alla

nivåerna. Detta kan bero på ett antal undantagsfall som kategorin innehåller (se närmare avsnitt 4.4.2). När det gäller språklig referens ligger den i regel närmare slutet av svårighetshierarkin på varje nivå (se tabell 38). Det kan ändå sägas att referensen inte bereder så stora svårigheter som den kunde antas bereda på basis av dess höga komplexitetsgrad.

Med hjälp av svårighetshierarkin för referenskategorierna i engelskan går det att dra några slutsatser om artikelbruket i dem. Såsom diskussionen ovan visade följer svårighetshierarkin för referenserna i stort sett samma mönster på varje CEFR-nivå. Detta är skälet till varför artikelbruket har samma tendenser på samtliga nivåer och det lönar sig inte att analysera artiklarnas svårighetsgrad nivå efter nivå. Tabell 39 sammanfattar svårighetshierarkin för engelskans artiklar enligt korrekthetsprocenten.

Tabell 39 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för artikelbruket i engelska

Fas 1	Exempel
Noll-artikel i komplexa nominalfraser (99,3 %)	<i>*diligent student who studies, diligent students who study</i>
Noll-artikel i enkla nominalfraser (99,1 %)	<i>*student, students, freedom</i>
Fas 2	Exempel
Obestämd artikel i enkla nominalfraser (95,3 %)	<i>a student</i>
Bestämd artikel i komplexa nominalfraser (89,3 %)	<i>the diligent student who studies, the diligent students who study</i>
Fas 3	Exempel
Obestämd artikel i komplexa nominalfraser (83,9 %)	<i>a diligent student who studies</i>
Bestämd artikel i enkla nominalfraser (83,0 %)	<i>the student, the students</i>

Noll-artikel oavsett om den befinner sig i en enkel eller komplex nominalfras är klart den lättaste artikeln i engelskan varför den ligger först i fas 1 i hierarkin. Den används utan några större problem vid ett antal generella referenser (t.ex. *freedom* och *students*) samt i plurala nominalfraser vid icke-specifika referenser (t.ex. *students* och *diligent students who study*). Den förekommer i sin korrekta användning också som undantagsfall vid deiktiska referenser (t.ex. *university*). Såsom exemplen ovan berättar verkar nominalfrasens form och komplexitetsgrad inte spela någon roll i svårighetsgraden för noll-artikeln. Eftersom nakna former är lättaste brukar de också överanvändas i kontexter som kräver någon annan artikel. Följaktligen handlar merparten av avvikelserna i nästan alla referens kategorier om användningen av noll-artikeln i stället för någon annan artikel (t.ex. **student* och *diligent student who studies*).

Nästa fas i svårighetshierarkin omfattar obestämda enkla nominalfraser samt bestämda komplexa nominalfraser. Den obestämda artikeln (t.ex. *a student*) är betydligt lättare att använda än den bestämda artikeln (89,3 %) i komplexa strukturer (t.ex. *the diligent student who studies* och *the diligent students who study*). Delvis kan detta förklaras med nominalfrasens enklare struktur som inte borde förvirra inläraren att begå fel i artikelvalet. Delvis kan det vara att den semantiska sidan i referenskategorierna som tillåter den obestämda artikeln är så pass entydig att studenterna kan välja rätt artikel bättre medelst den när inga attribut står i väg och stör artikelvalet. När det gäller den bestämda artikeln i komplexa nominalfraser kan man se ett samband med dess korrekta användning och den relativt goda framgången vid språklig referens. Studenterna är troligen medvetna om att den bestämda artikeln måste användas när nominalfrasen är språkligt väldefinierad och därför har det ganska lätt att använda artikeln i fråga.

De mest utmanande fallen i artikelbruket befinner sig i fas 3 i svårighetshierarkin. Det framgår av tabell 39 att sådana fall är den obestämda artikeln i komplexa nominalfraser (t.ex. *a diligent student who studies*) och den bestämda artikeln i enkla nominalfraser (t.ex. *the student* och *the students*) som båda betraktas som nästan lika svåra. Det är en aning konstigt att den obestämda artikeln vållar så mycket mera problem i komplexa strukturer än i enkla. Att studenterna måste ta hänsyn till såväl de bestämmande attributen som valet mellan ”a” och ”an” kan förstås lätt resultera i förenklingen av nominalfrasen då den obestämda artikeln faller bort. Så har faktiskt hänt i nästan alla avvikelser som innehåller icke-specifika referenter i singularis. Bortfallet av artikeln är den allmännaste avvikelsekällan även vid flera specifika referens kategorier som föredrar enkla nominalfraser. Det är alltså just de minst framgångsrika specifika referenskategorierna där det bestämda artikelbruket är allmännast, vilket onekligen påverkar dess korrekthetsprocent och gör den svår att använda, särskilt på B1- och B2-nivån. Såsom i svenskan är det troligt att problem med den bestämda artikeln i enkla nominalfraser delvis kan förklaras med studenternas problem att förstå själva referenskategorierna och dess semantiska sida.

Merparten av resultaten angående artikelbruket i engelskan stöds av tidigare fynd. Det råder enighet i tidigare studier (se bl.a. Master 1987, Young 1996 och Zdorenko & Paradis 2008) om att noll-artikel är den lättaste artikeln att använda men åsikterna delas när det är fråga om obestämd och bestämd artikel (se närmare avsnitt 5.2). Trots dessa stridigheter är det ändå flera undersökningar (se t.ex. Liu & Gleason 2002 och Ekiert 2013) som visat att den obestämda artikeln borde vara lättare än den bestämda artikeln. Fyndet att obestämda enkla nominalfraser ligger ganska högt uppe i svårighetshierarkin i denna undersökning, medan användningen av

den bestämda artikeln finns på en aning lägre nivå bekräftar detta antagande. Komplexitetsgraden skulle kunna däremot förmodas att förorsaka några slags problem även i engelskan fast artikel- och böjningssystemet naturligtvis är mindre invecklat än i svenskan. Analysen av korrekthetsprocenten för artiklar bevitnar att artikelbruket i komplexa nominalfraser inte är svårast men inte heller lättast. Det intressanta här är att studenterna har mera svårigheter med obestämda komplexa nominalfraser än med bestämda fast fallet är tvärtom med dessa artiklar i enkla nominalfraser. Likadana resultat har fåtts t.ex. i Herranens studier (1978). När den första hypotesen beträffande artikelbruket analyseras från engelskans del är det igen tydligt att svårighetshierarkin börjar som väntat och även stämmer in på antagandet att bestämd och obestämd artikel är svårare att använda än noll-artikel. Artikelbruket i komplexa nominalfraser tycks återigen betraktas som ganska lätt, och således är det det som avviker från förväntningarna.

När inlärningsgången angående referenserna och artikelbruket i engelskan står i fokus är det möjligt att skilja några tendenser. Baserat på tabell 38 kan man dra slutsatsen att behärsksningen av referenskategorierna utvecklas jämnt mot slutet av CEFR-skalan. Utvecklingen från en nivå till en annan kan ses klarast vid specifika och icke-specifika referenser, medan generella referenser uppvisar bra behärsksning redan på den första analyserade nivån. Om referenskategorierna på de enskilda CEFR-nivåerna står under närmare granskning är inlärningsstendenserna till största delen likartade. Generella referenser försedda med nakna eller obestämda former lärs in tidigare än icke-specifika referens kategorier som följer näst. Specifika kategorier dyker upp däremot först senare i inlärarespråket p.g.a. sin svårare karaktär som framhävs speciellt vid associativa referenser som borde läras in mycket sent. Här är det dock värt att påpeka att placeringen av de specifika subkategorierna i svårighetshierarkin är mera splittrad på de olika CEFR-nivåerna, vilket kan antyda att vissa subkategorier såsom deiktisk referens kan användas bättre och t.o.m. tidigare än någon subkategori i de ovannämnda generella och icke-specifika kategorierna.

Med hjälp av svårighetshierarkin för engelskans artiklar (se tabell 39) kan det sägas att noll-artikeln utan tvekan är den som lärs in först. Detta fynd bekräftas av flera tidigare undersökningar i L2-engelskan såsom Parish (1987), Thomas (1989) och Robertson (2000). Resten av inlärningsgången beror mycket på i vilken typ av nominalfras artikeln förekommer. Efter nakna former lär inlära sig att använda den obestämda artikeln i enkla nominalfraser, vilket följs av inläringen av den bestämda artikeln i komplexa nominalfraser. Komplexa nominalfraser med obestämd artikel samt enkla fraser med bestämd artikel kommer efter de två

ovannämnda fallen. Med hänsyn till faktumet att både den bestämda och obestämda artikeln används i faserna 2 och 3 i svårighetshierarkin kan man anta att de lärs in ganska samtidigt i inlärarespråket men påverkas i vis mån av nominalfrasens komplexitetsgrad. Den andra hypotesen om att inlärningsgången börjar med noll-artikeln och följs av den bestämda och obestämda artikeln stöds alltså av resultaten i denna studie men strider mot fyndet som bevisar att artikelbruket i komplexa nominalfraser inte lärs in sist. Sammanfattningsvis kan det sägas att inlärningsgången i referenserna och artiklarna i engelskan kan bäst ses i den nivåvisa utvecklingen som inträffar i behärskningen av referenskategorierna och artikelbruket. Inlärningsgången på de enskilda nivåerna uppvisar däremot inga större skillnader. När resultaten från båda språken har behandlats detaljerat diskuteras näst likheter och skillnader mellan svenskans och engelskans referenser och artiklar på B1- och B2-nivån.

Svårighetshierarkierna för referenskategorierna i svenskan och engelskan har både likheter och skillnader när B1- och B2-nivån granskas närmare. Tabell 40 jämför hierarkierna på B-nivåerna med varandra.

Tabell 40 Svårighetshierarki och korrekthetsprocent för samtliga referens kategorier enligt B1- och B2-nivå i svenska och engelska

Korrektets ordning	B1		B2	
	Svenska	Engelska	Svenska	Engelska
1	Generell indefinit (100,0 %) Vagt generell (100,0 %) Anaforisk (100,0 %) Generell definit (100,0 %) Icke-specifik definit (100 %)	Generell indefinit (100,0 %) Vagt generell (100,0 %) Anaforisk (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %) Vagt generell (100,0 %) Anaforisk (100,0 %) Icke-räknebar generell (100,0 %)	Generell indefinit (100,0 %) Vagt generell (100,0 %) Icke-räknebar generell (100,0 %)
2	Icke-specifik indefinit (94,0 %)	Generell definit (95,0 %)	Icke-specifik indefinit (98,7 %)	Deiktisk (97,2 %)
3	Icke-räknebar generell (90,9 %)	Icke-räknebar generell (94,3 %)	Generell definit (96,0 %)	Icke-specifik definit (95,3 %)
4	Språklig (89,7 %)	Deiktisk (93,9 %)	Icke-specifik definit (92,6 %)	Icke-specifik indefinit (94,6 %)
5	Associativ (63,6 %)	Icke-specifik definit (92 %)	Språklig (90,2 %)	Språklig (86,7 %)
6	Deiktisk (55,2 %)	Icke-specifik indefinit (86,1 %)	Associativ (89,5 %)	Generell definit (86,7 %)
7		Språklig (85,3 %)	Deiktisk (55,6 %)	Associativ (82,8 %)
8		Associativ (60,0 %)		Anaforisk (60,0 %)

Såsom tabellen illustrerar börjar svårighetshierarkin på B1-nivån med samma generiska kategorier, d.v.s. generell indefinit och vagt generell referens som vållar inga problem för studenterna. Anaforisk referens ligger också i den lätta ändan av hierarkin på B1-nivån och generell definit referens gör också det fast studenterna i engelskan upplever den en aning svårare än studenterna i svenskan. Gemensamt för alla ovannämnda kategorier är att de är relativt lågfrekventa, vilket leder till att korrekthetsprocenten är utsatt för betydande förändringar. Det finns likheter mellan språken även i den svåra ändan av hierarkin där specifik språklig och associativ referens bereder betydligt mera svårigheter än kategorierna i andra ändan av hierarkin på B1-nivån. Nominalfrasens högre komplexitetsgrad kan spela någon roll i problem vid språklig referens, medan svårigheterna i associativa fall kan ha sitt ursprung i kategorins svåra semantiska sida eller sedan helt enkelt i dess låga frekvens som rubbar korrekthetsprocenten. Vad det beträffar skillnaderna på B1-nivån kan man se att icke-specifika referenser upplevs som en aning svårare i engelskan än i svenskan. Denna skillnad kan delvis spåras tillbaka till engelskans högre antal icke-specifika nominalfraser i singularis som är svårare att använda korrekt än motsvarande plurala fall. Av någon orsak bereder icke-räknebar generell referens med nakna former i sin tur lite mera svårigheter i svenskan och deiktisk referens ännu mera, vilket kan förorsakas av det mera flexibla artikelbruket vid deiktisk referens i engelskan jämfört med svenskan (se närmare avsnitt 4.4.2).

På B2-nivån gäller i stort sett samma tendenser som på B1-nivån, men några förändringar har ändå inträffat, vilket framgår av tabell 40. I bägge språken är generella referenser igen lättaste att använda bortsett från generell definit referens. Nu ligger även de icke-specifika referenskategorierna på ungefär samma plats i hierarkin, men korrekthetsprocenten för dessa kategorier i engelskan är ca fyra procentenheter lägre. Språklig referens har förbättrats en aning och associativ referens betydligt i båda språken men trots deras utveckling står de i slutändan av hierarkin med ungefär samma korrekthetsprocent. Angående skillnaderna på B2-nivån skiljer sig svårighetsgraden för anaforisk referens rejält. Som följd av dess låga frekvens betraktas den i svenskan en av de lättaste kategorierna, medan i engelskan är den däremot den svåraste kategorin. Generell definit referens i engelskan har t.o.m. försämrats från B1-nivån och ligger därför lägre i hierarkin än i svenskan. På samma sätt som på B1-nivån befinner sig deiktiska fall lägst nere i svårighetshierarkin i svenskan men ganska högt uppe i engelskan tack vare undantagen i artikelbruket som diskuterats tidigare.

På basis av föregående diskussion kan några generella tendenser angående svårighetsgraden för referenserna urskiljas. Det sker klart utveckling uppåt i nästan varje kategori, vilket tyder på att

B2-studenterna i båda språken har det lättare att hänvisa till olika typer av referenser än B1-studenterna. Utöver detta kan det ses att ordningen i svårighetshierarkin till stor del är densamma i svenskan och engelskan, d.v.s. generell referens är lättast, icke-specifik referens näst lättast och specifik referens svårast. Fast ordningen följer samma mönster är det intressant att se att korrekthetsprocenten för engelskans referenskategorierna i mitten och slutet av svårighetshierarkin i regel är 4-10 procentenheter lägre än svenskans på båda nivåerna. Det enda klara undantaget är deiktisk referens vars korrekthetsprocent är betydligt lägre i svenskan. Det skulle kunna förväntas att studenterna i svenska stöter på mera svårigheter i referenskategorierna än studenterna i engelskan eftersom svenskans artikelsystem är mera komplicerat än i engelskan. Så verkar det inte vara i detta material. Om svårighetshierarkierna betraktas språkvis på varje nivå visar tabell 40 att korrekthetsprocenten för B1-svenskans referenser varierar mycket mera (från 100,0 % till 55,2 %) än i B1-engelskan. Variationen i procenten minskar relativt mycket när man går över till B2-nivån. Detta kan betyda att svenskans B1-studenter inte ännu har en så klar uppfattning om användningen av olika referenser, speciellt vid specifik referens, och detta resulterar i mera variation i behärsningen av kategorierna. Sammanfattningsvis tycks svårighetsgraden för referenskategorierna i svenskan och engelska i stort sett följa samma tendenser. Likheter är uppenbarast i början och slutet av hierarkin, medan skillnaderna manifesterar sig halvvägs. Referenskategorierna i engelskan förefaller en aning svårare än i svenskan.

Jämförandet av svårighetsgraden för artikelbruket i svenska och engelska uppvisar också såväl likheter som skillnader. Svårighetshierarkierna för svenskans och engelskans artiklar på B-nivån presenteras närmare i tabell 41. Hierarkierna för B1- och B2-nivån behandlas tillsammans eftersom skillnaderna mellan nivåerna är mycket få.

Tabell 41 Svårighetshierarki för artikelbruket enligt B1- och B2-nivå i svenska och engelska

Svenska	Engelska
Fas 1	
Noll-artikel i komplexa nominalfraser (98,9 %)	Noll-artikel i komplexa nominalfraser (99,1 %)
Noll-artikel i enkla nominalfraser (96,5 %)	Noll-artikel i enkla nominalfraser (99,0 %)
Fas 2	
Obestämd artikel i enkla nominalfraser (93,3 %)	Obestämd artikel i enkla nominalfraser (94,9 %)
Obestämd artikel i komplexa nominalfraser (92,3 %)	Bestämd artikel i komplexa nominalfraser (87,0 %)
Bestämd artikel i komplexa nominalfraser (90,1 %)	
Fas 3	
Bestämd artikel i enkla nominalfraser (86,1 %)	Obestämd artikel i komplexa nominalfraser (82,9 %)
	Bestämd artikel i enkla nominalfraser (81,1 %)

Svårighetshierarkin ser likadan ut i fas 1. Det betyder att studenterna i båda språken betraktar noll-artikeln som lättast att använda oavsett komplexitetsgraden som den nakna nominalfrasen har. Den enda skillnaden mellan svenska och engelska är att engelskans noll-artikel tycks vara en aning lättare när korrekthetsprocenten jämförs. Detta framhävs speciellt i enkla nominalfraser med noll-artikel, vilket kan ha sin förklaring i faktumet att engelskan tillåter nakna former även vid några specifika referenser och således ger studenterna en möjlighet att välja mellan två former.

Med nästan samma procenttal betraktar studenterna i båda språken den obestämda artikeln i enkla nominalfraser som den näst lättaste artikeln att använda. Denna artikel finns i fas 2 som också omfattar bestämd artikel i komplexa nominalfraser i båda språken. Här har engelskans studenter mera problem i artikelvalet än svenskans inlärare såsom tabell 41 illustrerar. Situationen skulle kunna ha varit lite sämre för svenskans del om alla dess formfel (t.ex. **de rurala barn*) hade klassificerats som avvikande, vilket inte var fallet i denna avhandling. Med hänsyn till detta kan den bestämda artikeln i komplexa nominalfraser ses som lika lätt i båda språken. Svårighetsgraden för den obestämda artikeln i komplexa nominalfraser skiljer sig däremot markant. Dessa fall placerar sig till fas 2 i svenskan men sjunker till fas 3 i engelskan. Flesta av de avvikande fallen beträffande den obestämda artikeln i komplexa fall i svenskan har uteslutits från denna analys eftersom de befinner sig på A2-nivån. Nästan alla avvikelser som engelskan har här förekommer i sin tur på B1- eller B2-nivån, vilket naturligtvis återspeglas även till svårighetsgraden. Utöver detta törs studenterna i engelskan använda den obestämda artikeln mera i komplexa strukturer än svenskans inlärare och sålunda är avvikelserna också vanligare. Kanske behärskar studenterna i svenskan denna artikel bättre därför att de hellre undviker sådana fall där den borde användas och använder den endast då de är helt säkra på dess korrekthet.

På basis av svårighetshierarkierna för referenskategorierna är det väntat att bestämd artikel i enkla nominalfraser upplevs i båda språken som svårast. Följaktligen placeras den till den sista fasen i hierarkin såsom det framgår av tabell 41. P.g.a. att A2-nivån är utesluten är korrekthetsprocenten för svenskans bestämda artikel i enkla nominalfraser rejält bättre jämfört med procenten i hela materialet. Det har inte hänt så stora förändringar i samma kategori i engelskan, vilket yttrar sig genom en lägre korrekthetsprocent än i svenskan. Allt som allt kan man fastställa att studenterna i båda språken upplever noll-artikeln som lättast i alla kontexter. De anser ytterligare att den obestämda artikeln i enkla nominalfraser inte heller är så utmanande. Den bestämda artikeln i enkla nominalfraser vållar mest problem i båda språken,

medan det bestämda och obestämda artikelbruket i komplexa nominalfraser är det som skiljer dessa språk från varandra. I allmänhet upplevs artiklarna lättare i den mera invecklade svenskan än i engelskan.

Inlärningsgången av referenskategorierna och artikelbruket på B1- och B2-nivån följer mestadels samma mönster i båda språken. Generella kategorier med noll- artikel eller obestämd artikel lärs in tidigare än icke-specifika referens kategorier som följs av merparten av specifika kategorier där betydelsen är implicit eller språkligt definierad. Svårigheten i den underförstådda betydelsen påverkar inläringen av associativ och deiktisk referens betydligt mera i svenskan än i engelskan. Om korrekthetsprocenten för referenskategorierna jämförs i båda språken (se tabell 40) kan det antas att engelskans i regel lägre procenttal på båda nivåerna betyder att studenterna i engelskan är kanske ett steg efter i sin inläring av referenskategorierna. Inlärningsgången av artikelbruket har också mera likheter än skillnader. Först lär studenterna in noll-artikel i alla dess kontexter och därefter den obestämda artikeln och lite senare den bestämda artikeln. Skillnaden är att universitetsstudenterna i svenskan verkar tillägna sig artikelbruket i komplexa nominalfraser en aning tidigare än studenterna i engelskan.

Undersökningen av den möjliga inlärningsgången som yttrar sig genom CEFR-nivåerna har bevisat att det inte går att skilja några entydiga inläringstendenser som skulle förändras från en nivå till en annan. Inlärningsgången för referenserna och artiklarna på de analyserade CEFR-nivåerna tycks följa samma mönster och inte förändras avsevärt genom nivåerna. Det enda relevanta fyndet är att referenskategorierna och artikelbruket i dem klart utvecklas till allt bättre riktning från en nivå till en annan nivå fast inlärningsordningen i stort sett förblir densamma. Det skulle kanske krävas genomgången och analysen av varje CEFR-nivå från A1 till C2 för att kunna urskilja någon inlärningsgång på de enskilda nivåerna. Även om det inte finns någon klar inlärningsgång på de analyserade nivåerna är det ändå möjligt att säga något om vilka referens kategorier eller artiklar är lätta och vilka svåra att använda på dem. Detta kan vara till hjälp i bedömningen av inlärares skriftliga färdigheter och planeringen av mera detaljerade deskriptorer för CEFR-nivåerna.

När det gäller mina hypoteser för undersökningen kan jag konstatera att jag fick någon typ av svar på dem. Den första hypotesen förutspådde att noll-artikel är lättast att använda, medan bestämd och bestämd artikel bereder mera svårigheter i båda språken. Resultaten i min studie visade att denna hypotes hade rätt. Den andra hypotesen utgick från den första hypotesen och antog att nakna nominalfraser lärs in först, medan obestämda och bestämda artiklar dyker upp mera frekvent först på högre CEFR-nivåer. Inlärningsgången av artiklarna var inte så klar i

denna studie eftersom bara en del av CEFR-nivåerna analyserades. Noll-artikel var ändå mera frekvent på A2- och B1-nivån, vilket tyder på att den måste läras in tidigt i inlärarespråket. Jag skulle säkert ha fått ett tydligare svar på den andra hypotesen om alla CEFR-nivåer hade varit med i analysen. Däremot kunde jag besvara den tredje hypotesen ganska bra. Enligt denna hypotes borde generella, språkliga och semantiskt underförstådda referens kategorier vara svårare att använda än andra kategorier. Den tredje hypotesen hade rätt i att referens kategorier med implicita betydelser, såsom associativa referenser, beredde svårigheter för båda informantgrupperna. Generella och språkliga referenser var mot förväntningar relativt lätta att använda. Följaktligen måste jag också konstatera att den fjärde hypotesen om komplexitetsgraden inte stämde i denna studie. Universitetsstudenter även på lägre CEFR-nivåer använde rikligt med komplexa nominalfraser och deras korrekthetsprocent var genom alla nivåer relativt bra. Detta berättar att komplexa nominalfraser inte vållar så stora problem som väntat.

Nu när svårighetshierarkierna för referens kategorierna och artikelbruket samt inlärningsgångarna har diskuterats djupgående kan man fråga sig om det kan sägas att vissa referens kategorier och artiklar behärskas och vissa inte. Behärskningen av någon struktur är inte alls så entydig, speciellt om bara grupp-nivån betraktas i stället för individer. På grupp-nivån kan det exempelvis vara enbart ett par individer som har använt strukturen i fråga och lyckats med det, vilket leder till höga korrekthetsprocenten. Om någon kategori är mycket lågfrekvent är det alltså inte berättigat att dra slutsatser att den behärskas perfekt eller mycket dåligt. Korrekthetsprocenten är en bra mätare när man studerar hur korrekta och lätta vissa strukturer är, men den duger ändå inte så bra för mätningen av behärskningen av en struktur på grupp-nivån. Det kan nu ifrågasättas om behärskning ens kan mätas reliabelt på grupp-nivån. På individ-nivån är situationen lättare. T.ex. Pienemann (1998) utgår från att en struktur behärskas när varje inlärare har använt den korrekt i en viss mängd belägg. Om materialet baserar sig på hela gruppens performans utan att separat beakta individer i gruppen går denna typ av metod inte att tillämpas. P.g.a. de utmaningar som analysen på grupp-nivån samt de lågfrekventa förekomsterna av vissa kategorier för med sig kan jag fastställa att det är motiverat att inte dra slutsatser om behärskningen av referenser eller artiklar i denna avhandling. I stället är det bättre att diskutera vad som är lätt eller svårt för inlärare att använda när det gäller referens kategorierna och artikelbruket.

8 AVSLUTNING

I denna magisteravhandling studerade jag svenskans och engelskans referens och artiklar hos universitetsstudenter på olika CEFR-nivåer med syfte att utreda vad som är lätt respektive svårt i referenskategorierna och artikelbruket i dem, urskilja en inlärningsgång för dessa samt jämföra likheter och skillnader mellan svenskan och engelskan när det gäller behärsknigen av referenser och artiklar på CEFR-nivåerna. Jag bildade grunden för själva analysen på diskussionen omkring inlärarespråkets särdrag, CEFR-nivåer och språkbedömning samt svenskans och engelskans referenskategorierna och artikelbruk i dem. Olika referenskategorierna och artikelbruket i svenskan och engelskan var utgångspunkten i analysen som utredde hur referenskategorierna och artiklarna används och hur lätta respektive svåra studenterna anser dem vara att använda på de analyserade CEFR-nivåerna, närmare sagt A2, B1 och B2 i svenskan och B1, B2 och C1 i engelskan. Jag behandlade de vanligaste avvikelsetyperna närmare i varje referenskategori för att ta reda på vad som förefaller utmanande för studenterna. Utöver detta stod de möjliga inlärningsgångarna på CEFR-nivåerna under närmare granskning i båda språken. Jag undersökte de ovannämnda områdena i svenskan och engelskan först i sig och sedan jämförde språkvis med varandra för likheter och skillnader. Med hjälp av denna analys kunde jag besvara mina forskningsfrågor.

Analysen i svenska visar sig att universitetsstudenterna betraktade icke-specifika referenser som lättast, generella som nästan lika lätta, men specifik referens var betydligt svårare jämfört med de andra kategorierna. Undersökningen av de enskilda subkategorierna och artikelbruket i dem i svenskan avslöjade några allmängiltiga tendenser. För det första verkade icke-specifika referenser och generella referenser bortsett från generell definit referens vara relativt lätta att använda. För det andra tenderade specifika subkategorier och generell definit referens att vara mera utmanande att syfta på än de ovannämnda. Som särskilt svåra betraktade studenterna associativa och deiktiska referenser som innehåller underförstådda betydelsesyftningar. På basis av dessa fynd kan jag bilda en svårighetshierarki för referenserna i svenskan som talar om att generella referenser i regel ligger högst uppe i hierarkin och följs av icke-specifika kategorier. Med lite variation brukar specifika kategorier placera sig i slutändan av hierarkin med implicita referenskategorierna som allra sist.

När det gäller artikelbruket vid referenserna i svenskan tycktes nominalfrasens komplexitetsgrad inte spela någon stor roll i artikelvalet. Singulära och plurala former beredde inte heller så stora svårigheter. Mest utmaningar i artikelvalet förekom i referenskategorierna som kräver en bestämd eller obestämd artikel. Vid dessa referenser brukade dessa artiklar utelämnas

i merparten av de avvikande fallen. Den näst vanligaste avvikelserna var att använda obestämd artikel i stället för bestämd eller tvärtom, men den var markant sällsyntare än den förstnämnda. Baserat på resultaten ovan går det att utarbeta en svårighetshierarki även för artiklarna. I svenskan bereder noll-artikeln klart minst svårigheter för studenterna. Obestämd artikel i enkla nominalfraser och bestämd artikel i komplexa nominalfraser kommer näst i hierarkin. Bestämd artikel i enkla nominalfraser ligger däremot lägst nere.

När jag betraktade de enskilda CEFR-nivåerna i svenskan närmare kunde jag skilja viss utveckling. Varje referenskategori med ett par undantag utvecklades från en nivå till en annan. Det blev alltså lättare och lättare att använda referenserna och artiklarna i dem ju högre nivå det handlade om. Tendensen var att generell referens lärs in först, icke-specifika referenser näst och specifika referens sist. Som följd av detta kan det även konstateras att inläringen började från noll-artikeln och följdes av obestämd och bestämd artikel senare. Eftersom varje nivå följde ett likartat mönster angående inläringen av referenskategorierna och artiklarna kan ingen klar nivåvis inlärningsgång identifieras.

Det framgick i analysen i engelskan att generell referens var den lättaste kategorin, medan specifik referens betraktades som mest utmanande. Icke-specifik referens befann sig ungefär halvvägs mellan dessa två. Svårighetshierarkin för referenskategorierna i engelskan uppvisar några allmänna regelbundenheter. De lättaste subkategorierna att använda tillhör utan tvekan generella referenser. Icke-specifika referenser tycks vara relativt lätta på varje nivå. Deiktisk och anaforisk referens förefaller dock t.o.m. mindre utmanande än de icke-specifika referenserna. Den implicita associativa referensen är igen en av de svåraste kategorierna, och språklig referens används inte heller så väl.

Korrektetsprocenten för referenskategorierna reflekteras också till artikelbruket. I allmänhet tycktes universitetsstudenterna i engelskan kunna använda såväl komplexa som enkla nominalfraser framgångsfullt i olika kontexter. Så var fallet speciellt om nominalfrasen var försedd med noll-artikel. Noll-artikeln överanvändes rejält mycket. Bestämda och obestämda former växlades med varandra i viss mån. Som resultat av dessa tendenser i artikelbruket kan en svårighetshierarki bearbetas. I engelskan verkar noll-artikel vara den lättaste artikeln, medan obestämd artikel är näst lättast. Som svårast upplevs däremot bestämd artikel i antingen enkel eller komplex kontext.

En utvecklingstendens kan tydligt urskiljas när CEFR-nivåerna i engelskan studeras mera detaljerat. Referenskategorierna på B1-nivån visade sig i regel en lägre korrektetsprocent än

de motsvarande kategorierna på C1-nivån, vilket antyder att språkkunskaper förbättrades från färdighetsnivå till färdighetsnivå. Den nivåvisa utvecklingen kunde ses klarast i de svåra kategorierna som ingår i specifik referens. Korrekthetsprocenten talade om att generella fall lärs in tidigare än icke-specifika fall som framgår majoriteten av de specifika fallen. De enskilda CEFR-nivåerna skiljde sig inte betydligt från varandra när det gäller inlärningsgången av referenserna eller artiklarna.

Den jämförande analysen mellan svenskan och engelskan på B1- och B2-nivån avslöjade mera likheter än skillnader. För det första kan det konstateras att svårighetsgraden för referenskategorierna i stort sett följde samma tendenser. För det andra tenderade referenser också att utvecklas åtminstone en aning från B1- till B2-nivån i båda språken. För det tredje var svårighetshierarkin för artiklarna i båda språken likartad i den mån att noll-artikeln var lättast i alla kontexter. Därtill låg den obestämda artikeln i enkla nominalfraser i fas 2, medan den bestämda artikeln i enkla nominalfraser placerade sig till fas 3. Sist kan det ännu på basis av de analyserade korrekthetsprocenten fastställas att inlärningsgången av referenserna och artiklarna är generellt taget densamma.

Skillnader förekom i sin tur i mindre detaljer. Likheterna i referenskategorierna tycktes vara tydligaste i början och i slutet av svårighetshierarkin, vilket betyder att någon sorts variation är synlig i mitten av hierarkin. Utöver detta kunde det ses att studenterna i engelskan betraktade nästan varje referenskategori vars korrekthetsprocent inte var 100,0 % som lite svårare än studenterna i svenskan, vilket också återspeglades till korrekthetsprocenten för artiklarna som var en aning lägre i engelskan. Korrekthetsprocenten för referenserna i svenskan, speciellt på B1-nivån, varierade däremot i större utsträckning än i engelskan där variationen var mera diskret. Angående artiklarna fanns den uppenbaraste skillnaden i bestämda och obestämda artiklar i komplexa nominalfraser. Universitetsstudenterna i svenskan verkade betrakta komplexa nominalfraser med artiklar som lättare än studenterna i engelskan.

Trots de små skillnaderna och de formellt avvikande artikelsystemen tycks universitetsstudenterna i svenskan och engelskan följa likadana tendenser i användningen av sina referens kategorier och även artiklar. Dessa tendenser verkar därtill upprepas som nästan likadana på varje analyserad CEFR-nivå. Resultaten av denna studie bidrar till bättre förståelse av vilka referens kategorier och artiklar som är lätta och vilka svåra för språkinlärare att använda i svenska och engelska. P.g.a. begränsningar i antalet informanter samt analyserade CEFR-nivåer återstår det ännu frågan om användningen av referens kategorierna och artiklarna på olika CEFR-nivåer skulle kunna uppvisa någon klar inlärningsgång som kunde jämföras med några

tidigare inlärningstendenser. För att få fram några märkbara skillnader i utvecklingen av de undersökta delområdena skulle det vara bra att studera alla CEFR-nivåer med ett mera omfattande material som kunde samlas in med hjälp ett antal metoder såsom fria uppsatser och mera kontrollerade uppgifter, exempelvis lucktest där undvikandet av strukturer inte är så lätt. På så sätt skulle analysen inkludera både början och slutstadierna av inlärningsprocessen, vilket säkert skulle visa tydligare skillnader i inlärningsgången och kanske sålunda också ge något nyttigt till grammatiska deskriptorer på CEFR-skalan.

Därtill skulle det kunna vara givande att forska i hur tendenserna i referenserna och artiklarna på CEFR-nivåerna på gruppnivån förhåller sig med longitudinella data på individnivån. I en sådan undersökning skulle det kunna t.ex. vara möjligt att analysera och jämföra material på A1-nivån med individuella nybörjarprestationer. Sådana här fortsatta studier skulle belysa problematiken bakom det komplicerade förhållandet mellan betydelse och form samt förklara mera djupgående hur finskspråkiga L2-inlärare använder dessa två delområden i sitt inlärarspråk på olika färdighetsnivåer.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, E. (1993). *Grammatik från grunden. En koncentrerad svensk satslära*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Axelsson, M. (1988). Helfraser och ramar. Ett viktigt inslag på andraspråksinlärares väg mot ett kreativt regelsystem. I: Hyltenstam, K. (red.), *Första symposiet om svenska som andraspråk*, Vol. 1, 191–202.
- Axelsson, M. (1994). *Noun phrase development in Swedish as a second language. A study of adult learners acquiring definiteness and the semantics and morphology of adjectives*. Stockholm: Stockholm University Centre for Research and Bilingualism.
- Bachman, L.F. & Palmer, A.S. (1996). *Language testing in practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. 5 uppl. London: Longman.
- Bickerton, D. (1981). *Roots of language*. Ann Arbor: Karoma.
- Bolander, M. (1988). Nu jag hoppas inte så mycket. Om inversion och placering av negation och adverb i svenska som andraspråk. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Första symposiet om svenska som andraspråk. Volym I: Föredrag om språk, språkinlärning och interaktion*, Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet, 203-214.
- Bolander, M. (1989). Prefabs, patterns and rules in interaction? Formulaic speech in adult learners' L2 Swedish. I: Hyltenstam, K. & Opler, L. (red.), *Bilingualism across the lifespan: Aspects of acquisition, maturity and loss*. Cambridge: Cambridge University Press, 73-86.
- Bolander, M. (2001). *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber.
- Boström, L. & Josefsson, G. (2006). *Vägar till grammatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Brown, R. (1973). *A First Language: The Early Stages*. Cambridge: MA: Harvard University Press.
- Carlsen, C. (2010). Discourse connectives across CEFR-levels: A corpus based study. I: Bartning, I., Martin, M. & Vedder, I. (red.), *Communicative proficiency and linguistic development: Intersections between SLA and language testing research*, EUROSLA Monograph series 1. European Second Language Association, 191-209. [Online]. Tillgänglig <http://eurosla.org/monographs/EM01/EM01home.html>
- Cefling. (28.04.2015). [Online]. Tillgänglig <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/tutkimus/hankkeet/paattyneet/hankkeet/cefiling/suom>
- Chesterman, A. (1991). *On definiteness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Christophersen, P. & Sandved, A. (1980). *An advanced English grammar*. London: Macmillan.
- Corder, S.P. (1992). A Role for the Mother Tongue. I: Gass, S. & Selinker, L. (red.), *Language Transfer in Language Learning*, Amsterdam: John Benjamins, 18-31.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages:*

- Learning, teaching, assessment.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahl, Ö. (2003). *Grammatik*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Dirven, R. (1989). *A user's grammar of English: word, sentence, text, interaction. Compact edition.* Frankfurt am Main: Lang.
- Downing, A. & Locke, P. (2006). *English grammar: a university course*. 2 uppl. London: Routledge.
- Dulay, H. & Burt, M. (1973). Should we teach children syntax? *Language Learning*, 23, 245-258.
- Dulay, H. & Burt, M. (1974). Natural sequences in child second language acquisition. *Language Learning*, 24, 37-53.
- Eckman, F. (1977). Markedness and the contrastive analysis hypothesis. *Language Learning*, 27, 315-330.
- Ekerot, L.-J. (1995). *Ordföljd Tempus Bestämmdhet: Föreläsningar om svenska som andra språk*. Malmö: Gleerup.
- Ekiert, M. (2013). Acquisition of the English article system by speakers of Polish in ESL and EFL setting. *Teachers College, Columbia University Working Papers in TESOL & Applied Linguistics, Vol. 1*, 1-23.
- Ellis, R. (1985). *Understanding second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1994). *The Study of Second Language Acquisition*. 4 uppl. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. & Barkhuizen, G. (2005). *Analysing learner language*. Oxford: Oxford University Press.
- Eriksson, A & Wijk-Andersson, E. (1988). *Swedish nouns and articles in German and Polish students' Swedish writing. FUMS Rapport 141*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Facets. (07.06.2015). [Online]. Tillgänglig <http://www.winsteps.com/facets.htm>
- Forsberg, F. & Bartning, I. (2010). Can linguistic features discriminate between the communicative CEFR-levels? A pilot study of written L2 French. I: Bartning, I., Martin, M. & Vedder, I. (red.), *Communicative proficiency and linguistic development: Intersections between SLA and language testing research*, EUROSLA Monograph series 1. European Second Language Association, 133-157. [Online]. Tillgänglig <http://eurosla.org/monographs/EM01/EM01home.html>.
- Gass, S. & Selinker, L. (1994). *Second language acquisition: an introductory course*. Hillsdale: Erlbaum.
- Greenbaum, S. (1996). *The Oxford English Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Hakulinen, L. (2000). *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Hammarberg, B. (2004). Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, Lund: Studentlitteratur, 25-78.
- Hamp-Lyons, L. (2011). Writing assessment: Shifting issues, new tools, enduring questions. *Assessing Writing*, 16, 3-5.

- Harsch, C. & Martin, G. (2012). Adapting CEF-descriptors for rating purposes: Validation by a combined rater training and scale revision approach. *Assessing Writing* 17, 228-250.
- Hawkins, J.A. (1978). *Definiteness and Indefiniteness: a study of reference and grammaticality prediction*. London: Croom Helm.
- Heikkilä, T.-L. (2007). *Engelskans inflytande i nominalfrasen i finskspråkiga kadetters svenska*. En opublicerad licentiatavhandling. Helsingfors: Helsingfors Universitet.
- Hellberg, S. (1987) . Bestämd form: du vet vilken jag menar. I: Telemann, U. (red.), *Grammatik på villovägar*, Arlöv: Berlings, 33-38.
- Herranen, T. (1978). Errors made by Finnish university students in the use of the article system. I: Sajavaara, K., Lehtonen, J. & Markkanen, R. (red.), *Further contrastive papers*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, englannin kielen laitos, 74-95.
- Huddleston, R. (1984). *Introduction to the Grammar of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huebner, T. (1983). *A longitudinal analysis of the acquisition of English*. Ann Arbor, Mich.: Karoma.
- Huhta, A., Alanen, R., Tarnanen, M., Martin, M. & Hirvelä, T. (2014). Assessing learners writing skills in a SLA study: Validating the rating process across tasks, scales and languages. *Language Testing*, 31 (3), 307-328.
- Hultman, T. G. (2003). *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Hyland, K. (2003). *Second language writing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hyltenstam, K. (1977). Implicational patterns in interlanguage syntax variation. *Language Learning*, 27, 383-411.
- Hyltestam, K. (1981). Invandrarinriktad språkundervisning och interimspråksforskning. En inledning. I: Hyltenstam, K. (red.), *Språkmöte – Svenska som främmandespråk Hemspråk Tolkning*, Lund: Liber Läromedel, 9-20.
- Ionin, T., Ko, H. & Wexler, K. (2003). Specificity as a grammatical notion: Evidence from L2 English article use. I: Garding, G. & Tsujimura, M. (red.), *Proceedings of WCCFL*, Somerville MA: Cascadilla Press, 245–258.
- Jarvis, S. & Ringbom, H. (2009). The importance of cross-linguistic similarity in foreign language learning. I: Long, M. H. & Doughty, C. J. (red.), *Handbook of language teaching*, West Sussex: Wiley Blackwell, 106-118.
- Kaftandjieva, F. & Takala, S. (2002). Council of Europe scales of language proficiency: a validation study. I: Alderson, J. C. (red.), *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Case studies*, Strasbourg: Council of Europe, 106-129.
- Kellerman, E. (1992). *Another look at an old classic: Schachter's avoidance*. Tokyo: Temple University Japan.
- Knoch, U. (2009). *Diagnostic Writing Assessment: The Development and Validation of a Rating Scale*. Frankfurt am Main: Peter Lang AG.
- Kotsinas, U. B. (2005). *Invandrarvenska*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Krashen, S. (1977). Some issues relating to the Monitor Model. I Brown, H.D., Yorio, D. & Crymes, R. (red.), *On TESOL '77: Teaching and learning English as a second language: trends in research and practice*, Washington D.C.: TESOL, 144-158.

- Lahtinen, S. (1993). Om nominalfrasens struktur och feltyperna *en (gul) bilen* och *det gula bilen* i finska gymnasisters inlärarsvenska. I: Muittari, V. & Rahkonen, M. (red.), *Svenskan i Finland 2*, Jyväskylä: Jyväskylä universitet, 85-98.
- Lardiere, D. (2004). Knowledge of definiteness despite variable article omission in second language acquisition. I: Brugos, A., Micciulla, L. & Smith C.E. (red.), *Proceedings of the 28th Boston University Conference on Language Development*, Somerville MA: Cascadilla Press, 328-339.
- Larsen-Freeman, D. (1975). The acquisition of grammatical morphemes by adult ESL students. *TESOL Quarterly*, 9, 409-430.
- Larsen-Freeman, D. & Long, M. H. (1991). *An Introduction to second language acquisition research*. London: Longman.
- Lindlöf, M. & Rissanen, P. (1998). *Artikelbruket i finska gymnasisters svenska*. Opublicerad pro graduavhandling. Institutionen för språk, Jyväskylä universitet, Jyväskylä.
- Liu, D. & Gleason, J. I. (2002). Acquisition of the article the by nonnative speakers of English: An analysis of four nongeneric uses. *Studies in Second Language Acquisition*, 24, 1-26.
- MacWhiney, B. (2015). *The CHILDES Project: Tools for analyzing talk – Electronic edition. Part 2: the CLAN Programs*. [Online]. Tillgänglig <http://childes.psy.cmu.edu/manuals/CLAN.pdf>
- Master, P. (1987). *A cross-linguistic interlanguage analysis of the acquisition of the English article system*. Opublicerad doktorsavhandling. University of California, Los Angeles.
- Nattinger, J. R. (1980). A Lexical phrase grammar for ESL. *TESOL Quarterly*, 14, 337-344.
- Norrby, C. & Håkansson, G. (2007). *Språkinläring och språkanvändning. Svenska som andraspråk i och utanför Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- North, B. (2002). Developing descriptor scales of language proficiency for the CEF common reference levels. I: Alderson, J.C. (red.), *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Case studies*, Strasbourg: Council of Europe, 87-105.
- Nyqvist, E.-L. (2013). *Species och artikelbruk i finska grundskoleelevers inlärarsvenska: En longitudinell undersökning i årskurserna 7-9*. Opublicerad doktorsavhandling. Humanistiska fakulteten, Åbo universitet, Åbo.
- Odlin, T. (1989). *Language Transfer. Cross-linguistic Influence in Language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Odlin, T. (1993). *Language Transfer – Cross-linguistic influence in language learning*. 3 uppl. Cambridge: Cambridge University Press.
- Odlin, T. (2003). Cross-Linguistic Influence. I: Doughty, C. J. & Long, M. H. (red.), *The Handbook of Second Language Acquisition*, Malden: Blackwell Publishing, 436-486.
- Palviainen, Å. (2010). The Proficiency in Swedish of Finnish-speaking University Students: Status and Directions for the Future. *Apples – Journal of Applied Language Studies*, Vol. 4, 1, 3-23. [Online]. Tillgänglig http://apples.jyu.fi/article_files/Articles_2010a_Palviainen.pdf.
- Parish, B. (1987). A new look at methodologies in the study of article acquisition for learners of ESL. *Language Learning* 37, 361-383.

- Payne, J. & Huddleston, R. (2002). Nouns and nouns phrases. I: Huddleston, R. & Pullum, G., *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press, 323-525.
- Pettersson, T. (1976). Bestämda och obestämda former. I: Gårding, E. (red.), *Kontrastiv fonetik och syntax med svenska i centrum*, Lund: Liber Läromedel, 119–142.
- Pienemann, M. (1998). *Language Processing and Second Language Development: Processability theory*. Amsterdam: John Benjamins.
- Pienemann, M. & Håkansson G. (1999). A unified approach towards the development of Swedish as L2: a processability account. *Studies in Second Language Acquisition* 21, 383-420.
- Pitkänen, A. -J. (1982). Om feltyper hos finsktalande elever med svenska som andra/främmande språk. I: Saari, M. & Tandefelt, M. (red.), *Svenskans beskrivning 13. Meddelanden från Institutionen för nordiska språk och litteratur vid Helsingfors universitet*, Helsingfors: Helsingfors universitet, 277–290.
- Quirk, R, Greenbaum, S., Leech, G. & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. London: Longman.
- Ringbom, H. (1987). *The role of the first language in foreign language learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Ringbom, H. 2007. *Cross-linguistic similarity in foreign language learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Robertson, D. (2000). Variability in the use of the English article system by Chinese learners of English. *Second Language Research* 16 (2), 135–172.
- Romaine, S. (2003). Variation. I: Doughty, J. & Long M. H., *The handbook of second language acquisition*, Malden (Mass.): Blackwell, 409-435.
- Sajavaara, K. (1983). The article errors of Finnish learners of English. I: Elert, C. C & Seppänen, A., *Finnish-English language contact: papers from a workshop*, Umeå: Umeå universitet, 72-87.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics* 10, 209-231.
- Sinclair, J. (1990). *Collins COBUILD English Grammar*. London: Collins.
- Skehan, P. (1998). *A cognitive approach to language learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Sundman, M. (1995). Species och artikelbruk hos avancerade inlärare av svenska. I: Kalin, M. & Latomaa, S. (red.), *Nordens språk som andraspråk 3: Tredje forskarsymposiet i Jyväskylä 24.-25.3.1995*, Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 220-229.
- Svartholm, K. (1978). *Svenskans artikelsystem. En genomgång av artikelbruket i vuxenspråket och en modell för analys av bruket i barnspråket MINS nr 3*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Svenska språknämnden. (2005). *Språkriktighetsboken*. Stockholm: Norstedts Akademiska.
- Teleman, U. (1969). *Definita och indefinita attribut i nusvenskan*. Lund: Studentlitteratur.
- Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. (1999). *Svenska akademiens grammatik. 3, Fraser*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Thomas, M. (1989). The acquisition of English articles by first- and second-language learners. *Applied Psycholinguistics* 10, 335–355.
- Thorell, O. (1973). *Svensk grammatik. 2 uppl.* Stockholm: Norstedts Tryckeri.

- Topling. 28.04.2015. [Online]. Tillgänglig
<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/tutkimus/hankkeet/topling/se>
- Tryzna, M. (2009). Questioning the validity of the Article Choice Parameter and the Flunctuation Hypothesis: Evidence from L2 English article use by Polish and L1 Mandarin Chinese Speakers. I: Mayo, G., del Pilar, M. & Hawkins, R. (red.), *Second language acquisition of articles: Empirical finding and theoretical implications*, Amsterdam: John Benjamins, 67-90.
- Utbildningsstyrelsen. (2003). *Grunderna för gymnasiets läroplan 2003. Grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning för ungdomar*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Viberg, Å. (1981). Svenska som främmande språk för vuxna. I: Hyltenstam, K. (red.), *Språkmöte Svenska som främmandespråk Hemspråk Tolkning*, Lund: Liber Läromedel, 21- 65.
- Viberg, Å. 1987. *Vägen till ett nytt språk: 1, Andraspråksinläring i ett utvecklingsperspektiv*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Viberg, Å. (1990). Bisatser i inläraryperspektiv. I: Tingbjörn, G. (red.), *Andra symposiet i svenska som andraspråk i Göteborg 1989*, Stockholm: Skriptor, 338-362.
- Vilkuna, M. (1992). *Referenssi ja määräisyys suomenkielisten tekstien tulkinnassa*. Helsinki: SKS.
- Weigle, S. C. (2005). *Assessing Writing*. 3. uppl. Cambridge: Cambridge University Press.
- White, E. M. (1985). *Teaching and assessing writing*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Wijk-Andersson, E. (1994). Bestämthetsmarkering och bestämdhetsgivning. I: Holmberg, A. & Larsson, K. (red.), *Svenskans beskrivning 20*, Lund: Lund University Press, 380–387.
- Wijk-Andersson, E. (1995). Obestämt och bestämt hos gäststudenter. I: Adelswärd, V. & Davies, N. F. (red.), *Nordens språk som andraspråk 3*, Jyväskylä: Högskolornas språkcentral, 238- 249.
- Zdorenko, T. & Paradis, J. (2008). The acquisition of articles in child second language English: Fluctuation, transfer or both?. *Second Language Research* 24, 227–250.
- Young, R. (1996). Form-function relations in articles in English interlanguage. I: Bayley, R. & Preston, D. R. (red.), *Second Language Acquisition and Linguistic Variation [Studies in Bilingualism 10]*, Amsterdam: John Benjamins.
- Yotsukura, S. (1970). *The Articles in English*. The Hague: Mouton.

BILAGOR

Bilaga 1: Uppsatsämne i svenska

Namn: _____

Du har ungefär **20-30 minuter** tid att skriva en uppsats på svenska om ämnet nedan. Din text borde vara **100-150 ord** lång.

Universitetslivets ljusa och mörka sidor

Min text kan användas för vetenskapliga undersökningar _____

Min text kan INTE användas för vetenskapliga undersökningar _____ *Tack för deltagandet!*

Bilaga 2: Uppsatsämne i engelska

Name: _____

You have about **20-30 minutes** time to write an essay in English on the given subject below. Your text should be **100-150 words long**.

Positive and negative points of university life

My text CAN be used for research purposes _____

My text CAN NOT be used for research purposes _____

Thank you for your participation!

Bilaga 3: Bedömningskala

Utbildningsstyrelsen (2003, 232-248)

Skrivning		
A1.1	De första grunderna i språket	<ul style="list-style-type: none"> • Kan delge sina omedelbara behov i mycket korta ordalag. • Kan skriva språkets bokstäver och siffror med bokstäver, anteckna sina personuppgifter och skriva vissa bekanta ord och fraser. • Behärskar ett antal enskilda ord och uttryck. • Är inte förmögen att uttrycka sig fritt men kan skriva vissa ord och uttryck rätt.
A1.2	Elementär språkfärdighet stadd i utveckling	<ul style="list-style-type: none"> • Kan delge sina omedelbara behov med korta satser. • Kan skriva ett antal satser och fraser om sig själv och sin närmaste krets (t.ex. svar på frågor eller minneslappar). • Behärskar vissa grundläggande ord och uttryck och kan skriva mycket enkla huvudsatser. • Utantillärda fraser kan vara rätt skrivna men alla slags fel förekommer t.o.m. i synnerligen elementär fri skrivning
A1.3	Fungerande elementär språkfärdighet	<ul style="list-style-type: none"> • Reder sig i enkla lätt förutsebara skrivuppgifter i de mest bekanta situationerna som anknyter till vardagliga behov och erfarenheter. • Kan skriva enkla texter (ett enkelt postkort, personuppgifter, enkel diktamen). • Behärskar de allra vanligaste orden och uttrycken som har att göra med detaljer eller konkreta behov i elevens eget liv. Kan skriva några meningar som består av enkla satser. • Många slags fel förekommer i elementär fri skrivning.
A2.1	Den grundläggande språkfärdighetens begynnelsekedje	<ul style="list-style-type: none"> • Reder sig i skrivuppgifter i de mest rutinmässiga vardagssituationerna. • Kan skriva korta, enkla meddelanden (personliga brev, lappar) som har att göra med vardagliga behov och enkla, katalogmässiga beskrivningar om mycket bekanta ämnen (verkliga eller fiktiva personer, händelser, egna och familjens planer). • Behärskar ett konkret ordförråd som anknyter till grundbehov samt grundläggande tempusformer och satser som är samordnade med enkla bindeord (och, men). • Kan skriva de allra enklaste orden och strukturerna ganska rätt men gör gång på gång fundamentala fel (tempusformer, böjning) och använder många klumpiga uttryck i fri skrivning.

A2.2	Grundläggande språkfärdighet stadd i utveckling	<ul style="list-style-type: none"> • Reder sig i skrivuppgifter i rutinmässiga vardagssituationer. • Kan skriva en mycket kort, enkel beskrivning av händelser, tidigare aktiviteter och personliga erfarenheter eller om alldagliga ting i sin livsmiljö (korta brev, minneslappar, ansökningar, telefonmeddelanden). • Behärskar det grundläggande alldagliga ordförrådet, strukturerna och de vanligaste sätten att binda ihop ord och satser. • Skriver enkla ord och strukturer rätt men gör fel i ovanligare strukturer och former och använder klumpiga uttryck.
B1.1	Fungerande grundläggande språkfärdighet	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skriva förståelig text som i viss mån förmedlar detaljerad vardagskunskap om verkliga eller fiktiva ämnen som intresserar. • Kan skriva en klart utformad koherent text genom att foga ihop enskilda uttryck till längre avsnitt (brev, beskrivningar, berättelser, telefonmeddelanden). Kan effektivt förmedla bekant information genom de vanligaste formerna av skriftlig kommunikation. • Behärskar ett tillräckligt ordförråd och de strukturer som behövs för texter i de flesta bekanta situationer, trots att interferens och uppenbara omskrivningar förekommer. • Det rutinmässiga språkstoffet och grundstrukturerna är redan relativt felfria, men en del mer krävande strukturer och ordfogningar orsakar problem.
B1.2	Flytande grundläggande språkfärdighet	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skriva personliga och mer offentliga meddelanden, och i dem innefatta nyheter och uttrycka tankar om bekanta abstrakta ämnen och om kultur som exempelvis musik eller film. • Kan skriva en disponerad text på några stycken (anteckningar, korta sammandrag och redogörelser utifrån en klar diskussion eller framställning). Kan i viss mån motivera sina huvudtankar och ta hänsyn till läsaren. • Behärskar ordförråd och satsstrukturer som behövs för många slag av skrivande. Kan uttrycka samordning och underordning. • Kan skriva ett förståeligt och relativt felfritt språk, låt vara att det förekommer fel i krävande strukturer, i textens disposition och stil och att påverkan från modersmålet eller något annat språk är uppenbar.
B2.1	Självständig språkfärdighet, grundnivå	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skriva klart och detaljerat om många ämnesområden som intresserar, om bekanta abstrakta ämnen, rutinmässiga saktexter samt mer formella sociala meddelanden (kritik, affärsbrev, anvisningar, ansökningar, sammandrag). • Kan effektivt uttrycka sina kunskaper och åsikter i skrift samt kommentera andras synpunkter. Kan i sina texter kombinera eller komprimera information från olika källor.

		<ul style="list-style-type: none"> • Behärskar ett omfattande ordförråd och krävande satsstrukturer samt språkliga medel för att åstadkomma en klar och koherent text. Följsamheten i olika nyanser och stilar är begränsad och i en lång framställning kan hopp från en sak till en annan förekomma. • Behärskar rättskrivning, grammatik och användning av skiljetecken rätt bra och felen leder inte till missförstånd. Modersmålets inflytande kan synas i det skrivna. Krävande strukturer samt följsamheten i uttryck och stil kan vålla problem.
B2.2	Fungerande självständig språkfärdighet	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skriva tydliga, detaljerade, formella och informella texter om invecklade verkliga eller fiktiva händelser och erfarenheter för bekanta och tidvis obekanta läsare. Kan skriva essäer, formella eller informella redogörelser, göra erforderliga anteckningar och sammandrag. • Kan skriva klara och välstrukturerade texter, uttrycka sin åsikt, argumentera systematiskt, analysera, resonera samt komprimera uppgifter och tankar. • Det språkliga uttrycksförrådet begränsar inte skrivandet märkbart. • Behärskar grammatiken, ordförrådet och textuppläggningsen väl. Fel kan förekomma i ovanliga strukturer, i idiomatiska uttryck samt i stilfrågor.
C1.1	Avancerad språkfärdighet, grundnivå	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skriva tydliga, välstrukturerade texter om invecklade ämnen, uttrycka sig exakt och ta hänsyn till mottagaren. Kan skriva om verkliga och fiktiva ämnen med en säker och personlig stil och kan använda språket smidigt och mångsidigt. Kan skriva tydliga och omfattande redogörelser också om krävande ämnen. • Skribenten visar att han eller hon behärskar många sätt att disponera texten och göra den mer koherent. • Det språkliga uttrycksförrådet är mycket omfattande. Behärskar idiomatiska uttryck och vanliga fraser väl. • Behärskar grammatiken, ordförrådet och textuppläggningsen mycket väl. Fel kan sporadiskt förekomma i idiomatiska uttryck samt i stilfrågor.